

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

1857 –

Upproret som fick mogulriket att gå i graven

SID 2-7

**Nandigram
förödande för
indisk vänster**

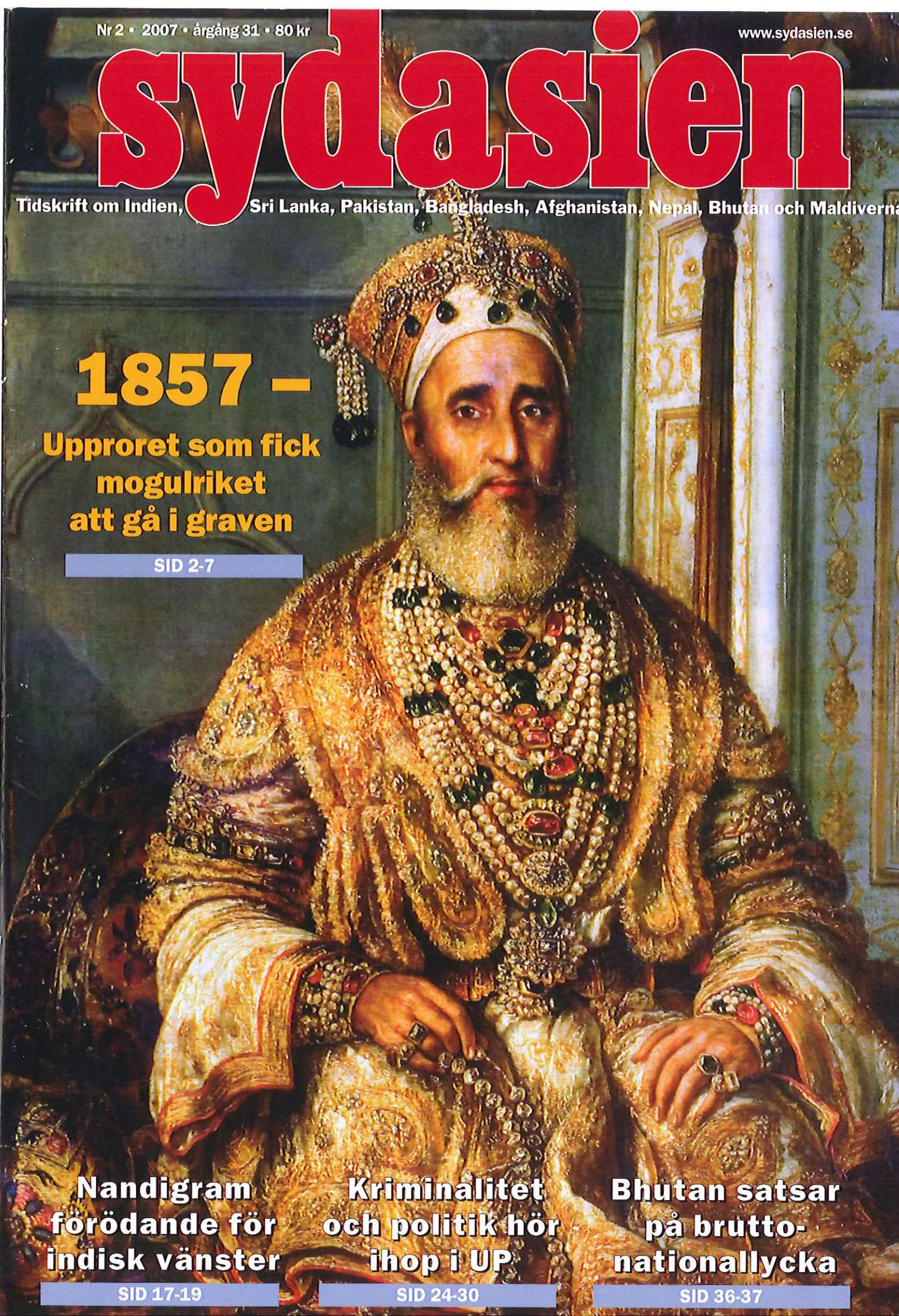
SID 17-19

**Kriminalitet
och politik hör
ihop i UP**

SID 24-30

**Bhutan satsar
på brutto-
nationallycka**

SID 36-37

Nya motsättningar

□ Den ekonomiska utvecklingen i Sydasien rusar vidare, och det är faktiskt inte bara i Indien utan också i såväl Pakistan, Bangladesh och (trots det återuppståndna inbördeskriget) Sri Lanka. Integreringen i det nya globaliserade världssystemet föder dock nya konflikter. **Kenneth Nielsen** och **Ajit Roy** berättar i detta nummer om dramaten kring byn Nandigram i indiska Västbengalen där bönder tagit strid för att behålla den mark som politikerna valt att skänka bort till multinationella företag. En typ av konflikt som är att vänta också på många andra platser.

Indisk politik har tagit en ny vändning till följd av det sensationella valresultatet i Uttar Pradesh (UP) vilket **Staffan Lindberg** redogör för. Politik i UP har annars under lång tid mest förknippats med dess intima koppling till kriminalitet. **Kalle Kjellman** berättar i ännu ett av sina insiktsfulla reportage om hur det hela hängde ihop för några år sedan.

Men naturligtvis missar vi inte att uppmärksamma det främsta jubileums-evenemanget i södra Asien 2007, nämligen att det är 150 år sedan det som beroende på vilken utgångspunkt man haft ömsom kallats "myteriet" eller "frihetskriget". **Zac O'Yeah** utreder på sitt oefterhärmliga vis bakgrunden till det som utspelade sig våren och sommaren 1857.

God läsning!

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 2/07:

Zac O'Yeah om det ödesdiga 1857	2-7
Oroligheter skakade Karachi	8
Överlevde 18 år i pakistansk dödscell	10
Interimsregeringen backar i Bangladesh	11
Bhopal-offren behöver fortsatt vård	12
John Senewiratne om tigrarnas sting	14
Lankesisk teindustri på tillbakagång	16
Kenneth Nielsen om bybornas kamp för sin mark i Nandigram	17
Sensationell seger för Mayawati	20
Ajit Roy: Alla prognoser slog fel	22
Stopp för föreslagen OBC-kvotering	23
Kalle Kjellman om sambandet mellan politik och kriminalitet i UP	24-30
Ramachandra Guhas epos publicerat	31
Klimatförändring slår hårt i Bangladesh	33
Blodig utveckling i Afghanistan	34
Lyckan viktigt begrepp i Bhutan	36
Så återuppstod biblioteket i Jaffna	38
Indiens lesbiska allt kaxigare	42
Mangroveskog räddar människoliv	44
Svensk fotbollsmästare i Sri Lanka	48

Omslaget:

Den siste mogulkejsaren Zafar Bahadur Shah i ett porträtt av österrikiske konstnären August Schoefft. Hänger i Lahore Fort, Pakistan.

Frihetskrig, uppror eller militärt myteri?

Britterna tog över makten i Indien sedan mogulkejsardömet slutgiltigt besegrats

För exakt 150 år sedan, eller nittio år före självständigheten, försökte folk i norra Indien att kasta ut East India Company.

Händelsen gick till historien – i engelska historieböcker vilka inte ville kännas vid någon konflikt mellan den brittiska kolonisationen och den indiska folkviljan – som "sepoypuporet", men har i indisk historieskrivning ofta antagit rollen av ett första frihetskrig.

Den stora frågan som många ställde sig redan då, 1857, och som man fortfarande undrar över, utgör kärnan i en industri som ständigt producerar nya böcker – akademiska såväl som populära. Var det ett frihetskrig? Ett myteri? Kan det ha varit en kupp organiserad från mogulpalatset? Eller en folklig revolution?

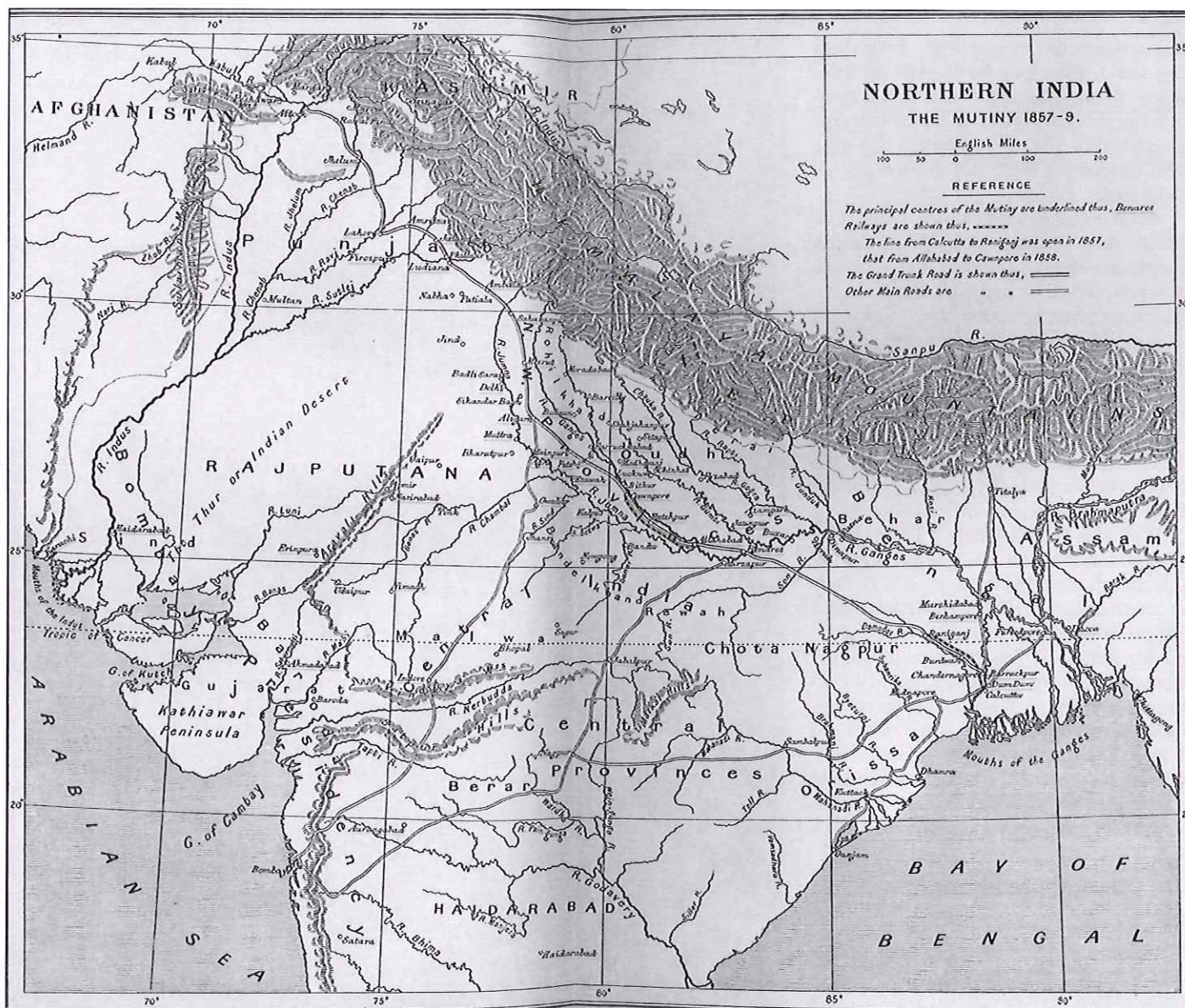

Britterna arkebuserade besegrade rebelsoldater brutalt genom att efter summariska rättegångar ställa dem framför kanonmynningarna. Teckning i London Illustrated Times.

Det är numera tämligen vedertaget att den brittiska koloniseringen av Indien började som en slumpmässig bieffekt av handelspolitik, snarare än ett resultat av att Storbritannien skulle ha haft någon omfattande och från början uttänkt erövringsstrategi. Internationell kommers hade redan innan britternas ankomst en lång historia i Indien, och de indiska kryddorna var redan under antiken dyrbara lyxvaror i Europa. När Londons köpmän i slutet av 1500-talet tyckte att holländskimporterad

peppar var skamligt dyr, bestämde man sig för att bryta kryddmonopolet.

En delegation skickades till **Akbar**, den upplyste och vidsynte stormogulen som var en ättling till **Djingis Khan** och en av världens då mäktigaste regenter. Brittiska Ostindiska Kompaniet startades år 1600 och det elisabetanska Englands "jungfrudrottning" **Elisabeth I** – Akbars samtida – gav projektet sin välsignelse. I jämförelse med Akbar, som konsoliderat ett imperium, var hon en tämligen obetydlig

Karta över norra Indien vid tidpunkten för det stora myteriet/det indiska frihetskriget.

drottning i ett dimmigt örike. Men i drottningens välsignelse ingick en exklusiv rätt att å Storbritanniens vägnar starta krig mot icke-kristna stater, lägga under sig självständiga kungadömen som låg i vägen, prägla egna mynt och stifta lagar.

Medan andra europeiska handelskompanier nöjde sig med att bygga en eller ett par handelsstationer, vanligtvis bestående av en befäst garnison, en hamn med varumagasin och en kyrka, hamnade britterna ganska snabbt i konflikt med indiska härskare. Ett skäl var att de av strategiska skäl ville tvinga fram ensamrättsavtal.

Eftersom mogulstyret karakteriserades av personkultur led det av vissa problem: mogulfurstens svagheter blev därmed också rikets svagheter, och under seklerna efter Akbar rostade mogulväldet långsamt sönder.

Somliga mogulkejsare ägnade sig mest åt sinnliga nöjen och deras regimer blev till ett bokstavligen tandlöst styre, för i palats med parfymerade fontäner åts kebab som var så mör att man inte ens behövde tugga utan bara sög i sig köttet mellan tandstum-

parna (dylik kebab serveras än i dag på *Karim's* som drivs av mogulens hovkocks ättlingar i gränden bakom stora moskén i Delhi, och på *Tunde ke Kabab* nära Akbari Darwaza i Lucknow).

Splittrat land

Under sådana omständigheter gick maktövertagandet förvånansvärt smärtfritt (för britterna), för utöver det allt mer försvagade mogulriket och ett par andra större kungadömen bestod Indien vid denna tid av flera hundra små furstendömen med svaga militära resurser. Britterna kunde mobba en maharadja till att skriva på ett freds- och handelsavtal enligt vilket han formellt behöll sitt kungarike mot att han accepterade brittisk förvars- och handelspolitisk rådgivning – vilket i princip innebar att maharadjan blev en marionett.

Plötsligt en dag låg en överväldigande stor del av Indien under direkt eller indirekt brittiskt styre, och även om det tronade en stormogul i Delhi sträckte sig hans makt i praktiken inte många kilometer utanför stadsmuren.

Men, frågar man sig kanske då, vad var det som gjorde att myteristerna flockades till Delhi? Ett grundläggande faktum bakom den militära delen av "sepomyteriet" var att livet hade förändrats väldigt mycket under åren innan 1857.

De tidigare kompanitjänstemännen hade, för att hålla i gång en enkel och kostnadseffektiv administration, ofta försökt undvika att formellt erövra Indien för att inte dra på sig onödigt arbete. Även om kompaniet myntade egna pengar bar de exempelvis stormogulens namn.

På alla sätt markerades att britterna befann sig i Indien som gäster, och även deras armé utgjorde på något sätt en sorts förlängning av mogularmén. Men allt började förändras efter Calcuttas så kallade "svarta hål", den mystiska incident 1757 då ett hundratal britter förmodas ha dödats – exakt hundra år före "myteriet".

Historien om att den muslimska nabo-ben lät spärra in 146 brittiska kolonisatörer i en cell i Calcutta som var blott ett par kvadratmeter stor – i samband med vilket

VÄNDI

FORTS.

123 personer dog av syrebrist – betvivlas i dag starkt. Eftersom det är svårt att föreställa sig hur 146 engelsmän skulle rymmas i en så liten cell kan det ha varit ett propagandatrik för att rättfärdiga det krig som sedermera ledde till erövringen av Bengalen.

Antalet fångar i det "svarta hålet" tros enligt den indiske historikern **Brijen Gupta** maximalt ha uppgått till 64, och av dessa överlevde en tredjedel. Britterna hade redan innan episoden med "Calcuttas svarta hål" förberett sig på en väpnad konflikt med **Siraj-ud-Daula**, som gick till anfall efter att ha upptäckt att man byggt en fästning i strid mot villkoren i handelsavtalet. Det "svarta hålet" gav britterna en orsak att skicka en "straffexpedition" mot naboben vars armé slogs i spillror av **Robert Clives** knektar i slaget vid Plassey.

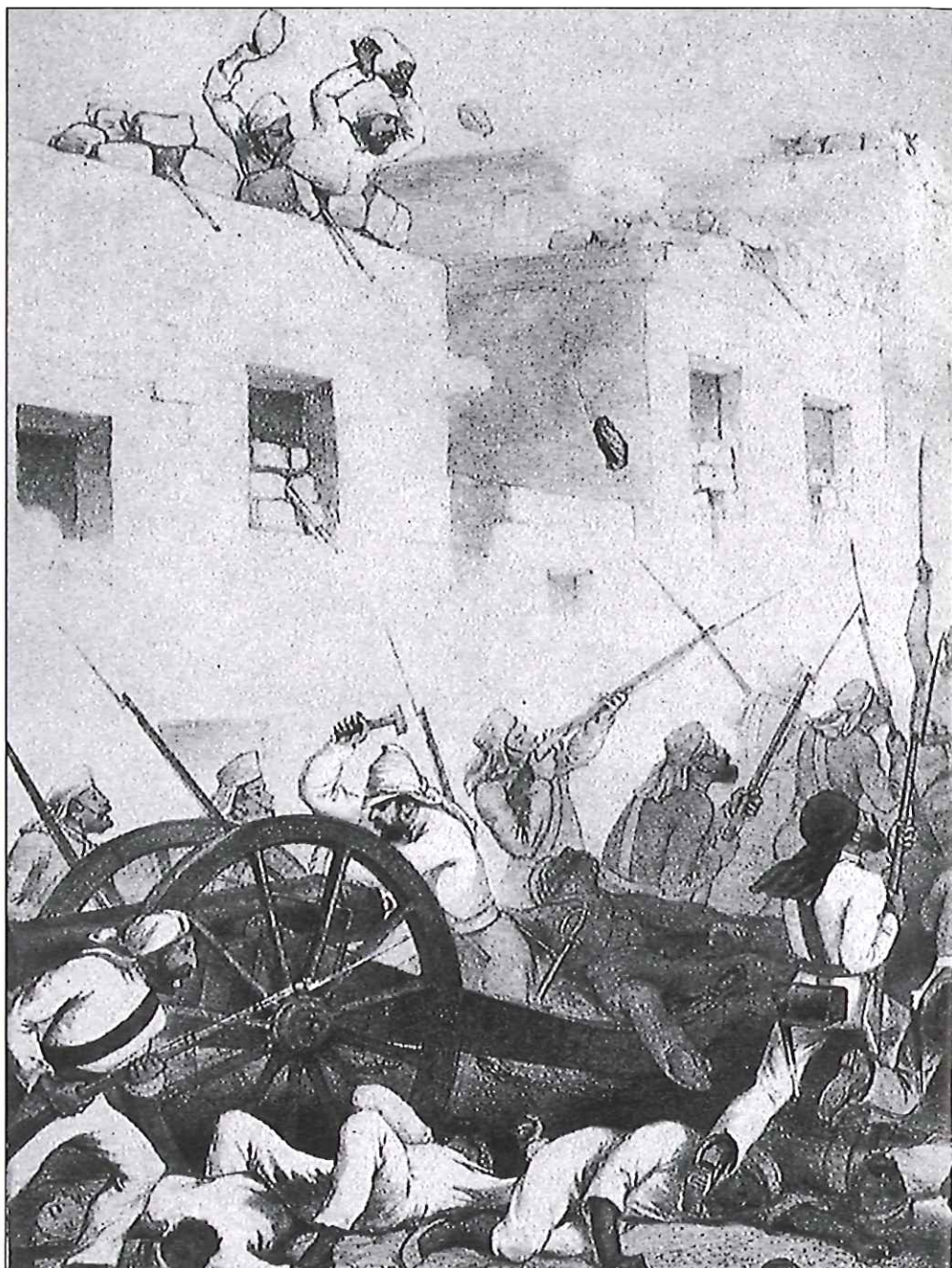
Efter den överraskande militära framgången följde fler erövringskrig, som ofta inleddes på tämligen vaga grunder. Britterna använde list mot den sydindiske fursten **Tippu Sultan**, som förråddes och dräptes på sin befästa ö Srirangapatnam 1799 i samband med det sista av de fyra Mysore-krigen. Det hinduiska maratha-riket i inlandet öster om Bombay föll i slaget vid Kirkee 1817, och slutligen föll också sikhernas Punjab 1849. Ett par år senare annekterades kungadömet Avadh, med huvudstad i Lucknow, utan värre våldsamheter.

Paradoxal ockupation

Så tedde sig läget på 1850-talet, då den brittiske administratören i Delhi till råga på allt vägrade godkänna någon av den till åren komne stormogulens prinsar som tronarvinge, som ett första led i avskaffandet av hela kungahuset. Britterna gjorde sig dock ingen brådska att avsätta mogulerna – East India Company hade tagit över administrationen av hans välde och därmed också skatteintäkterna som tidigare tillfallit mogulerna; denne hade inte ens rätt att fritt förfoga över juvelerna i sin skattkammare och det antagligen kan ha sett ut som om "gästerna" tänjde gränserna för vad normal indisk gästfrihet tål.

Det är något paradoxalt över britternas ockupation av Indien, påpekade **Edward Said** i sin bok *Orientalism* från 1978. För om man antar att européer sökte sig till Indien för att bedriva handel (så länge de kom i fredliga avsikter välkomnades de oftast) och att Indien aldrig vid något tillfälle utgjort ett hot mot Europa, tycks det vara enbart på grund av att indierna inte ställde upp något effektivt försvar som britterna tog den politiska makten.

Trots att Said kritiserade den marxistiska historiesynen, drog han ändå uppmärksamhet till paradox nummer två: genom att tillintetgöra och bryta ner existerande strukturer (och ersätta dessa med det koloniala systemet) skapade imperialismen,

trots sina grymheter, orättvisor och all ut-sugning på 1800-talet möjligheter till en social revolution.

Med koloniseringen följde ett kulturellt skifte till ett nytt "lingua franca" inom de merkantila samhällsskikten (från persiska till engelska) och annat som kunde uppfattas påträngande, och år för år hopades nya missnöjesorsaker. Det plötsligt beslutet att skeppa missionärer på Ostindiska Kompaniets fartyg – vilket varit förbjudet fram till 1813 – följdes av allt mer aktiv missionsverksamhet. Även om missionärerna sällan lyckades få indier att konvertera, var deras utbredning i sig alarmerande för lokala intellektuella. Det stack i ögonen när somliga engelsmän kallade indier för "djävulsdyrkare".

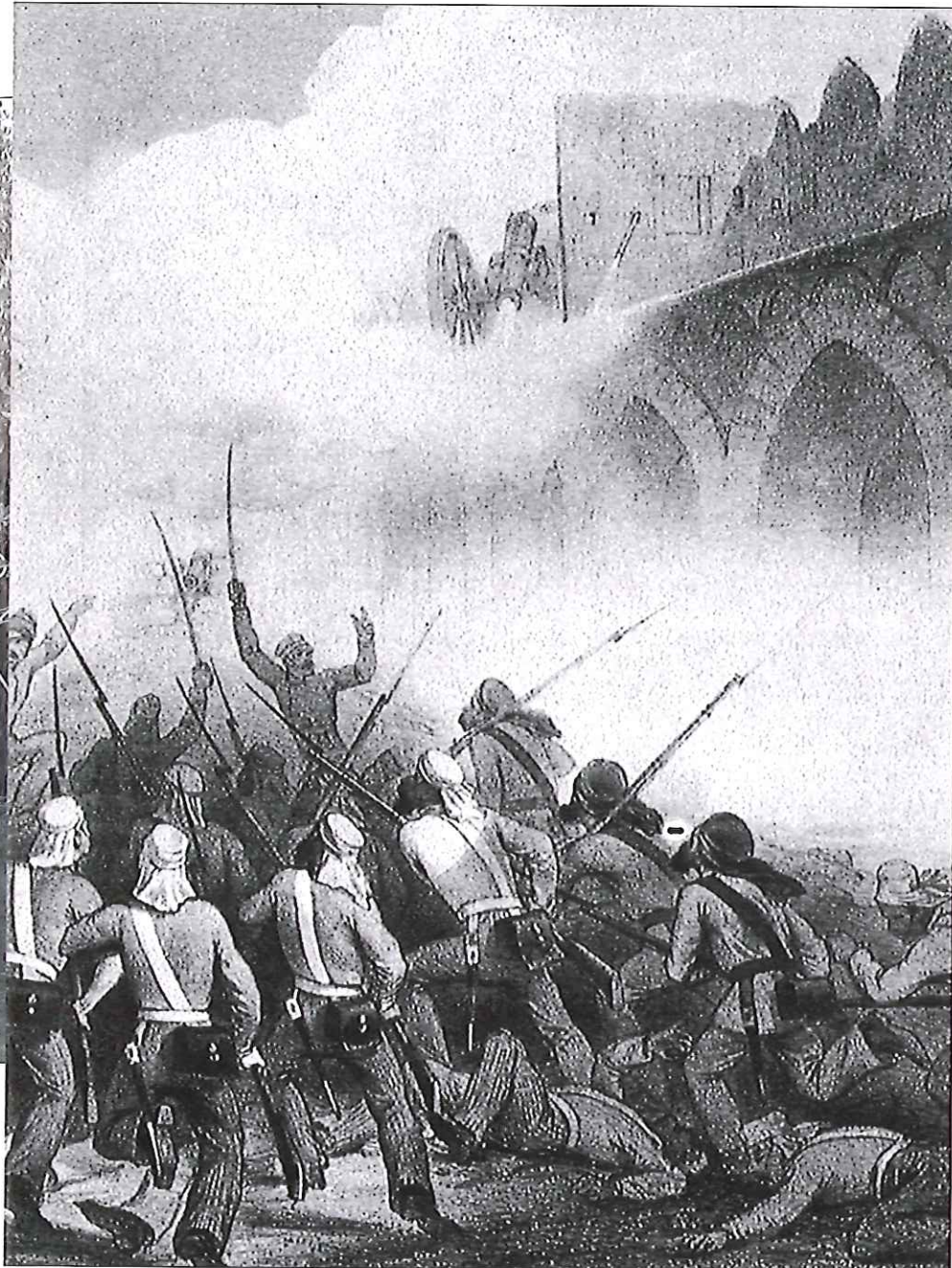
Det var en skillnad mot förr, då vita af-färsmän och kompanitjänstemän eftersträvat att förhålla sig kulturellt neutrala och i vissa fall rentav konverterat till lokala religioner för att friktionsfritt smälta in. Under den nya policyn understödde kompaniet aktivt missionsverksamhet (missionärerna var i sin tur bra på att bygga skolor), utan

att bry sig om hur mycket friktion det skapade i världlandet.

Att ena landet var enligt somliga endast möjligt om alla invånare följde samma religion. Och då handlade det inte om att britter skulle anpassa sig efter lokala sedvänjor, absolut inte, utan om att Indien måste kristnas. Det hade nämligen just år 1813 också beslutats om en satsning på att bygga ut ett europiserat utbildningsväsende i Indien, något som indisk-australien-ske statsvetaren **Sanjay Seth** redogör för i essän *"The Missing Mutiny: Histories of Western Education and the place of 1857"* (publicerad i tidskriften *Biblio: A Review of Books*, No 3-4/2007).

Detta var början på en trend som kulminerade på 1830-talet i **Lord Macaulays** ofta citerade yttrande om att den indiska kulturen var degenererad och sanskritlitteraturen tom på kunskap men full av "monstruösa vidskepelser" – enligt honom var en enda hylla i ett europeiskt bibliotek mer värd än Indiens och Arabiens samlade litteratur.

Här är det intressant att ta en titt på hur

Brittiska soldater stormar Kashmiri Gate, en av Delhis stadsportar, den 14 september 1857.

det marknadsekonomiska systemets behov av Indien förändrades. Före den industriella revolutionen hade Indien främst varit en plats där man köpte råvaror och färdiga produkter, som sedan såldes vidare. Den industriella revolutionen, som började göra väsen av sig kring 1770 när **James Hargreaves** tog patent på spinnmaskinen Spinning Jenny och femton år senare då **Edmund Cartwright** uppfann en första modell till den mekaniska vävstolen, förändrade allt. När produktionen överträffat efterfrågan inom det egna landets gränser, sökte britterna efter exportmarknader för att inte drabbas av massarbetslöshet.

Enligt den nya policyn för East India Company, som började gälla på 1810-talet, skulle Indien förvisso fortfarande betraktas som en råvaruproducent, men också som en marknad för brittiska fabriksvaror. Samtidigt var det viktigt att inte uppmuntra industrialisering i Indien, eftersom det kunde leda till ett bakslag för brittiska investeringar: tullavgifter gjorde indisk export av färdiga produkter mindre lönsam.

I Storbritannien förbjöds också export

av maskiner och tillhörande teknologi. Den indiska textilproduktionen gick i botten: enligt statistiken stod Indien 1750 för en fjärdedel av världens sammanlagda textilproduktion; 50 år senare hade siffran sjunkit till en femtedel, och år 1860 var Indiens andel bara 8,6 procent.

Arbetslöshet och svält

År 1787 hade bengaliskt muslin (tunn bomullsväv i tuskaft) exporterats till ett värde av tre miljoner rupier, 30 år senare hade Storbritannien helt upphört att köpa muslin, och exporterade istället muslin till Indien. I mitten av 1800-talet vägde balansen över och Indien stod som köpare för 25 procent av den brittiska exporten av bomullstyg. Textilstaden Dhakas befolkning krympte nu från 150.000 till 20.000. Man skulle kunna se det som att medan indiska pengar i allt högre grad styrdes mot engelska kassaapparater exporterades arbetslöshet och fattigdom från Storbritannien till Indien.

Under det brittiska styret blev det allt vanligare med massvält, och hungersnöd

kom att bli ett "typiskt" indiskt fenomen. Nobelpristagaren **Amartya Sen** påpekar att svält ofta var en osynlig katastrof, eftersom det bara var de fattigaste och minst inflytelserika som drabbades. Redan för drygt 100 år sedan skrev **William Digby** i en studie från 1901 att svältkatastrofer på de senaste hundra åren blivit fyra gånger vanligare och hade fått fyra gånger större geografisk spridning: under enbart åren 1890-1900 berövade svält livet av mellan en och två miljoner indier per år.

Medan fattigdomen spred sig var det dock vissa andra symtom, som också hängde samman med kommersialiseringen av indiska resurser, som störde relationerna mer än andra. Kompaniets armé hade värvat något hundratusental indier, både hinduer och muslimer, bland bondpojkar från de fattiga bygderna där brittisk handelspolitik förstört hemslöjdsindustrierna i enlighet med vad som konstaterats ovan.

Rykten om att nya gevär, av ett importerat fabrikt, laddades med krut ur patroner som soldaten var tvungen att bita toppen av, och som i en besparingsåtgärd tillverkades av papp insmord i slakteriavfall – ko- eller grisfett – ledde till bitterhet. Griisen var oren för muslimerna, kon helig för hinduerna. Fettet var med andra ord inget som man stoppade i munnen.

Det har naturligtvis debatterats om det verkligen stämmer att patronerna smordes in med animaliskt fett. Men det finns fog för ryktena. Redan **Lord Canning** som blev Indiens förste vicekung året efter upproret, misstänkte att hela armémyteriet började i ett löjligt försök att spara pengar. När fettet byttes ut var skadan redan skedd och många soldater förhöll sig skeptiska till både vapen och befäl.

Förnäma och bildade indier hade redan känt på sig att de vita såg ner på deras kultur. Exempelvis tog den muslimska aristokratin mycket illa vid sig när Avadh annekterades 1856, bara ett år innan upproret. (Regissören **Satyajit Ray** gjorde 1977 en av sina få historiska filmer, *Schackspelarna*, baserad på **Munshi Premchands** roman *Shatranj Ke Khilari*, om hur britterna störtade Lucknows nawab.)

Och när ryktet om de nya fettpatronerna spreds följande vår, upplevde många soldater att deras religioner hotades. Så även om man inte kan argumentera att soldaterna hade hela bilden klar för sig är det tydligt att missnöjet hängde i luften likt doften av svettiga strumpor i pojarnas omklädningsrum i gymnastiksalen i en svensk mellanstadieskola.

Den brittiske författaren **William Dalrymple**, själv ättling till en kolonitjänsteman som arbetade i Indien, skriver i sin senaste bok *The Last Mughal* – den andra delen i en serie av fyra böcker om mogultiden

VÄNDI

FORTS.

– att 1857 års ”myteri” hade övertoner av ett religiöst krig precis liksom dagens jihad mellan muslimer i många länder och det kristna USA.

Det handlade i hög grad om en uppfattning av att kristendomen utgjorde ett hot mot Indiens muslimer, på samma gång som mogulväldet höll på att marginaliseras. Enligt Dalrymple var omkring en fjärdedel av ”myteristerna” jihadister, även om det är viktigt att hålla i minnet att flertalet soldater var hinduer som faktiskt gjorde gemensam sak med muslimerna.

Han tar också upp frågan om det verkliga var ett nationalistiskt frihetskrig – vilket exempel förespråkades av den tidige hindunationalisten **Vinayak Damodar Savarkar** (bitter motståndare till **Mahatma Gandhi**), i dennes bok *The First Indian War of Independence* (1909). En helt annan syn företräds av historikern **R C Majumdar**, som i sitt verk *The Sepoy Mutiny and Revolt of 1857* från 1957, hävdade att händelserna 1857 var ett dödsskri från ett medeltida feudalsystem.

Dalrymples lösning på den gordiska knuten är att hålla med alla föregående talar: det var ett myteri i begynnelsen, men också ett frihetskrig kombinerat med ett heligt krig, därtill med inslag av en bonde-revolt plus intrigmakeri inom aristokratin. Och kanske lite till.

Ett ”på det hela taget ett väldigt udda slags religiöst krig, där en muslimsk kejsare tvingades att göra uppror mot sina kristna förtryckare av myterister från en armé som till överväldigande del bestod av hinduiska sepoer, som kom till honom av egen fri vilja (och inledningsvis mot hans vilja) för att be om den muslimska välsignelsen *barakat* och stormogulens ledarskap”.

Shahid Amin, eminent historieforskare vid Delhi University, skriver i sin essä *A Hanging Twice Over* (i Outlook 26 mars 2007) om det paradoxala i att medan britterna sökte upplösa moraliska och ekonomiska kopplingar mellan indiska samhällsklasser, ”var det just dessa traditionella lojaliteter som gjorde sig gällande i upprors-tider”.

Själva myteriet började i mars 1857 i Barrackpur norr om Calcutta med att en sepo vid namn **Mangal Pandey**, som varit i kompaniarméns tjänst i omkring tio år, efter att under vårkänslor ha konsumerat för mycket opium och bhang (ett koncentrat framställt ur haschplantor) försökte skjuta sin brittiske överordnade med en gammal musköt. Tämmligen lite är känt om Pandey, utöver att han var en brahmin från en by i

Brittiska trupper (Delhi Field Force) avancerar mot mogulkejsarens huvudstad Delhi.

dagens Uttar Pradesh och att han hade sökt sig till armén på grund av att familjen drabbats av fattigdomen som grasserade i norra Indien. Pandey skrek, enligt diverse biografiska skrifter, när han fyrade av:

– Det här är för vår religion! För genom att bita i dessa patroner blir vi otrogna!

Hans första skott missade fanjunkare **Hewson**. Efter att ha laddat om sköt han på löjtnant **Baugh** och missade igen, men skottet dödade löjtnantens häst. Pandey avfyrade sedan ett tredje skott med vilket han lyckades skadeskjuta sig själv i bröstet, axeln och nacken. Att han var påtänd erkände han inför krigsrätt och han hängdes trots att han inte dödat någon.

Analyseras av Karl Marx

Hur medveten den knappt trettioårige brahminen var när han eventuellt startade vad som har kallats för ett myteri, en revolution och ett frihetskrig, har i efterhand debatterats. Att det gav eko i världen märks på att New York Tribune lät sin Europakorrespondent – **Karl Marx** som satt i London – skriva en serie analyser där han, utan att nämna Pandey vid namn, talar om den indiske soldatens skott mot sina överordnade som ”prologen till en högst fruktansvärd tragedi som måste få utspela sig”. (*The Revolt in the Indian Army*, 15 juli 1857.) Uppenbart är att Marx framtida marxisms historiska mekanismer här får inspiration för sina revolutioner.

I sådana här situationer är en person kanske katalysator för större händelser: i alla fall blev Pandey's liv och död stoffet för folklegender, ballader och myter, och här-omåret kom en populär Bollywoodfilm, *The Ballad of Mangal Pandey*, i regi av **Ketan Mehta** och med **Aamir Khan** (känd från Oscarsnominerade *Lagaan*) i huvudrollen.

Aamir Khan placerade i en intervju Pandey i dagens värld: ”Vad som lockade mig i filmen är att även om den utspelar sig 1857, är temat extremt samtida. I grunden handlar det om frihet. Den ifrågasätter om ett land eller samhälle har rätt att komma till ett annat och härska och exploatera. Vi ser hur USA går in i Afghanistan eller Irak, liksom dessförinnan i Vietnam. Vanliga oskyldiga människor blir utnyttjade av starkare nationer.”

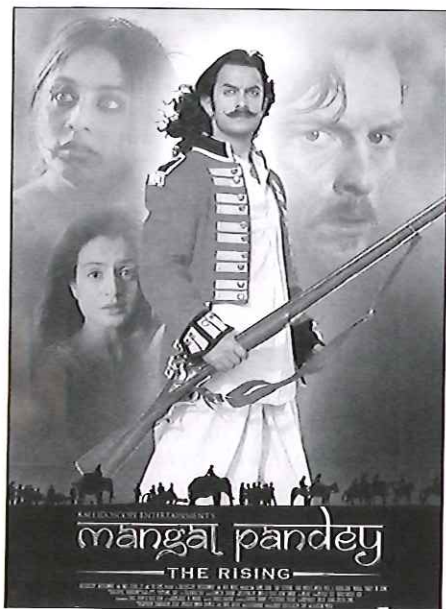
Några veckor efter skotten i Barrackpur var samtalsämnet bland de meniga i garnisonstaden Meerut fettpatroner. Meerut låg bara sex mil från mogulens tron i Delhi och hundra-trettio mil från förstärkningar i Calcutta, dåvarande brittisk huvudstad i Indien. Soldater som vägrade använda de nya patronerna arresterades, vilket ledde till oroligheter. I maj sköt trupper både här och där ner sina officerare och trehundra soldater marscherade från Meerut mot Delhi, där de utropade den 81-årige stormogulen **Bahadur Shah II**, som var tämligen förvekligad efter att ägnat sitt liv åt höviska sysselsättningar som att skriva blomstrande poesi, till kejsare.

Den ålderstigne poetkungen insåg tidigt hur dödfött upproret var och att han knappast kunde förändra historiens lopp, till skillnad från sina förfäder – **Djingis, Timur** och **Akbar**. Faktum är att mogulerna var helt utblottad emedan hans årliga tribut stoppats decennier tidigare, så han hade inga möjligheter att försörja soldaterna som svor trohet inför honom. Att han lät sig utses till myteriledare var en gest till en tid som gått förlorad.

Under tiden spred sig myteriet över ett stort geografiskt område till Agra, Kanpur och Lucknow, över religiösa gränser, berörde både fattiga jordbrukare och hantverkarefamiljer, såväl som jordägare och adel och prästerskap. Oroligheter märktes så långt borta som i Bombay och Madras.

Britterna mobiliserade de trupper som förblivit lojala och Delhi belägrades, bombarderades och stormades i september 1857. Stormogulen sattes i en cell – inuti sin egen borg, den röda fästningen i Delhi –

Den ålderstigne poetkungen insåg
tidigt hur dödfött upproret var

Upproret 1857 fortsätter att fascinera dagens indier. Reklamaffisch för Bollywood-filmen *Mangal Pandey*.

där han (enligt Londontidningen Times krigskorrespondent) stirrade tomt och tyst framför sig medan han kretade dikter på väggen med en svedd pinne.

Mogulen åtalades för att ha planlagt revoltens – vilket var ytterst ironiskt eftersom han formellt sett var landets härskare och därmed överordnad britterna. Trots att det inte fanns hållbara bevis, dömdes han till landsförvisning och fördes till Rangoon där han dog några år senare. Ett par av hans ättlingar lever fortfarande i Myanmar (Burma), enligt uppgift.

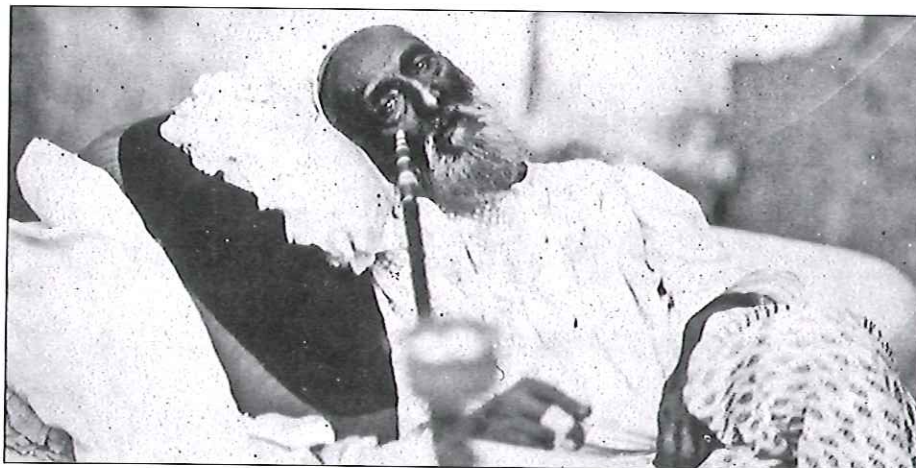
Avrättningar och plundring

Hans övriga barn och barnbarn – någonstans mellan sexton och tjugofyra prinsar – avrättades, palatset lades i ruiner och borgen gjordes om till en militärförläggning. En stor del av Delhis vuxna manliga befolkning massakrerades och alla överlevande Delhibor jagades ut i djungeln medan deras bostäder plundrades (rätten att dryga ut kompanilöner genom rån ingick i tjänsteprofilen).

Fortsättningsvis avrättades rebeller summariskt genom att bindas fast på kanonmynningar tills "fred" – eller militäroccupation – hade kommit till stånd efter drygt ett år, i juli 1858. De största brittiska förlusterna skedde på grund av värmeslag och inte indiska kulor, men imperiet skakades ändå – det var fortsättningsvis med en viss naturlig misstro som engelsmän och indier betraktade varandra.

Ännu i början av 1900-talet mindes brittiska officerare sepoyupproret, vilket ledde till visst brutalt övervåld – mest uppmärksammas var massakern 1919 i Amritsar då en brittisk officer trodde sig stoppa ett nytt revolutionsförsök genom att låta skjuta tusentals obeväpnade demonstranter.

Det fanns naturligtvis i Storbritannien en kritik mot vad som pågick i Indien. Redan före 1857 hade premiärministern försökt lagstifta över East India Companys

Den avsatte och nedbrutne kejsaren Bahadur Shah Zafar efter rättegången i Delhi. Han fördes sedan till fängelse i Burma där han avled.

skötsel, för de territorier och folkmassor som det Londonbaserade kompaniet styrde överträffade gott och väl Storbritannien självt. Speciellt oroväckande var insikten att kompaniets personal i betydande omfattning bestod av halvkriminella skattjägare – om man sökte sig till Ostindiska Kompaniet var det för att göra en snabb förmögenhet och återvända hem innan man dog av tropiska sjukdomar – vilket kanske ingen hade reflekterat så mycket över på 1600-talet, men som blev en allt känsligare fråga på 1800-talet.

Korruptionen nådde högt upp i leden, vilket bevisades av att Lord Clive – densamme som hämnades "Calcuttas svarta håll" 1757 och inledde det brittiska maktövertagandet – rövade ihop så mycket att han 32 år gammal var en av de rikaste männen i England. Clives brittiska hem, ett slott i Wales, är i dag ett sorts museum och beskrivs som "en orientalisk skattkammare" med handmålade spelkort av elfenben och en bärstol tillhörande en muslimsk furste, en juvelbesatt vattenpipa och tydligen även en uppstoppad dvärg.

Regeringen tillsatte en utredning som underhuset röstade ner eftersom Clive tjänat sitt land så väl. Han utnämndes istället till guvernör i Indien och kunde därmed plundra ännu mer. Men korruptionen som följde i hans fotspår lär ha äcklat honom själv.

Faktum var att kompanipersonal under den senare delen av Clives leverne var så fokuserad på sina privatinkomster att kompaniet var nära att gå i bankrutt 1772. Fyrtionio år gammal skar Clive av sig halssens med en pennkniv, vilket inte var hans första – men definitivt mest lyckade – självmordsförsök. Lord Clives efterträdare **Warren Hastings** drabbades i sin tur av riksråtsåtal 1788.

Kompaniets massiva korruption och bristande respekt för utsugna indier tenderade att resultera i negativ ryktesspridning, vilket inte passade när England rörde sig mot modernare tider tack vare den industriella revolutionen, parlamentariska reformer och demokratiska ideal.

Så 1858 grep regeringen tillfället att göra en omfattande storstädning av sin indis-

ka administration och kastade skulden för allt på East India Company, som avvecklades. Istället för en företagsstyrelse som fattade beslut efter kommersiella hänsyn utnämndes i London en minister med ansvar över Indienfrågor, och i Indien inrättades en korresponderande post som vicekung.

Även armén omorganiserades, med fler brittiska soldater i proportion mot de indiska. Ockupationen av Indien var dock ändå en häpnadsväckande billig affär: proportionellt var den brittiska närvaron marginell i personer räknat och översteg aldrig en halv promille av Indiens befolkning. Hela landet styrdes av dryga tusentalet administratörer anställda inom ICS, Indian Civil Service, som blev känt som britternas "ramverk av stål".

Fördjupad segregation

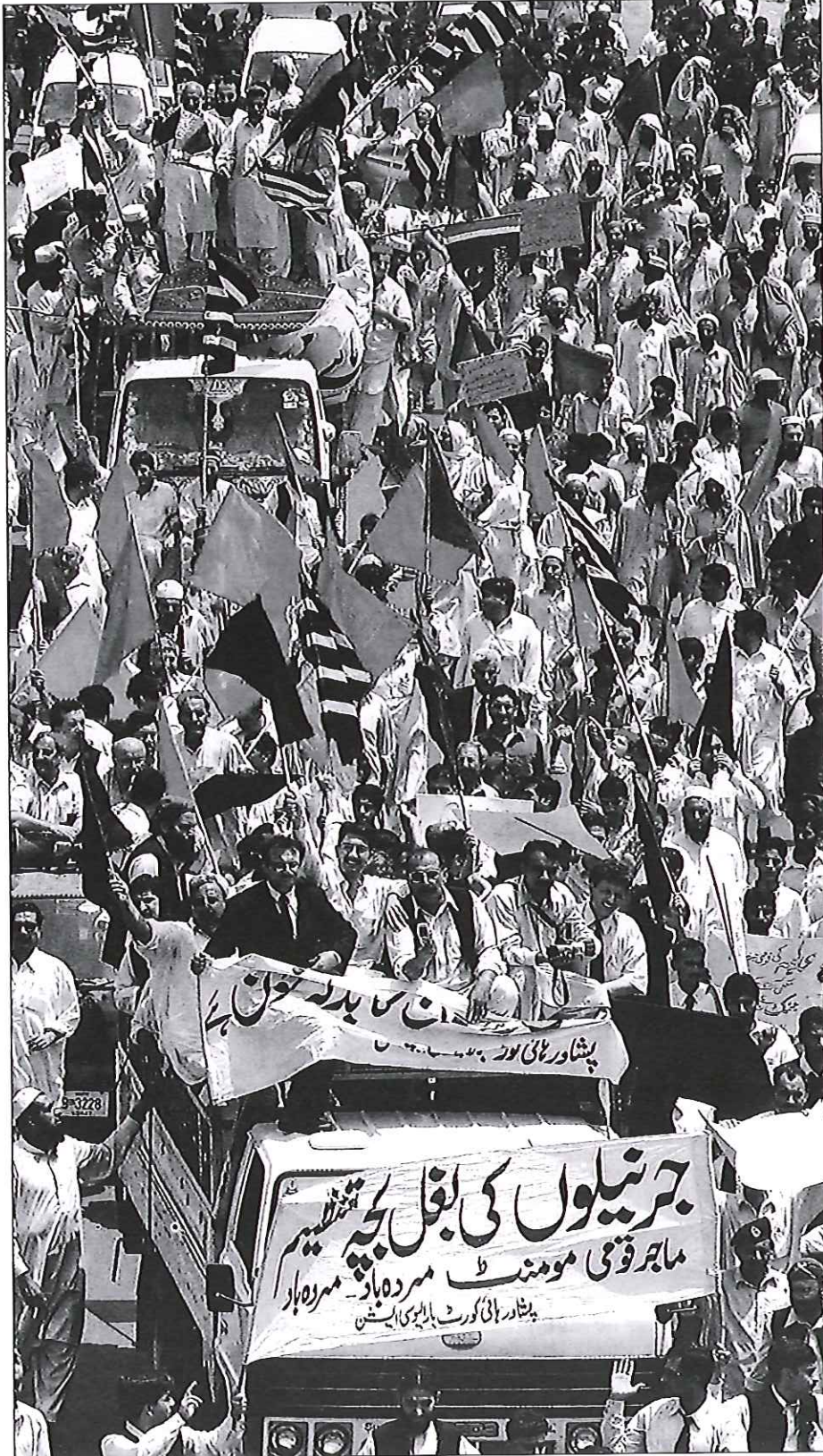
Segregationen inom samhället fördjupades. Överallt dit den brittiska administrationen nådde byggdes järnvägsknutpunkter en bit utanför de gamla städernas gytriga basarer, på säkert avstånd från eventuella framtida myterier.

Man kan om man studerar dagens indiska stadskartor alltid se hur det på den bortre sidan av järnvägsrälsen från basarkvarteren sett – ofta med ett exercisfält eller en park som en misstänksamhetens barriär mot baciller och främmande dofter – byggdes murougärdade bungalower, administrationsbyggnader, högskolor, domstolar, golfbanor, travbanor, bankpalats och restauranger längs gator som är spikraka och med engelskt klingande namn som Residency Road.

Dessa stadsdelar kallas än i dag ofta för "The Cantonment", ett namn som dröjt sig kvar trots att det nu är 60 år sedan britterna övergav förläggningarna. The Cantonment representerar alltid den nyare delen av en stad, och så ser de flesta städer ut med en gammal stad på ena sidan av järnvägen, och en ny stad på den andra, men där det enda konkreta engelska jag kan stöta på mitt i eftermiddagen är en enstaka berusad angloindier vid namn Percy som sludrar och raglar utanför en arraksbutik.

Zac O'Yeah

Karachibor menar att inget gjordes för att stoppa våldet

Demonstration i Peshawar den 14 maj. Liknande protester från oppositionens och advokatkårens sida förekom i alla större städer inklusive Lahore, Quetta och Mansehra.

FOTO: TARIQ MAHMOOD/AFP

Pakistans president Pervez Musharraf bör "be om ursäkt till landet för det som skedde i Karachi". Det säger **Yusufali**, 81, med anledning av de våldsamma gatustrider som rasade i staden i mitten av maj och ledde till 45 människors död.

Många av invånarna i den pakistanska mångmiljonstaden tycks dela Yusufalis känslor.

– Ingen köper presidentens tal om att han "gråter blod". Om han är så överväldigad av sorg borde han ha ställt in den regeringsvänliga demonstrationen i Islamabad till hans ära och istället flugit till Karachi, säger Yusufali.

Ali Dayan Hasan, som arbetar för människorättsorganisationen Human Rights Watchs Sydasienavdelning, menar att myndigheternas passiva reaktion gentemot våldet bara kan bero på två saker – inkompetens eller att man medvetet undvek att ingripa.

– Oavsett vilket så var detta en mörk dag för de medborgerliga och politiska rättigheterna i Pakistan, säger han.

Syed Talat Hussain, nyhetschef vid den privata tv-kanalen Aaj, säger att statsmakten inte stod någonstans att finna när våldet bröt ut.

– Karachi kändes som ett område där djungelns lag styrde. Detta var bara en försmak på vad som kommer att hända, varnar han.

Hasan-Askari Rizvi, militär och politisk analytiker i Lahore, menar att det finns anledning att lägga skulden på det lokalt styrande partiet i Karachi, MQM (*Muttahida Quami Movement*), som stödjer president Musharraf.

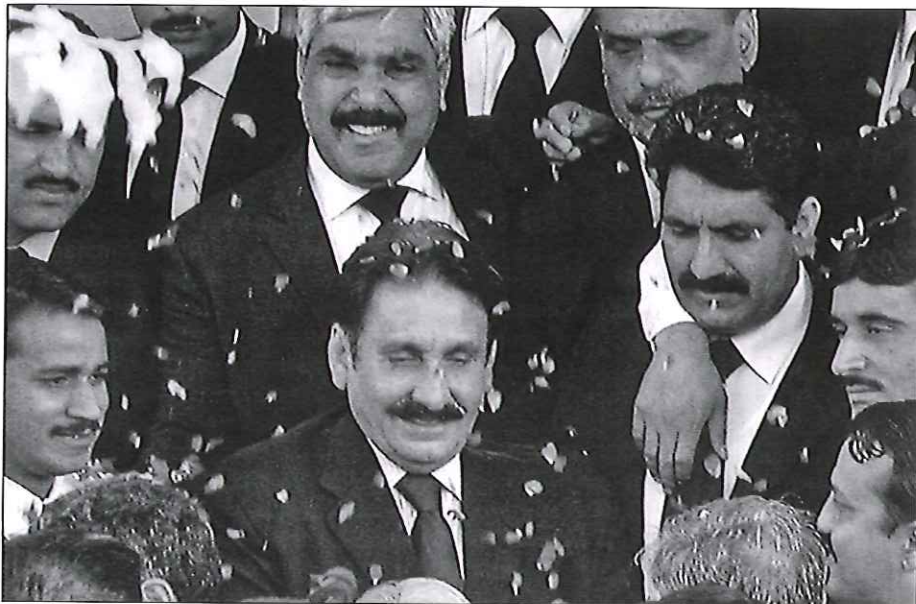
MQM lojalt mot Musharraf

MQM har främst sina anhängare bland ättlingarna till den urdu-talande befolkning som kom till Karachi från det dåvarande norra Indien, i samband med att Pakistan bildades efter frigörelsen från Storbritannien 1947. Sedan dess har det funnits våldsamma motsättningar mellan dessa inflyttade så kallade *muhajirer* och en annan inflyttad grupp, nämligen pashtuner från Nordvästgränsprovinsen som är lojala med partiet Awami National Party.

Politiskt är MQM även motståndare till Pakistan People's Party, som leds av **Benazir Bhutto**, som i likhet med MQM:s ledare **Altaf Hussein** lever i exil i Storbritannien.

Många menar att våldsamheterna påminner om de blodiga strider som bröt ut i Karachi 1986 och sedan fortsatte hemsöka

Advokater omger den avsatte chefsdomaren Iftikhar Chaudhry utanför dennes bostad i Islamabad, innan han begav sig av till Karachi den 12 maj. FOTO: ABID ZIA/AFP

staden under nästan ett årtionde.

Att våldet blossade upp var dock inte helt oväntat. Krutdurken Karachi exploderade i samband med att den nyss avsatte domaren i Högsta domstolen **Mohammad Chaudhry** skulle besöka staden för att delta i ett möte.

Bedömare anade oråd då partiet MQM, som är allierat med presidenten, beslutade sig för att arrangera en demonstration samma dag som Chaudhry skulle anlända till staden.

Musharraf avskedade Chaudhry som landets högste domare i mars, ett beslut

som ledde till många jurister och medborgarorganisationer anordnade fredliga demonstrationer.

Med tiden växte dock frågan om avskedandet av Chaudhry till en samlande fråga för alla motståndare till Musharraf och hans militärstyre.

Den 5 maj talade Chaudhry inför en massdemonstration i Lahore.

Väl i Karachi kunde inte Chaudhry ta sig ut från flygplatsen, eftersom alla vägar till den domstolslokal han skulle besöka hade blockerats under föregående natt. Han vägrade godta ett erbjudande om att istället

få skjuts till domstolen med hjälp av en helikopter, och valde istället att återvända med flyg till Islamabad.

I Karachi utbröt samtidigt de blodiga gatustriderna mellan anhängare till Chaudhry och president Musharraf.

Musharraf har offentligt lagt skulden på Chaudhry och oppositionspartierna för att de organiserade möten i Karachi samtidigt som MQM organiserade sin demonstration.

Hela landet blev hjälplösa vittnen till gatustriderna då tv-kanaler visade bilder av hur vanliga invånare sökte skydd undan skottlossningen. En tv-kanal visade hur en man avled av sina skador på grund av att inga ambulanser kunde ta sig fram till platsen.

Flera av de unga våldsverkarna på gatorna var beväpnade med moderna vapen. Många menar att händelserna påminner om våldet på 1980-talet, då den dåvarande militärdiktatorn **Zia-ul-Haq** utnyttjade MQM för att sitta kvar vid makten. Dessa bedömare menar att Musharraf, som tvingats hantera kris efter kris, och uppenbarligen förlorat en stor del av folkets stöd, nu försöker hänga sig kvar vid makten genom att förlita sig på MQM:s stöd.

Zofeen Ebrahim/IPS

Kvinnliga studenter kämpar för sharia

Pakistans president general **Pervez Musharraf** tycks stå lika oförberedd som de flesta andra inför vad som kommit att kallas "burqa-brigaden". Gruppen består av islamistiska kvinnor i slöjor, som beväpnade med påkar kräver lydnad inför sharialagarna.

I början av april kidnappade kvinnliga studenter med kopplingar till den inflytelserika **Lal Masjid** (Röda moskén) i huvudstaden Islamabad tre personer som de anklagade för att bedriva en bordell. Personerna släpptes efter ett par dagar, men den kvinna som påstods stå bakom bordellverksamheten tvingades först offentligt be om ursäkt för sina "omoraliska" handlingar.

– Vi har inte brutit mot några lagar, det finns inga lagar i detta land, kommenterade studenternas lärare **Ume Hassan** händelsen.

Hon har flera gånger hävdat att hennes studenter enbart försökte genomdriva de islamiska lagarna på grund av att staten misslyckats med att göra detsamma.

Händelserna påminner många om den talibanska rörelsen i grannlandet Afghanistan, som började som en studentrörelse innan man sedan lyckades ta över makten i

landet. På senare tid har talibanerna vuxit i styrka igen, en rörelse som har sin bas i gränsregionerna mellan Pakistan och Afghanistan. Men både talibanerna och andra fundamentalistiska rörelser har också börjat göra sig hörda i den pakistanska huvudstaden.

I.A. Rehman, ordförande för Pakistans människorättskommission, HRCP, menar att studentgrupperna får stöd från högre ort.

– Det kommer att dröja innan de lugnar ner sig, eftersom de heliga bråkmakarna har vänner inom både regeringen och armén.

Enligt **Asad Sayeed**, som är en välkänd politisk kommentator i landet, skulle det vara mycket svårt för regeringen att motarbeta det som alltmer framstår som en fundamentalistisk våg i landet.

I januari ockuperade Ume Hassans studenter ett barnbibliotek i protest mot statens planer på att riva moskéer som byggts på offentlig mark. Detta fick landets politiker att ändra sig för att undvika att reta upp landets religiösa ledare.

Upplifyta av denna framgång har de kvinnliga studenterna, tillsammans med sina manliga trosvänner, börjat ströva runt i Islamabad och kräva att ägare av musik-

och videoaffärer ska upphöra med sin verksamhet. De har även uppmanat kvinnor att klä sig annorlunda.

HRCP och ett flertal andra organisationer hävdar i ett pressmeddelande att taliban-liknande "sedlighetstrupper" börjat "trakassera vanliga medborgare i islams namn".

Lal Masjid har dessutom meddelat att man tänker tillsätta en "shariadomstol" inne i moskén för att avgöra rättsfall enligt islamiska rättsprinciper.

– Någon måste rensa bort ondskan ur vårt samhälle, eftersom vår regering inte gör sitt jobb, säger **Abdul Rasheed Ghazi**, som tillsammans med sin bror leder moskén. Bröderna Ghazi vid Lal Masjid har sedan länge utgjort ett problem för regeringen, och varit öppet kritiska mot presidentens politik.

De lät meddela att staten skulle få en månad på sig att börja tillämpa sharialagarna, annars kommer moskéns egen domstol att inleda sin verksamhet. Samtidigt varnar man för att alla försök att stoppa moskén med våld kommer att bekämpas med hjälp av självmordskommandon.

Zofeen Ebrahim/IPS

Hussain överlevde 18 år i en pakistansk dödscell

Den 36-åriga engelske medborgaren **Mirza Tahir Hussain** har tillbringat halva sitt liv i en pakistansk dödscell. Nu är han hemma i Leeds igen och kan berätta om ett genomkorrumperat rättsväsende, men också förundras över att han klarat sig med livet i behåll.

– Många menar att jag klarade mig undan galgen tack vare min nationalitet. Så kan det vara, men om du frågar mig så har mitt liv blivit förlängt tack vare Guds vilja.

Hussains islamiska tro hjälpte honom att överleva de 18 hemska åren bakom galler i Pakistan. Han dömdes för mordet på en taxichaufför, ett dåd Hussain själv hävdar att han begick i självförsvar.

Dömdes till döden

En brottsdomstol friade honom, men Hussain dömdes sedan till döden av en federal shariadomstol 1988. Tack vare hans brors ändlösa kamp för hans liv så ökade med tiden de internationella påtryckningarna för att få Hussain fri, och förra året släpptes han.

– Det tog nästan två årtionden att få loss min bror från den pakistanska dödscellen, och det var en otroligt jobbig och ångestfylld tid för vår familj, berättar brodern **Mirza Amjad Hussain**.

Nu har sex månader gått sedan Hussain släpptes fri, och hemma i Leeds igen kan han se tillbaka på tiden i fängelset, och det korrumperade systemet.

– Det är en konstig och invecklad blandning av lagar – en farlig röra av världsliga och islamiska lagar, varav inga genomdrivs i sin tänkta form. Det är ett farligt vapen som utnyttjas av de rika och inflytelserika,

och inte nödvändigtvis för att skipa rättvisa. Jag borde veta, eftersom jag först frikändes och sen dömdes, berättar Hussain.

Han menar att istället för att fungera avskräckande så uppmuntrar snarare det pakistanska rättssamhället till brott.

– Mord, terrordåd och sekteristiskt dödande har ökat eftersom det är enkelt för verkliga brottslingar att köpa sig sin frihet.

Hussain menar dessutom att det är omöjligt kan vara rätt att staten bekämpar brott med statligt våld.

Han menar att varje åtal i Pakistan kommer med en prislista, där mutor förmedlas på alla nivåer. Och resultatet blir enligt Hussain att de pakistanska fängelserna fylls av samhällets allra fattigaste, varav en del är oskyldigt dömda.

– För brottslingar som kommer från de rika klasserna, eller till och med medelklassen, leder fallen inte ens till utredningar. Men om det någon gång sker så övertalas och hotas brottsloften till att gå med på en kompromiss.

Som att leva i en grav

Enligt en färsk rapport från Amnesty sitter det för närvarande ungefär 24 000 människor i dödsceller världen över. Nästan en tredjedel av dessa återfinns i Pakistan, enligt rapporten.

Hussain säger att de statligt utsedda advokaterna i landet är helt kallsinniga inför sina klienters situation och de vidriga levnadsomständigheter fångarna tvingas leva under.

– Livet i en pakistansk dödscell är som att leva i en grav, säger han.

Cellerna är ungefär 3,6 meter gånger 2,7 meter stora, och varje cell kan befolkas av upp till tolv fångar. Hussain berättar att fångarna i hans cell tvingades sova i skift.

Med tanke på sina egna erfarenheter är han mycket bekymrad över situationen för de pakistanska fångarna.

– Precis som för mig så är många andra fångarna i dödscellerna antingen oskyldiga, eller har fallit offer för orättvisa rättegångar. Men till skillnad från mig kommer många av dem att drabbas av en grym död utan att någon finns där för att rädda dem. Hur många oskyldigas liv ska gå till spillo innan dödsstraffet avskaffas?, frågar han.

Minderåriga fångar

Amnesty pekar i sin senaste globala rapport om dödsstraff ut Pakistan som ett av de länder där ”orättvisa rättegångar” är vanliga.

Vissa av landets upp emot 7 000 dödsdömda fångar är dessutom minderåriga enligt Hussein, trots ett förbud mot att döma minderåriga till döden infördes år 2000.

Han säger att han aldrig kommer att glömma avrättningen av en 16-årig pojke som tidigare försörjt hela sin familj som grovarbetare.

– Han var felaktigt dömd. Du kommer aldrig att förstå den vända vi andra fångar gick igenom när han dödades.

Amnesty hävdar att man fått bekräftat att minst ett barn avrättades i Pakistan förra året, trots förbudet mot detta. Sammanlagt avrättades minst 82 människor i Pakistan 2006, enligt organisationen

Zofeen Ebrahim/IPS

Hot får journalister i gränsområde sluta arbeta

Journalister i de av den pakistanska regeringens federalt administrerade territorierna, FATA, längs gränsen till Afghanistan, utsätts från påtryckningar från två håll – dels från regeringstrupper och dels från de pro-talibanska grupper som verkar i regionen.

– De flesta journalister i FATA är livrädda. Många har lämnat yrket, andra har begett sig till andra provinser, säger en journalist i regionen, som av rädsla inte vill uppge sitt namn. Journalisten berättar att han även driver en liten tidningsaffär.

– En dag rusade en grupp talibaner in och satte eld på alla tidningar. De varnade mig för de allvarliga konsekvenser som skulle bli följden om det rapporterades ne-

gativt om talibanerna, berättar han.

Fram till nyligen arbetade ungefär 168 reportrar i FATA, som har en befolkning på ungefär 3,5 miljoner invånare. Men numera är det bara ett fåtal öppett arbetande journalister kvar i regionen.

– Vi väljer medvetet att inte rapportera hårda nyheter trots att de är värda att publicera. Att rapportera sanningen innebär att man utsätter sig för trakasserier och det kan till och med leda till att man dödas, berättar en annan reporter från regionen, som inte heller vill bli citerad med sitt namn.

I juni förra året hittades den lokala pressfotografen **Hayatullah Khan Dawar** ihjälskjuten i Norra Waziristan. Han hade då varit spårlöst försvunnen i sju månader.

Fotografens familj misstänker att han förts bort av säkerhetspolisen på grund av att han publicerat bilder av delarna av den amerikanska missil som dödade al-Qaidaledaren **Hamza Rabia** just där 2005.

Dawar var den tredje journalisten som mördats i FATA i samband med att de rapporterat om konflikten i området. Inget av morderna har lösts.

Samtidigt för också talibanerna en egen mediepolitik. I det laglösa området Dara Adamkhel, där polisen står maktlös, sattes nyligen affischer upp där det varnas för att ”reportrar som arbetar i samarbete med regeringstjänstemän riskerar att dödas”.

Ashfaq Yusufzai/IPS

Hasina fick återvända hem

Förtroendet för bangladeshiska interimregeringen sjunker alltmer

Fyra månader av relativt lugn har passerat i Bangladesh sedan parlamentsvalet ställdes in i slutet januari och interimregeringen med stöd av militären tog över styret av landet.

Undantagstillstånd infördes och gäller fortfarande, med restriktioner som innebär exempelvis förbud mot politiska möten både inom- och utomhus, tydlig närvaro av polis och militär samt ett på obestämd tid uppskjutet val. När undantagstillståndet utlystes stoppades alla de politiska demonstrationer, strejker och *hartals* som dominerade gatubilden i Dhaka under de osäkra månaderna före det utsatta datumet för val i slutet av januari.

I mitten av maj föreföll det dock som om den lugna situationen kom att förändras. Ett uppmärksammat fall med en ung man som enligt anklagelser torterats till döds av RAB (*Rapid Action Battalion*), en svartklädd specialstyrka inom polisen med särskilda befogenheter, ledde till att upprörda människor tog till gatorna för att protestera i staden Rajshahi i nordvästra delen av landet.

Ytterligare en incident som pekar mot att situationen i landet förändrats ägde rum ungefär vid samma tidpunkt då textilarbetare bestämde sig för att trotsa demonstrationsförbudet efter att de förvägrats utbetalning av sina övertidslöner. Polisstyrkor sattes in för att få stopp på demonstranterna. Polisen öppnade eld och en ung kvinnlig textilarbetare sköts till döds. Ytterligare tolv personer fick föras till sjukhus.

Då liknande situationer riskerar att skada förtroendet för den sittande interimregeringen tillsattes redan dagen efter döds-skjutningen en utredningspanel med tre personer som ska undersöka hur situationen kunde urarta och få så ödesdigra konsekvenser.

Ingetb valdatum fastställt

Inget datum för det kommande parlamentsvalet har ännu fastställts. Den politiska opposition med de ledande partierna Bangladesh Nationalist Party (BNP) och Awami League (AL) pressar på för att valet ska hållas så tidigt som möjligt. Interimsregeringen å andra sidan diskuterar fortfarande praktikaliteter som utfärdande av identitetskort för alla röstberättigade. Ett arbete som av den sittande valkommissionen beräknas ta upp till 18 månader, vilket innebär att valet möjliggörs först i slutet av 2008.

Sedan undantagstillståndet införts och

Sheikh Hasina lyckades återvända till Bangladesh.

FOTO: FARJANA K GODHULY/AP

politiska aktiviteter förbjöds beslutade sig ledaren för Awami League, **Sheikh Hasina**, att lämna landet för att besöka sin son i USA. Hon deklarerade att det för tillfället inte fanns något för henne att göra i Bangladesh och att det var dags att samla krafter inför de nya utmaningar hon och hennes parti står inför.

När Hasina efter ett par månaders frånvaro bestämde sig för att resa tillbaka till Bangladesh kom hon inte längre än till Heathrow i England, där hon efter att inreseförbud utfärdats av interimregeringen blev förhindrad att stiga på sin flight från London till Dhaka.

Och samtidigt som Hasina var fast i London spekulerades det i bangladeshiska medier om huruvida också **Khaleda Zia**, ledaren för BNP och premiärminister fram tills i höstas, var på väg att landsförvisas till Saudiarabien tillsammans med sina närmaste familjemedlemmar. Det ryktades att hon besökt sina två söner som sedan ett par månader sitter fängslade som resultat av interimregeringens anti-korruptionskampanj, och att hennes brorsbarn fick ta avsked från klasskamraterna i skolan.

Men plötsligt ändrades direktiven och den 7 maj fick Sheikh Hasina grönt ljus för att återvända till Bangladesh. AL-supportrar trotsade mötesförbudet och slöt upp för att möta sin ledare vid flygplatsen. Längs hela vägen från flygplatsen till hennes bostad stod människor och välkomnade henne. Och Khaleda Zia och hennes familj stannade kvar i Dhaka och trots upprepade rykten om att hon inom kort på grund av sjukdom kommer att lämna landet för att resa till Singapore för vård av diabetes är hon för närvarande fortfarande kvar i Bangladesh.

Trots att de båda oppositionsledarna nu är i landet så innebär det rådande förbudet mot politiska aktiviteter att de politiska partierna är mycket försiktiga med att uttala sig, vilket resulterar i att det är svårt att få information om vad som försiggår inom

partierna. Fredspristagaren **Mohammad Yunus** som i februari deklarerade att han skulle starta ett eget parti beslutade redan två månader senare att dra tillbaka sitt beslut. Efter en kort pressnotis i de större bangladeshiska dagstidningarna där beslutet tillkännagavs har Yunus inte offentligt kommenterat saken ytterligare.

Interimsregeringens pågående anti-korruptionskampanj resulterade nyligen i en första fällande dom. En av de specialinrättade domstolarna för korruptionsärenden dömde **Haris Chowdhury**, en av Khaleda Zias politiska sekreterare, till tre års fängelse då han vägrat lämna in förmögenhetsuppgifter.

Hundratals korruptionsmål

De speciella domstolarna har särskilda befogenheter att snabbtreda och döma i korruptionsmål och efter denna första fällande dom väntas många av de hundratals korruptionsanklagade nu ställas inför rätta.

Att domstolarna kommer igång och visar medborgarna resultat i form av fällande domar mot välkända, korrupta individer kan ge interimregeringen det fortsatta stöd och förtroende som den så väl behöver för att kunna fortsätta genomföra reformer i landet.

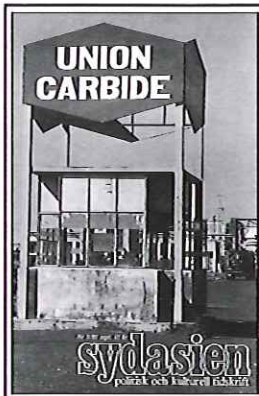
Interimsregeringen har hittills åtnjutit ett starkt stöd, både från stora delar av den bangladeshiska allmänheten och det internationella samfundet då den lyckats stabilisera landet efter det kaos som rådde under hösten. Ju längre tid som nu passerar innan ett datum för val fastställs, desto större risk är dock att förtroendet för interimregeringen minskar. Döds-skjutningen av den kvinnliga textilarbetaren och de allvarliga anklagelserna om tortyr riskerar underminera interimregeringens fortsatta arbete.

Utmaningarna i Bangladesh är många, interimregeringen tvingas balansera mellan att upprätthålla lag och ordning samtidigt som fokus måste vara på att så småningom avveckla sig själv. Utvecklingen den närmsta tiden kommer att visa hur väl interimregeringen lyckas med denna balansgång som är avgörande för hur framtiden kommer att se ut för den fortfarande unga demokratin Bangladesh.

Gabrielle Jönsson

Landansvarig för Svalorna i Bangladesh

Ideellt driven klinik hjälper offren för gas-katastrofen i Bhopal

SYDASIEN skildrade redan i nr 3/1985 effekterna av den fruktansvärda gasolyckan vid Union Carbides fabrik och om offrens kamp för rättvisa. 8 000 dog direkt, och uppemot 200 000 personer fick bestående skador.

En "stilla" söndagmorgon på Sambhavna Trust i Bhopal, Indien. Den riktiga hettan har ännu inte infunnit sig. Fåglar och ekorrar tjattrar. Från grannhuset strömmar en ihållande indisk popmusik på hög volym. Vattnet är redan avstängt – för två timmar sedan var det full trafik av mestadels unga flickor som hämtade hem dagens vattenförråd från kranen runt hörnet. Vi som bor lite bättre får våra vattentankar på taket fylla direkt.

"Nya" Sambhavna invigdes för två år sedan. Då var det fält på två sidor, medelklasshus på en sida och slumhus på den fjärde. Nu växer det upp flervånings medelklasshus med rasande fart. Från terrassen kan jag se att slumkvarteret är litet och begränsat. Här finns rester från en tidigare värld – gårdar omgivna av olika låga hus avsedda för olika arbetsuppgifter, en buffel eller get som husdjur, maten lagas över öppen eld. Likheten med vissa av våra hembygdsgårdar är påfallande.

Centrum för dokumentation

Sambhavna Trust har flera ändamål: att erbjuda sjukvård åt dem som drabbades av Union Carbides gasutsläpp 1984 och åt dem som fått sitt grundvatten förorenat från fabriken avfallsupplag, att sprida kunskap om hälsa och kemikalier i de drabbade områdena, att bidra till kampen för de drabbades rättigheter, att utgöra ett centrum för dokumentation och att delta i internationella nätverk mot kemiska föroreningar av vår jord.

Jag har sett kliniken starta, växa upp och utvecklas, och jag är mycket imponerad. **Satinath Sarangi**, Sathyu kallad av vänner och bekanta, är eldsjelen. Han motsätter sig starkt all statlig inblandning och tar därför inte emot exempelvis Sida-bidrag. I stället bedrivs annonskampanjer i USA och Storbritannien, där enskilda skickar in sina bidrag. Det är dessa bidrag som finansierar hela kliniken.

Det som skiljer denna klinik från allt annat jag sett är att man här kombinerar väs-

På apoteket gör man i ordning och lämnar ut både västerländska och ayurvediska läkemedel.

Sambhavna Trusts klinik i Bhopal.

terländsk medicin med den urgamla ayurvediska, som bland annat innebär örter, oljemassage, sköljningar och yoga (inte olik vår sjukgymnastik). Grovt kan man säga att de med "sjukdomar", som andningsproblem, diabetes och högt blodtryck, får västerländsk behandling, medan de med "krämpor", såsom urinvägsbesvär, hudåkommor, sömnproblem, värk, i första hand får ayurvedisk behandling.

Trycket har ökat och vänthallarna är oftast fulla med patienter. Allt fler upptäcker fördelarna med Sambhavna jämfört med läkare på stan av olika kvaliteter. Bland annat finns här ett journalsystem med individuella registreringsnummer och en hälsobok som patienter äger. Tyvärr så är det väl sällan som någon "botas", förutom av självläkande åkommor – ungefär som på en vanligt svensk vårdcentral.

De som drabbades av gaserna har fram-

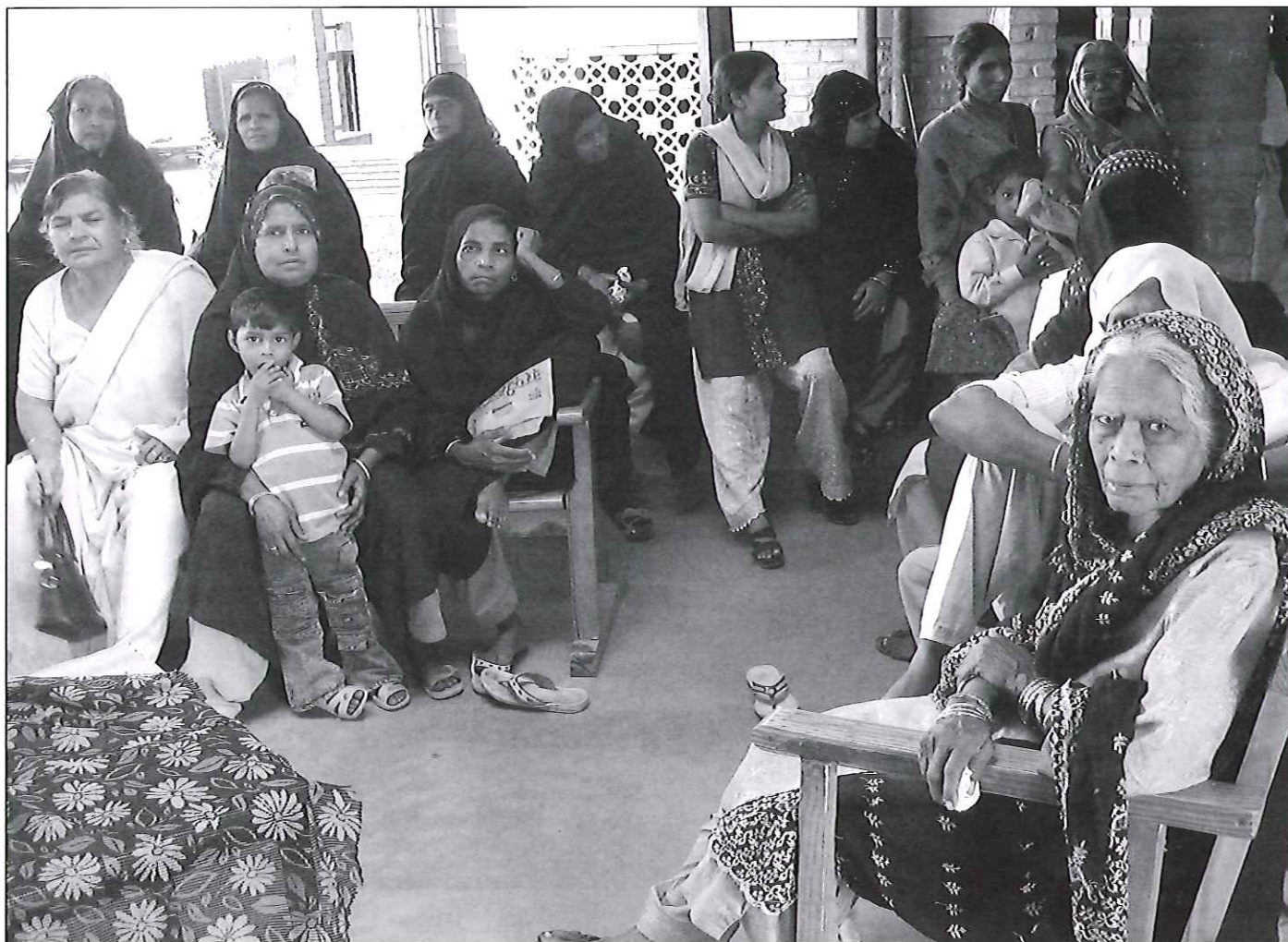
för allt lungskador av varierande grad. Lungfunktionen försämras ofta ytterligare av rökning, inandning av avgaser från motorfordon och rök från matlagingseldar och av tuberkulos. Andra symtom är ögonproblem, neurologiska symtom och framför allt mentala besvär som oro, ångest och sömnproblem.

Familjesituationen, med storfamiljer och muslimsk tradition, ökar ofta problemen för kvinnorna. Åldersrelaterade sjukdomar som diabetes och hjärt-kärlsjukdomar ökar allt eftersom medellivslängden ökar. I dag är det svårt att se vad som beror på gasexpositionen och vad som beror på ålder och miljöfaktorer.

Gasmoln dödade tusentals

Det var natten mellan 2 och 3 september 1984 som vatten strömmade in i en tank fylld med 43 ton metylisocyanid (MIC) i Union Carbides fabrik för tillverkning av bekämpningsmedel. En häftig kemisk reaktion uppstod, och ett jättelikt moln av giftiga gaser strömmade ut över den sovande staden.

Gaserna var tyngre än luft som trängdes undan. Människorna vaknade av att de hostade och kräktes, de fick andnöd, ögonen sved som eld. En del dog direkt. Alla förstod vad som hänt – ett flertal smärre incidenter hade föregått denna jättekatastrof. Därför begav man sig så fort man kunde bort ifrån fabriken, men följde då med molnet i vindriktningen, och utsattes under

Väntrummet på Sambhavna är nästan alltid fullt. Kvinnorna sitter gärna för sig, männen för sig.

längre tid än nödvändigt för gaserna.

En del föll och blev liggande. Barn skildes från mödrar. Indiska järnvägsstationer är ofta befolkade av stora mängder övernattande. Här dog varenda en på stationen, inklusive en stor grupp zigenare.

Av de 520 000 som anses blivit utsatta för gaserna var ca 200 000 under 15 år. En rimlig uppskattning är att 8 000 dog under de första veckorna. 100 000 eller kanske 200 000 har bestående men, av lägre eller högre grad. De som drabbades värst var barnen som befann sig i de mest koncentrerade lagren av gasmolnet, och de som bodde i slumområdet närmast fabriken, det vill säga de fattigaste. Eftersom de oftast försörjde sig med kroppsarbete blev de efter olyckan ännu fattigare – på grund av lungskadorna orkade man inte med sitt gamla arbete.

Ekonomisk uppgörelse dröjde

Sporadiska insatser gjordes av den indiska regeringen, som liksom Union Carbide i det längsta förnekade förekomsten av permanenta men. Inte förrän efter 1989, då en överenskommelse om skadestånd träffats mellan Union Carbide och indiska regeringen, började man fördela ekonomiska skadestånd till de drabbade.

Orsaken till olyckan är inte helt klarlagd. Vad vi vet är att designen inte var den mest säkerhetsfrämjande, och att man av besparingsskäl dragit ner på ett antal säkerhets- och underhållsåtgärder. Detta

möjliggjorde katastrofen.

Den direkt utlösande orsaken var att stora mängder vatten kom in i tanken där MIC lagrades. Här går åsikterna isär. Arbetarnas åsikt, som enligt min åsikt är den mest troliga, är att tre utbildade arbetare inledde vattenspolning av rörsystemet utan att först sätta in en backventil – arbetsledaren var ny på enheten och kände inte till att detta måste göras. Igenproppade rör på vissa håll i kombination med läckande ventiler på andra håll möjliggjorde för vattnet att transporteras flera hundra meter och till sist nå tanken.

Union Carbide, och numera Dow Chemical, som övertagit Union Carbide, anser att detta inte är möjligt. De hävdar att det var sabotage, och att någon släppte in vatten direkt i tanken.

De rättsliga procedurerna är i dag i stort sett avslutade. Men kampen går vidare. Runt den sedan olyckan stängda fabriken har växt upp ett stort slumområde. Här får man sitt dricksvatten från grundvattnet. Greenpeace har tagit prover, och man har funnit åtskilliga giftiga föreningar i grundvattnet. De härrör dels från giftigt avfall som dumpades under den tid då fabriken var igång, dels från mindre giftigt avfall som fortfarande förvaras i sönderfallande säckar och plåtfat inne på fabriksområdet.

För ett år sedan gick man från Bhopal till New Delhi där man inledde en *dharna*, sittedemonstration och fasteaktion utanför

parlamentshuset. Nyligen avslutade man en sitt- och hungerstrejk utanför delstatens chefsministers hus. Då hade man fått gehör för sina krav på bättre hälsovård och ekonomisk rehabilitering, rent vatten och ett långsiktigt program. Vad som sker i verkligheten återstår att se...

Väckarklocka för världen

Katastrofen i Bhopal 1984 blev en väckarklocka för världens regeringar och i viss mån för de multinationella och/eller kemi företagen. Nya lagstiftningar och etiska koder har upprättats. Men detta räcker inte – lagar och koder måste också implementeras i verkligheten.

Bristande resurser och korruption hos myndigheterna parat med vinstjakt hos företagen försvårar detta i allra högsta grad. Den tredje makten, civilsamhället inklusive frivilligorganisationerna, har stor betydelse för att det ska hända något. Jag är imponerad av det arbete och den hängivelse jag mött i Indien och på andra håll när det gäller att försöka mildra effekterna av vårt ekonomiska system.

**Ingrid Eckerman,
text och foto**

Läkare, medlem av International Medical Commission on Bhopal 1984, samt medicinsk rådgivare åt Sambhavna Trust. Författare till boken *The Bhopal Saga – Causes and Consequences of the World's Largest Industrial Disaster*.

Åldersstigen tiger eller ett rovdjur med gott om krafter kvar?

Svaret på frågan ovan – huruvida de tamilska tigrarna börjat tappa stinget eller om de bara väntat på att åter slå till – har de flesta lankeser och åtminstone en halv-lankes (det vill säga undertecknad) funderat över det senaste halvåret. För en dryg månad sedan visade sig att tigern till och med har skaffat sig vingar, och utländska analytiker spår att detta bara är början till en lång fortsättning av ett krig som borde varit över för länge sedan.

Känslan säger mig ändå att vingarna är gjorda av vax. Och alla vi som kan vår grekiska mytologi vet ju hur det gick för kungasonen Ikaros när han flög för nära solen...

Ekonomiskt har tigrarna tappat stora delar av det stöd de fick från familjer i exil i Kanada, USA och England sedan dessa länder gjort det olagligt att stödja gruppen.

Paradoxalt nog stark tillväxt

Lägg där till att Sri Lankas ekonomi visar sig ha gått i motsatt riktning det senaste året trots att konflikten eskalerat. Faktum är att landets ekonomi, enligt en färsk rapport gjorda av utländska ekonomianalytiker visar att tillväxten – till analytikernas stora förvåning – inte varit så här bra på tio år. Slutsatsen de dragit är "att landet vant sig att leva med kriget".

Med de uppgifterna i hand är det därför svårt att se hur tigrarna ska klara av en konflikt som inte helt omöjligt kommer att fortsätta i minst ett decennium till.

Dessutom försvann den lilla sympati tigrarna hade från omvärlden för bara ett några veckor sedan när de massakrerade ett tiotal indiska fiskare från delstaten Tamil Nadu.

Tamil Nadu har tidigare varit LTTE:s största beskyddare. Efter massakern har stödet därifrån helt försvunnit.

Det var nog det tyngsta slaget för de tamilska tigrarna på lång tid trots att de haft ett par "lyckade" månader.

För det har varit några händelserika månader på Sri Lanka. Jag vet – för jag har varit där.

Under fem månaders tid har jag upplevt en situation jag inte tidigare varit med om under de 15-tal gånger jag besökt min pappas hemland.

Mestadeln av vistelsen har varit precis som vanligt, det vill säga jag har kunnat göra det jag velat och inte varit särskilt bekymrad över var eller när ett attentat skulle äga rum.

Samtidigt har stridigheter fortsatt – i vanlig ordning – uppe i landets norra och östra delar.

Attentat även i södern

Skillnaden är däremot att med jämna mellanrum har det skett attentat även på den sida av landet jag befunnit mig – det vill säga i Colombo och på sydvästkusten – i en grad som jag aldrig tidigare upplevt, eller varit gammal nog att ta till mig.

I mitten av januari sprängde två *Black Tigers* (självmoordsbombare) sina laddningar på varsin buss inom loppet av 24 timmar. En på vägen mellan Colombo och bergsstad Kandy och en annan i närheten av turistorten Hikkaduwa.

Kvällen efter satt jag tillsammans med min fästmö och en kompis från Sverige på baksidan av vårt hus, en mil utanför Colombo, när en stor smäll följde av kulspruteeld hördes på en mils avstånd. Denna gång var det ett elkraftverk som attackerades. Alla dessa dåd utfördes av de tamilska tigrarna, LTTE.

Efter det tog vi till betydligt större säkerhetsåtgärder. Vi åkte inte in till Colombo lika ofta, och om vi gjorde det försökte vi undvika rusningstrafiken. Vi valde att resa i taxi i stället för buss.

I en dryg månad framöver bara väntade vi på nästa attentat. När skotten som sköts för att skingra stora mängder kråkor avlossades i centrala Colombo mitt under en av mina fotbollsträningar – jag spelade nämligen fotboll med ligamästarna Ratnam SC – var det flera lagkamrater som duckade.

Kråkorna flög i grupp över fotbollsplanen. Några tigrar sågs inte till.

Trodde LTTE inte fanns kvar

Ett tag trodde jag och mina vänner att LTTE inte fanns kvar. Att bussbombarna och bomben mot elkraftverket var ett desperat försök att skrämja regeringen att tro att de fortfarande hade kvar en kraft och organisation som i själva verket inte fanns längre.

När dessutom en av nyckelfigurerna i LTTE, **Karuna**, bröt sig ur organisationen och bildade sin egen rörelse, Tamil People Liberation Tigers (TMVP), pekade mycket mot att våra analyser stämde. Särskilt med tanke på att Karuna och regeringen började prata om samarbete för att sätta stopp på LTTE.

Men. Som så många gånger förr gav sig tigrarna in i konflikten igen med besked – denna gång genom att visa att deras flyg-

flotta inte alls var den myt som Colombopolitikerna försökte intala allmänheten. Den 25 mars presenterade sig *Air Tigers* (lufttigrarna).

Med två enkla militärflygplan flög de in över militärflygbasen intill Colombos internationella flygplats och släppte fyra bomber. Ingen träffade sina mål – regeringens nyinköpta MIG-plan. Bara en bomb utlöstes.

Lankesisk soldat bevakar Palaly-flygbasen på Jaffna-halvön mot nya attacker från de tamilska tigrarna.

FOTO: SANKA VIDANAGAMA/AFP

redda att åka upp till flygplatsen direkt. Det var fortfarande natt i Sverige så vi tänkte att detta kunde vara intressant för flertalet medier att ha med under morgonens nyhetsändringar.

Jag ringde direkt till flera stora nationella nyhetsredaktioner. Ingen var intresserad av nyheten. "Ring om du hör om någon skandinav varit inblandad. Då är det intressant för oss", sa en redaktionschef till mig.

Jag trodde inte mina öron.

Efter lufttiggerattacken vet vi att tigrarna är tillbaka.

Och lankesernas syn på konflikten – i alla fall i de singalesdominerade områdena där jag själv befunnit mig – börjar förändras snabbt. Det är inte längre samma regeringen-vet-bäst-övertygelse. Plötsligt ifrågasätts regeringen och speciellt – armén.

Vad gjorde flygvapnet?

Speciellt efter den andra lufttigger-attacken för drygt en månad sedan när LTTE, mitt under den tv-sända VM-finalen i cricket mellan Sri Lanka och Australien, tilläts flyga in över huvudstaden Colombo och sätta eld på flygvapnets bränsletankar.

Jag fick ett SMS av en vän som jag tycker beskriver det jag menar ganska väl:

"Vad gjorde vårt flygvapen? Vi har Kafir- och MIG-plan och piloterna sitter och tittar på cricket! De enda som gjorde något var polisen och militären på marken som sköt mot planen med k-pistar!"

Jag har svårt att tro att min vän, som tidigare tillhört regeringen-vet-bäst-kategori, är den enda som känner så här.

Tidigare har det varit en sådan liten del som vågat yttra sig om situationen. Det har därför varit lätt för regeringen att "tysta" kritikerna. Men ju fler som vågar säga ifrån, vare sig det handlar om journalister på statsägda tidningar eller grönsakshandlaren på marknaden, desto svårare blir det för båda parter att blunda för en förhandlad lösning på den snart 25 år gamla konflikten.

Men det lär ta ett tag till. Just nu lägger vågmästarpartier i riksdagen mer kraft på att hindra gamla kolonialmakten Storbritannien från att lägga sig i konflikten än att faktiskt hitta en lösning att smälta tigerns vingar med.

Under tiden lär lufttiggerarna få fortsätta prova sina vingar – och bli prickssäkrare för varje gång.

John Senewiratne

Förbudet mot unga mammors arbete utomlands träder inte i kraft

L mars presenterade regeringen i Sri Lanka ett förbud för unga mödrar att ta jobb som hembiträden utomlands. Men åtgärden ledde till skarpa protester. Nu meddelar regeringen att man ska se över lagförslaget.

Förbudet hade inneburit att lankesiska mammor med barn under fem år inte skulle tillåtas att arbeta utomlands. Men förslaget kritiserades mycket hårt från människorättsorganisationer, däribland Human Rights Watch, HRW, som menade att lagen skulle innebära ett brott mot människors grundläggande rättigheter.

Vissa organisationer hotade med att dra regeringen inför domstol eftersom de menade att förbudet skulle innebära ett brott mot människors rätt att resa.

Mot den bakgrunden meddelade därför nyligen Sri Lankas minister med ansvar för utlandsarbetare, **Keheliya Rambukwella**, att lagförslaget ska genomgå en ny granskning.

– Vi kommer att se över frågan igen och ta det beslut som bäst gynnar dem som arbetar utomlands.

Rambukwella sade samtidigt att myndigheterna arbetar med att försöka höja statusen för de kvinnor som arbetar som hembiträden utomlands. Dessutom byggs just nu ett center i närheten av Colombos internationella flygplats, där man kommer att erbjuda hembiträden och andra arbetare möjligheten att förbereda sig på vad de kan förvänta sig under sin utlandsvistelse. Utbildningen vid detta center kommer att bli obligatoriskt för alla som är på väg utomlands för att arbeta som hembiträden eller grovarbetare.

Feizal Samath/IPS

Röda korset fördömer mord på tamilska medarbetare

Röda korset i Sri Lanka fördömer skarpt morden på två av sina frivilliga volontärer och kräver att regeringen genomför en omedelbar och grundlig undersökning. I ett uttalande fördömde Jagath Abey-singhe, ordförande i lankesiska Röda korset, de "brutala morden" och krävde att de ansvariga ställs inför rätta, rapporterar FN:s nyhetsbyrå IRIN. S Shanmugalingam, 32 och K Chandramohan, 27, tillhörde den tamilska minoriteten. Deras kroppar återfanns den 2 juni i Kiriella utanför staden Ratnapura i centrala Sri Lanka. Enligt IRIN hade kropparna skottskador. De hade tidigare på dagen förts bort av personer som påstod sig vara civilklädda poliser.

Men den symboliska betydelsen var betydligt större. Inte bara kunde de flyga från sin flygbas i norra Sri Lanka till den – trodde man – hårt bevakade flygbasen utan att upptäckas – man tilläts dessutom släppa sina bomber och flyga tillbaka till sin gömda flygbas utan en motattack.

Själv satt jag på ett resthouse i den lankesiska södern när jag hörde nyheten. Jag och en fotografkollega från Sverige var be-

Idyllisk bild av arbetslivet på Sri Lankas teplantager, hämtad från en batikmålning.

Sri Lankas teindustri på tillbakagång

En gång i tiden var Sri Lankas te landets solskensgröda och främsta exportvara. Men så är det inte längre – på grund av den stora bristen på plantagearbetare, som inleddes med massutvisningen av indiska tamiler på 1960-talet.

I oktober 1964 skrevs ett avtal mellan Indien och Sri Lanka enligt vilket 600 000 plantagearbetare, som blev benämnda "indiska tamiler", skulle repatrieras till Indien. Ungefär 375 000 av dessa fick istället lankesiskt medborgarskap, men många av dem fick flytta till öns norra och östra delar där många av Sri Lankas tamiler redan bodde.

För dem som blev kvar i teodlingsdistrikten har med tiden traditionen att barnen ska gå i föräldrarnas fotspår gått förlo-rad. Nya möjligheter har gjort att många av plantagearbetarnas barn istället studerar och gör andra karriärval.

– Jag kommer inte att skicka mina barn att arbeta på plantagen. Jag vill att de ska bli lyckliga och få andra arbeten, säger **P. Jayarani** som arbetar på en teplantage i Hatton i centrala höglandet.

– Det finns ingen värdighet i arbetet på en teplantage.

S. Rajeswarie, som också är plantagearbetare och har indiska rötter, vill inte heller att barnen ska följa i hennes fotspår.

– Jag har jobbat här de senaste 13 åren och mitt liv har inte blivit bättre. Jag tänker

inte skicka mina barn till att arbeta på en plantage även om de skulle be om det, de är värda ett bättre liv.

De indiskättade plantagearbetarna skickades från delstaten Tamil Nadu i Indien till Sri Lanka för mer än ett århundrade sedan av den dåvarande brittiska kolonialmakten. Dagens plantageägare bekräftar att allt färre indiskättade barn vill följa tidigare generationers yrkesval.

Förlorat sin status

Samtidigt har även chefsjobben inom teindustrin förlorat i status. För några decennier sedan kunde de som gått ut landets finaste utbildningar med högsta betyg börja arbeta på plantagerna som mellanchefer. Det var ett liv som lockade, med ett boende i koloniala villor och ett stort antal tjänare, samt ett socialt liv centrerat kring de vackra societetsklubbar som britterna lämnat efter sig.

Men i dag är situationen annorlunda – många arbetare har organiserat sig fackligt och är bättre medvetna om sina rättigheter, vilket bland annat resulterar i många strejker. Och för unga chefer är detta en situation som de har svårt att hantera.

– Giftna män i mellanchefsställning tycker inte om att arbeta i teindustrin, till skillnad från hur det var förut, säger **J. Abeywickrama**, minister på departementet för landets plantager.

Varje år minskar både antalet mellanchefer och plantagearbetare i landet.

Av de cirka en miljon människor som jobbar och lever på teplantagerna arbetar i dag bara 400 000 i själva teindustrin. Enligt

Malin Goonatillake, ordförande för Teplantageägarnas förbund, jobbar i dag 1,9 personer i varje hushåll som bor på plantagerna med teodling. Tidigare var det 2,6.

– Det betyder att färre familjemedlemmar som bor på plantagerna arbetar där. Antagligen arbetar de någon annanstans medan de kan dra fördel av alla fördelar med att bo på plantagen – som gratis bostad, gratis hälsovård för barnen och barnpassning medan föräldrarna arbetar, säger Goonatillake.

Goonatillake tror att de plantageägare som har svårt att hitta arbetskraft kommer att satsa på en mer industriell teplockning med hjälp av saxar. Samtidigt är Sri Lankas te känt för att just vara skördat för hand, och den finns en oro för att marknaden ska reagera negativt om detta förändras.

Sri Lankas te är enligt många världens främsta. Men på senare tid har inga nya plantager startats i landet, och vissa av de största teföretagen har sålt verksamheten för att istället satsa på andra branscher.

Numera är klädindustrin samt hemskickade pengar från lankeser som lever utomlands de främsta källorna till inkomster från utlandet. Förra året drog teexporten in motsvarande 0,8 miljarder dollar, medan klädindustrin inbringade 2,7 miljarder dollar, och 2,1 miljarder dollar skickades hem av lankeser som jobbar i andra länder.

Intressant att notera är att i alla dessa tre sektorer har kvinnor en särskilt viktig roll. Det är med andra ord landets kvinnor som håller ekonomin igång.

Feizal Samath/IPS

Industrialisering genom våld förödande för vänsterstyret

I sina försök att industrialisera Västbengalen har delstatens vänsterregering mött oväntat starkt motstånd. Ofta har det varit bönder, som normalt stöder regeringen, som protesterat. När befolkningen i Nandigram motsatte sig etableringen av en kemiindustri på deras mark svarade polisen med oerhörd våldsamhet och brutalitet. Resultatet blev en regelrätt massaker på lokalbefolkningen. Minst 14 människor dödades den 14 mars i år. Kenneth Nielsen besökte Nandigram i april.

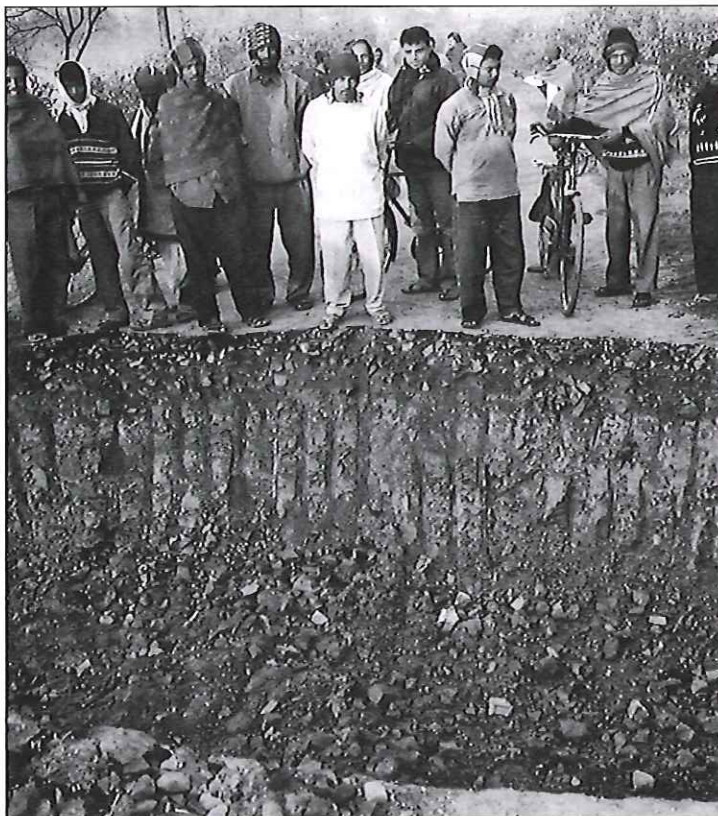
SYDASIEN nr 1/1986 berättade Mohan Ram om hur "Västbengalens marxister flörtar med kapitalismen". Mohan Ram började sin artikel med "stagnation inom industrinäringen samt arbetslöshet är de största hoten mot fortsatt vänsterstyre i Västbengalen. Enda möjliga lösningen på problemen är, enligt den regerande vänsterfronten, att locka till sig privat kapital".

Mer än 20 år senare är det mycket lite som förändrat sig. När delstaten skulle gå till val förra året gick den sittande Left front-regeringen, som styrt Västbengalen under 30 år, till val med ett program om att på nytt industrialisera delstaten som för många årtionden sedan var Indiens industriella verkstad.

Organiserat motstånd

Efter jordskredssegern i maj 2006 gick regeringen till handling och presenterade en rad planerade industriprojekt. Men redan från början mötte man motstånd. När bönderna i Singur-regionen förstod att de skulle förlora mer än 400 hektar av sin mark – eftersom den skulle upplåtas till giganten TATA som skulle bygga en fordonsfabrik i området – organiserade de snabbt ett ihållande motstånd mot projektet.

När bönderna i Nandigram i januari i år förstod att de var på väg att förlora 4 000 hektar av sin mark blev deras motdrag resolut och våldsamt. Den lokala parlamentsledamoten Lakshman Seth som är ordförande i utvecklingsmyndigheten i Haldia-distriktet dit Nandigram hör administrativt, offentliggjorde tidigt i januari 2007 planerna på att överta stora landområden. Lakshman Set, som också kallas

Byborna i Nandigram grävde hål i tillfartsvägen som ett led i protestaktionerna som föregick massakern.

ning åt sina barn så att de ska kunna skapa sig en framtid oberoende av jordbruket. Men alla har inte haft turen att hitta ett arbete efter utbildningstidens slut och för dem har möjligheten att återvända till jordbruket varit ett sätt att överleva.

Dessutom förstod de drabbade bönderna att det inte var de själva som skulle

"kungen av Haldia", är vald till sin post av Västbengalens största regeringsparti, Indiens Kommunistiska Parti (Marxist) – CPI(M), som tillsammans med sina koalitionspartier i Vänsterfronten hittills haft nästan total politisk dominans i Nandigram. Under 35 år har området varit en bastion för Vänsterfronten, nästan 80 procent av befolkningen sympatiserar med något av regeringspartierna. Eller gjorde det i alla fall tills helt nyligen. Om de också kommer att göra det i framtiden är mycket osannolikt.

Följderna av Lakshman Seths planer var att böndernas mark skulle omvandlas till en Special Economic Zone som skulle överlåtas till indonesiska Salim-koncernen som hade planer på att bygga en kemisk fabrik. Det skulle leda till tusentals familjer i Nandigram skulle förlora sina försörjningsmöjligheter.

Enligt en artikel i tidskriften Outlook i februari skulle Salims projekt inverka på upp emot 50 000 invånare. Bönderna skulle få kompensation för sin förlorade mark men som bönderna själva sade, "pengar försvinner men jorden finns kvar för evigt".

Dessutom fungerar odlingsmark som ett socialt säkerhetsnät för människor i Nandigram. Många har investerat i utbild-

dra nytta av jobben i Salims fabrik. Arbeten i den moderna industrin kräver en teknisk kompetens som de flesta bönder i Nandigram inte har.

"Befriat område"

Omedelbart efter offentliggörandet av industriplanerna gick bönderna ut i en protestmatch. Polisen svarade med att gå till angrepp mot demonstranterna med sina batonger (*lathis*). Sammandrabbningen utvecklade sig till en regelrätt strid. Minst en polisjeep brändes, det lokala landsbyrådens kontor ödelades och CPI(M):s partikontor brändes ned. Hundratals partimedlemmar och anhängare till CPI(M) drevs iväg från Nandigram. Några dagar senare svarade de fördrivna med bomber och kulor. Detta kostade sex människor livet den 7 januari. Från då och framöver var området i realiteten ett "befriat område" som det snabbt döptes till.

Arga och besvikna vände de flesta ryggen till CPI(M) och svor att aldrig mer ge sitt stöd till partiet. De som fortsatte vara lojala med CPI(M) drevs iväg och polisen höll sig på säkert avstånd därifrån.

På lokalt initiativ bildades i stället *Bhumi Ucched Pratirodh Committee*, BUPC (Kommittén för motstånd mot markexplo-

VÄNDI

FORTS.

atering) där ett brett urval av oppositionspartier från hela det politiska spektrat ingick.

Statsadministrationen hade inget tillträde till området och aktivister från BUPC grävde upp vägar och förstörde broar för att hålla polisen borta. De flesta utifrånkommande som besökte Nandigram efter den 7 januari beskrev området som en krigszon där lokalbefolkningen barrikerat sig.

Som svar på de många protesterna och den sympati som de demonstrerande bönderna mötte, inte minst från Kolkatas konstnärs- och intellektuella kretsar, meddelade Västbengalens chefsminister **Buddhadeb Bhattacharya** att man skulle göra ett uppehåll i processen med att förvärva mark från lantbrukarna i Nandigram. I stället för att tvinga bönderna att göra sig av med marken skulle man försöka hitta en samförstånds lösning och i fortsättningen bara förvärva mark på frivillig väg.

Regelrätt massaker

Men detta satte inte punkt för konflikten. Chefsministerns utspel följdes den 14 mars av ett ovanligt blodigt försök att återerövra Nandigram. Ett tusental poliser iscensatte då "Operation Nandigram" för att "återinföra lag och ordning" i området. Efter det stora polisuppbådet kom flera kadrer från CPI(M).

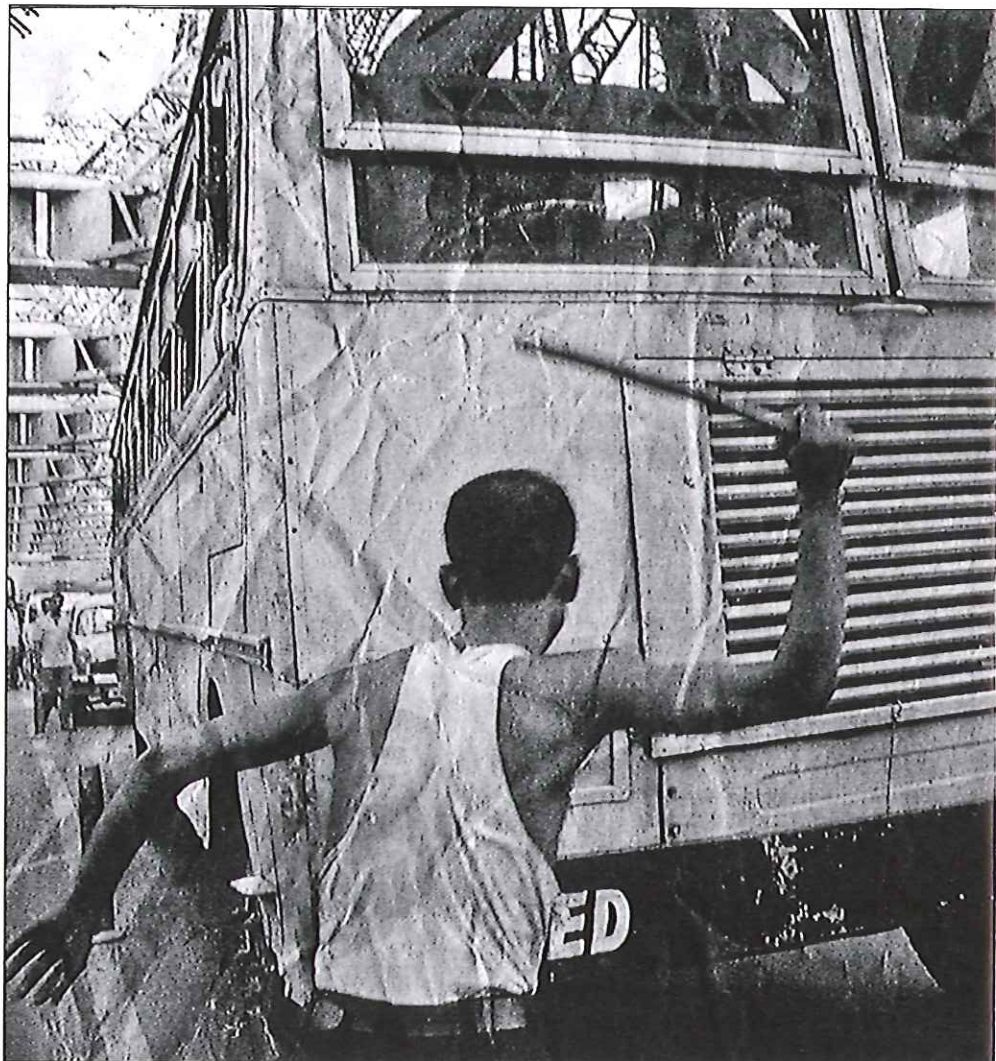
Eftersom media var förhindrade att bevaka det som hände den 14 mars finns mycket få bilddokument från den dagen. Men enligt ögonvittnesskildringar handlade det om en veritabel straffexpedition som resulterade i en regelrätt massaker. Lokalbefolkningen straffades för att man motsatt sig regeringens industriplaner och för att ha utmanat CPI(M):s politiska auktoritet.

Officiellt miste 14 människor livet och 75 blev sårade. Mycket få tror dock på dessa låga siffror utan uppskattar att antalet var betydligt högre. Åtskilliga kvinnor utsattes för våldtäkt och det förekommer flera rapporter om misshandel av spädbarn som ska ha styckats och därefter kastats i floden eller kanalen. Att polisen inte var ensam om massakern bevisas av att många av de sårade träffades i bröstet eller skulderna av ammunition med en kaliber som polisen inte använder. Regeringskritiker jämförde snabbt polisens och CPI(M)-aktivisternas handlande med general **Dyers** massaker i Jallianwalla Bagh i Amritsar 1919.

Medicin till offren

I april i år besökte jag Nandigram tillsammans med 20 aktivister från den lilla tidskriften *Banglar Mukh*. Från Kolkata tog det oss tre timmar i hyrbil att tillryggalägga de 15 mil till Nandigram.

Som på så många andra håll i Västbengalen är vägarna och husen utsmyckade med flaggor och symboler för olika politiska partier. Och som på många

Händelserna i Nandigram utlöste omfattande protester på skilda håll i Västbengalen. Statliga tagna attackerades bland annat i delstatshuvudstaden Kolkata.

andra håll i Västbengalen är det CPI(M):s röda flagga som dominerar.

Med på resan hade vi påsar med medicin till offren i Nandigram. Aktivisterna hade under ett par veckor samlat in pengar till medicin från bekanta och vänner. Aktivisten **Jyoti** frågade en av sina välbärgade vänner om han kunde tänka sig att skänka 5 000 rupier till ändamålet. Hans vän svarade att det kunde han dessvärre inte, han kunde bara bidra med 1 000 rupier.

Men, tillfogade han, om **Jyoti** kunde ordna så att **Buddhadeb Bhattacharya** kom bort från makten, ja då skulle han skänka en hel *lakh* rupier (100 000). Vännens kritik delas av många i Kolkatas aktivistkretsar och bland intellektuella. Chefredaktören på tidskriften *The Sunday Indian*, **Arindam Chaudhari** gick i en artikel den 26 mars så långt att han kallade chefsministern en "kallblodig Hitlertyp förklädd till *bhadralok* (gentleman)".

Det hjälpte föga att chefsministern en tid efter massakern tog på sig en del av ansvaret och tillkännagav att det inte skulle bli någon fabrik i Nandigram. Den fientliga hållningen emot honom bestod.

Först av allt när vi kommer fram söker vi upp ledarna i Nandigrans *Bhum Uched*

Pratirodh Committee. Efter att vi förklarat vårt ärende följer två av BUPC:s representanter med i våra bilar. Deras närvaro gör att vi inte hela tiden måste stå till svars inför befolkningen om vilka vi är och vad vi gör i Nandigram. Våra hyrbilar förväxlas lätt med myndighetsbilar och dessa är ännu ovälkomna i området.

Efter massakern den 14 mars blev den offentliga kritiken mot polisen så stor att det slutade med att polisen på nytt drog sig tillbaka. Resten av "staten" har också dragit sig undan vilket innebär att lokalbefolkningen är helt beroende av hjälp från frivilliga och privata aktörer som *Banglar Mukh* för att täcka de mest basala medicinska behov.

I förhållande till de många som sårades den 14 mars är vårt bidrag mycket ringa och består mest av smärtstillande piller, bandage, gasbindor och annan sårvård. Vi lämnar våra påsar på kliniken där offren vårdas men vi går aldrig in. Psykiatern **S.N. Baur** på distriktsjukhuset i Tamluk har flera veckor tidigare beklagat sig i tidningen *The Telegraph* över att de otaliga besöken – särskilt de från aktivister, journalister och höjdare av olika slag – är en för stor belastning för patienterna. Flera av dem är allt-

bussar som trotsade förbud mot att färdas på ga-
FOTO: RANJIT NANDI/ANANDA BAZAR PATRIKA

jämt traumatiserade och mår dåligt av att berätta sina historier om överfall, övergrepp och våldtäkt varje gång det kommer en ny journalist och vill ha material till ännu en artikel.

Aktivisterna **Debapriya** som har besökt Nandigram en gång förut berättar hur hon fick en kvinna att gripas av panik under besök på en klinik. Hon tog fram sin videokamera för att filma men kvinnan trodde att hon skulle bli ihjälslagen med kameran. Kvinnan var helt oförmögen att förstå eller bedöma situationen och vad som var Debapriyas avsikter, berättar Debapriya.

CPI(M) har tappat sitt stöd

Medan vi kör genom området ser vi tydliga märken efter hur vägen grävts upp. På några ställen har man fyllt hålen med sand och sten så att den blivit körbar. På andra ställen tvingas vår bil köra vid sidan av vägen för att komma runt stora hål.

Här och där ligger plankor över hålen. Dessa kan snabbt tas bort om polisen eller andra skulle göra nya försök att tränga sig in i området. På de ställen där broar har förstörts har man valt samma lösning med brädor.

Man måste köra mycket långsamt för att

ta sig fram säkert – därmed har invånarna god kontroll över vem som färdas i deras område. När vi rör oss genom det "befriade området" är det tydligt att befolkningen här har vänt CPI(M) ryggen. Vi ser inte en enda CPI(M)-flagga.

Människorna från BUPC visar oss det nedbrända CPI(M)-kontoret. Liksom på många andra håll på landsbygden i Västbengalen är det lokala partikontoret byggt i mursten, två våningar stort och med en fin veranda och har varit en av traktens finaste byggnader. Tack vare detta står huset fortfarande stadigt trots de omfattande brandskadorna. Men inomhus blir det tydligt att elden har härjat våldsamt. På fasaden sitter det fortfarande en skylt med information om det lokala CPI(M). Flera av namnen har strukits över med en sorts tusch, så också den lokale parlamentsledamoten Lakhsman Seths.

Vi frågar en bonde om det inte kommit några CPI(M)-anhängare tillbaka. "Jo" svarar han, "alla här har alltid stött och röstat på CPI(M). Men efter det som hänt kan vi inte fortsätta stödja dem. Hur skulle man kunna ge sitt stöd till ett parti som vill ta ifrån en sin försörjningsmöjlighet? De som fortfarande stödjer CPI(M) har lämnat området. Här finns inte längre någon som stödjer CPI(M)".

Vi passerar också den polisjeep som slukades av lågorna under den första sammanstötningen mellan polis och ordsbefolkning i januari. Utbränd och roströd står den likt ett ohyggligt monument vid vägkanten. Den nedbrända jeepen användes av regeringen för att illustrera att Nandigram hade utvecklats bortom lag och ordning. Därmed bidrog den till att rättfärdiga polisens återerövring den 14 mars.

Men ordsborna säger att de inte låg bakom attacken mot jeepen. Det stämmer, förklarar de, att vi jagade iväg polisen och då fick jeepföraren panik, körde in i en elmast, fick några elkablar över jeepen som började brinna. En vecka senare ser jag en dokumentärfilm som visar att ordsborna har rätt.

Till slut tvingas vi ge upp i vår hyrbil. Hålen i vägen är så stora att det blir omöjligt att köra och vi måste fortsätta till fots den sista biten till Talpatikanalen. Det var i den som flera av offren för massakern den 14 mars slängdes.

Kanalen markerar gränsen mellan Nandigram och Khejuri. Bhangaberabron korsar kanalen och leder över till Khejuri på andra sidan. Folk från CPI(M) i Nandigram sökte sin tillflykt här i januari. Numera är det bara hundar och katter som tar sig fram över bron. Det hela påminner om en scen från första världskriget. På Khejurisidan vajar CPI(M):s röda flagga och på Nandigramsidan fladdrar oppositionspartiernas flaggor med Trinamool Congress i klar majoritet.

De båda fronterna har bara 30 meter mellan sig. På Nandigramsidan är husen

närmast bron övergivna. Människorna som bodde där har sökt sig till säkrare ställen. Varje natt kastas bomber och avfyras skott mot den sidan, enligt BUPC:s representanter.

De som trots allt stannat kvar i närheten av bron berättar att de inte sovit lugnt på flera månader. Nära bron ligger ett stort hus där det tidigare bodde en inflytelserik medlem i CPI(M). Han har flytt till den andra sidan och hans hus har bränts ned. BUPC:s folk visar runt. På husets veranda ligger flera sariier slitna i stycken. På verandan ägde en gruppvåldtäkt av kvinnor från Nandigram rum den 14 mars. Sarierna har man låtit ligga kvar sedan dess, berättar våra ledsagare.

Vi besöker också två familjer som båda miste en familjemedlem den 14 mars. Vreden är våldsamt och sorgen enorm i båda familjerna. En liten förhöjning av jord och sten i närheten av den ena familjens hus vittnar om att man begravt sin son nära inpå hemmet.

Den andra familjen däremot, har ännu inte begravt sina nära. Den 14 mars såg **HM** sin bror skjutas till döds. Gråtande berättar hon att CPI(M)-medlemmar efteråt kom och tog med sig broderns lik. Sedan dess har ingen sett kroppen, berättar hon och visar ett foto på sin döde bror.

Tvingades att backa

I senaste numret av SYDASIEN (1/07) visade **Arild Engelsen Ruud** att Västbengalen hör till Indiens kanske mest politiskt stabila delstater. Men de starka reaktionerna på händelserna i Nandigram tvingade för en tid Vänsterfrontsregeringen med CPI(M) och chefsministern i spetsen till en tillfällig reträtt. Västbengalens ofta splittade opposition var enig i sin kritik. Även från CPI(M):s koalitionspartners hördes kritik.

Förutom att beklaga och flytta Salims kemiska fabrik från Nandigram har CPI(M) också reviderat sin industrialiseringspolitik och bruket av särskilda ekonomiska zoner. Varken CPI(M) eller de andra parterna i Vänsterfrontsregeringen har råd att äventyra sin politiska uppbackning från landsbygden.

Det är det stora stödet från Västbengalens bönder som har möjliggjort Vänsterfrontsregeringens 30 år av oavbruten makt. Protesterna i Nandigram visade att CPI(M) inte kan ta det stödet för givet. På så sätt har Nandigramböndernas aktioner haft önskad effekt. Men priset som lokalbefolkningen har fått betala har varit högt och i Nandigrams "befriade områden" är det ingen som vet vad morgondagen för med sig.

Kenneth Nielsen

Artikelförfattaren är socialantropolog verksam vid Centret för utveckling och miljö (SUM), Oslo universitet.

Översättning: Katarina Sandström Blyme

Sensationellt valresultat i Indiens folkrrikaste delstat

Mayawatis satsning på kast- och religionsförbrödring gick hem

Efter tre års så kallad djungelregim (jungle raj) under Mulayam Singh Yadavs ledning återkommer nu dalitledaren Mayawati till makten på eget mandat i Uttar Pradesh, Indiens folkrrikaste delstat. I det utdragna valet vars resultat blev klart den 11 maj, vann hon och hennes parti Bahujan Samaj Party (BSP) en absolut majoritet med 206 mandat i delstatsförsamlingen.

Inte sedan 1991, då BJP red på en våg av hindunationalism och fick 221 platser, har något parti ensamt lyckats få majoritet i församlingen. I stället har delstaten lidit under maktkamp och kortvariga oheliga allianser mellan olika partier.

Uttar Pradesh (UP) har ungefär 160 miljoner invånare. Om UP varit en självständig nation hade det varit den åttonde största i världen. Beläget i det hinduiska kärnlandet runt Gangesfloden blandas här nästan feodala brahminska godsägarvälden i den östra delen med mera bondedominerade områden i väster.

Ekonomi är starkt underutvecklad med ett mediokert jordbruk trots den gröna revolutionen, få moderna industrier och en svag tjänsteekonomi. Det är den senare som på andra håll varit motorn i den indiska ekonomiska undret med 8-9 procents tillväxt under senare år.

Förtryckta daliter och stamfolk

Daliter och stamfolk lider under ett starkt förtryck inte bara från de högre utan också mellan- och lägre kasterna, som ofta dominerar ekonomiskt och politiskt i olika regioner. Kongresspartiets tidigare dominerande ställning bröts upp med början på 70-talet av Janatapartiet – ett bondebaserat parti ur vilket så småningom växt fram dagens tre dominerande partier i UP, nämligen Bharatiya Janata Party (BJP), Samajwadi Party (SP) och Bahujan Samaj Party (BSP), representerande högkastiga, mellan- och lågkastiga respektive daliterna.

Enligt principen "två slår den tredje" har delstatsregeringarna regelbundet växlat med den ofta paradoxala konsekvensen att daliternas BSP periodvis varit allierat med BJP, det vill säga "brahminpartiet", och

det har skett på bekostnad av förmågan att genomföra verkliga sociala reformer. Politiken i delstaten har länge präglats av korruption, ineffektivitet och stundtals rent gangstervälde (se Kalle Kjellmans artikel i detta nummer av SYDASIEN).

Signalerar då BSP:s seger i årets valet på en epok av 50 års patron-klientvälde och underkastelse? Slutet på 30 års politisk manipulering och manövrering?

Segev för sekulära krafter

Valet inger hopp för demokratin och de lägre klasserna och kasterna i det indiska samhället. I valkampen drev BSP en kampanj mot kast- och religionsplittring och mobilisering på dessa grunder. Samarbeta mellan olika grupper var slagordet.

BSP startades av dalitledaren **Kanshi Ram** vars vision var att Indien skulle befrias genom en organisering nerifrån och upp, och att den skulle ledas av de mest förtryckta – de före detta oberörbara som nu kallade sig daliter, de förtryckta.

Partinamnet Bahujan Samaj betyder "majoritetskasterna" och syftar på att partiet representerar inte bara daliterna men också alla andra lägre kaster (omväxlande betecknade som *Other backward castes*, OBC eller med varna-beteckningen *shudras*). I senaste valkampanjen betonades dock begreppet "*sarv samaj*", vilket betyder alla kaster. Om alla kaster och grupper samarbetar skapas stabilitet och möjligheter till framsteg, hette det.

Som främsta motståndare hade man Samajwadi Party, mellan- och lågkasternas parti, som innehaft regeringsmakten de senaste åren och som nu försökte rädda sitt skinn genom att forma en så kallad Tredje front av partier som står fria från såväl den kongressparti-ledda Förenade Progressiva Alliansen (UPA) och den av BJP ledda Demokratiska Nationella Alliansen (DNA). Det gick uppenbarligen inte, Samajwadi Party lyckades bara vinna 97 mandat i valet. Partiet behöll dock i stort sett sin andel av rösterna.

Avgörande för BSP:s seger var att en del grupper i mitten på det politiska spektrum, både från mellankaster (som yadav) och muslimer, bytte över till BSP i tillräckligt många valkretsar för att partiet skulle uppnå egen majoritet.

Mot sig hade man också hinduhögern i form av BJP, ett parti som dragit i gång en ny fundamentalistisk agitation kring nation och hinduism riktad mot vad man beteck-

nar som hotande krafter – muslimer och olydiga lägre kaster. Men glädjande nog vann detta budskap ringa gehör. Partiet fick bara ca 20 procent av rösterna i valet.

Mot BSP stod slutligen kongresspartiet som under ledning av **Rajivs** och **Sonias** son **Rahul Gandhi** som trots att man har den centrala regeringsmakten i New Delhi blivit alltmer marginaliserat i UP. Nu försökte man återöverta förlorat territorium, men efter valet stod det än tydligare klart att partiet har tappat sin väljarbas i delstaten. Ingen elit är knuten till partiet och därmed inte längre några så kallade "röstbanker".

Enligt många bedömare spelade den den centrala valkommissionen en viktig roll i valet. Genom att strängt övervaka valkampanjen och röstningen förhindrades olika mer eller mindre våldsamma påtryckningar. Fusk med valsedlar och stöld av valurnor förhindrades också. Inte en enda person omkom i valet, vilket annars är vanligt.

Mäktiga affärsintressen hotas

En sak är dock att ta makten och en helt annan att behålla den. Politik och affärer är intimt förknippade i ett land som Indien, länge präglad av statliga investeringar och beställningar av kraftverk, landsvägar och industrier. Samajwadi Party var under sin regeringstid nära allierat till ett antal stora företag som exempelvis Reliance Industries, Anil Dhirubhai Ambani Group, Kushagra Bajaj, Sahara India, Ansal Properties and Infrastructure, Flex, HFCI med flera.

Dessa företag har alla varit knutna till ett centralt utvecklingsråd för delstaten med målsättning att starta nya moderna industrier och IT-produktion. Beställningar i miljardklassen har lagts ut på en del av dessa företag – motprestationerna får vi kanske aldrig veta något om.

Frågan är, vilken förmåga har SP-politikerna med dessa företag i ryggen att sabotera för den nya regeringen? Eller väljer företagen, som ofta är fallet i Indien, att nu i stället liera sig med de nya maktbarnarna? Det är ju stora pengar som står på spel.

Modern klasskamp

Hur ska vi tolka det som skett och nu sker? De politiska kartorna i den världsdelen som är Indien liknar inga andra. Under kampen mot det brittiska kolonialväldet växte ett bondeuppror fram som förenades med arbetar- och medelklassens rörelser i städer-

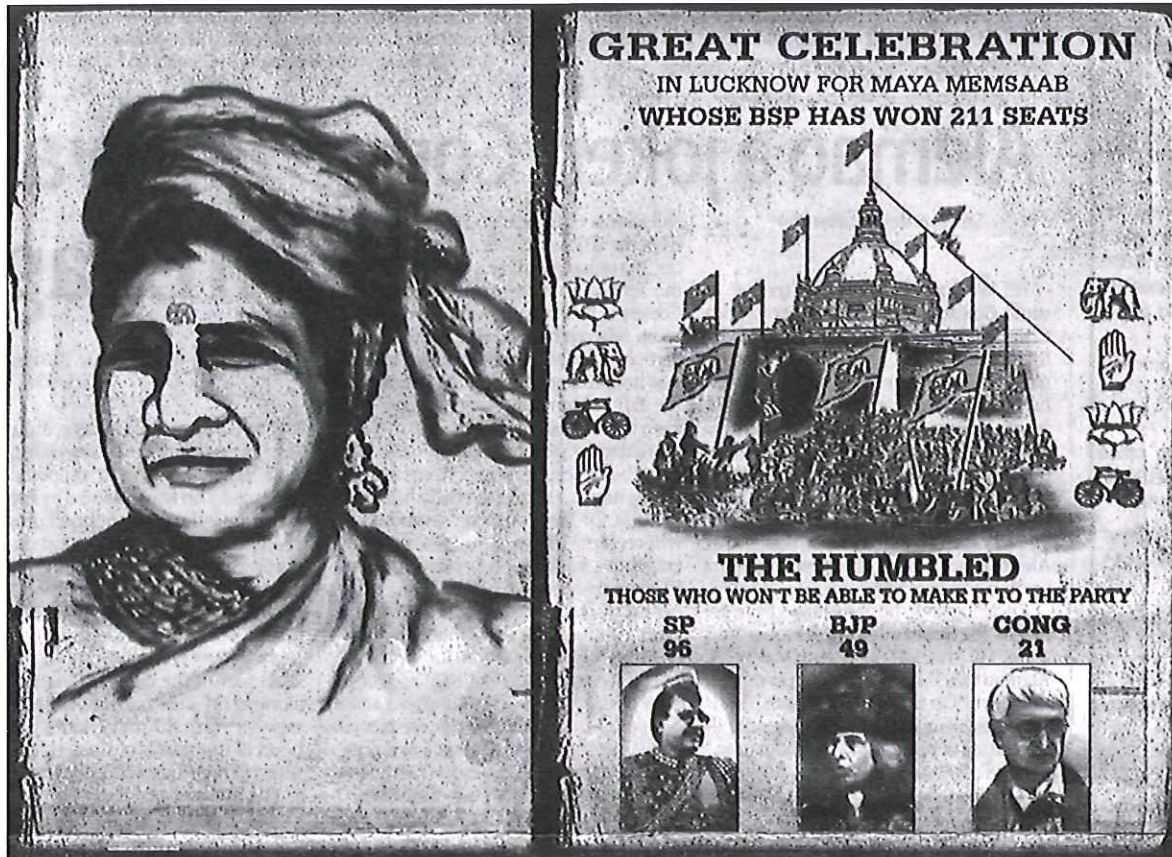

Illustration från tidningen *Economic Times*, där valresultatet i Uttar Pradesh framställs med 1850-talets sätt att illustrera händelser genom teckningar.

BSP:s historiska seger i maj 2007 måste ses som den hittillsvarande kulmen på en lång kamp för sociala rättigheter och politiskt inflytande för daliter och lägre kaster i Indien. Men daliternas förvandling till ett massparti för de lägre kasterna i Uttar Pradesh med stöd från mellan- och högkaster framstår som rena politiska alkemin i

na. I några regioner, som Västbengalen och Kerala, skedde detta under starka kommunistpartier som skapade och fortfarande skapar en stabil demokratisk utveckling, i dag närmast att likna vid en indisk variant av socialdemokrati med industrialisering, landsbygdsutveckling och elementär välfärdsstat på dagordningen.

I de sydöstra delarna av Indien fångades dessa rörelser emellertid upp av först kongresspartiet och senare i vissa fall av regionala medel- och lågkastpartier, typ DMK i Tamil Nadu och Telugu Desam i Andhra Pradesh. Resultatet syns i dag i form av sociala framsteg och ekonomisk utveckling som är markant bättre än i andra delar av Indien.

I norra Indien växte regionala partier fram med rötter i de dominerande jordägande mellankasterna på landsbygden, som till exempel Samajwadi Party i Uttar Pradesh och Laloo Prasad Yadavs Rashtriya Janata Party i Bihar. Inga av dessa partier har åstadkommit särskilt mycket av sociala, administrativa eller ekonomiska framsteg. I stället har de blivit lika korrumpade som någonsin kongresspartiet varit, och de är indragna i uppslitande maktkamper och fraktionsstrider av olika slag.

Den moderna revolutionen, vår tids "franska revolution" tar sig alltså i Indien i dag överväldigande segmenterade uttryck. Ingen kast- eller etnisk grupp har majoritet – detta är ett samhälle där alla är i minoritet. Och det är genom att betona sammanhållningen inom kaster, stamfolk och religiösa grupper som mobiliseringen sker. Det är genom att skapa allianser mellan dessa segmenterade block som politisk

makt skapas, allianser med ständiga förhandlingar. Detta förklarar bland annat varför Indien undgått att bli diktaturer som i fallet Pakistan och Bangladesh.

Men när de lägre kasterna växer till sig i styrka och när staten svarar med att gå vissa krav till mötes, som till exempel kvotering för daliter och lägre kaster till högre utbildning och statliga jobb föds också motreaktioner.

Reaktion från högre kaster

Den hinduiska nationalismen och fundamentalismen, politiskt representerade av BJP är inte i första hand en folkrörelse mot muslimska grupper och deras inflytande i Indien utan mycket mer de högre kasternas reaktion på de lägres uppror.

(Hindufundamentalismen är naturligtvis också en religiös existentiell reaktion på den moderna samhällsutvecklingen i Indien, där folk rycks upp med rötterna och söker trygghet i all förändring.)

När kashierarkier och brahminvälde hotas, när tillgången till högre utbildning minskar för de högre kasternas barn kommer motreaktionen. Men de högre kasterna utgör trots allt bara cirka en fjärdedel av den hinduiska befolkningen.

Man behöver därför en gemensam "fiende", som majoriteten kan enas om. Den fienden fanns nära till hands i den historiska "fienden", nämligen muslimerna som enligt hindunationalistisk propaganda en gång "slaktade moder Indien". Man ser den här förskjutningen under 1980-talet, hur kamp mot lägre kaster så småningom övergår till att handla om kamp mot muslimer under baneret alla hinduers enhet.

ett politiskt system starkt präglad av segmentering, pengar, maktkamp, allianser och korruption.

Genom alliansen med brahminerna, muslimer och mellankaster har Mayawati åstadkommit en ny storkoalition, liknande den som kongresspartiet skapade efter självständigheten. Men skillnaden är att nu är det inte brahminerna som leder den utan daliter!

Den ger hopp om Indiens framtid, men allt som glimmar är inte guld och det kan ta lång tid innan den "politiska formeln" är fulländad.

Mayawati har anklagats för diktatoriska fasoner. Det var hennes person och lyskraft som fördes fram i valkampen. Något politiskt manifest eller valprogram förekom inte, på ett undantag när. BSP deklarerade att 10 procent av kvoteringarna i fortsättningsen ska reseveras åt fattiga barn från mellan- och högkasterna. Inte bara ett taktiskt utan också strategiskt val inför framtiden.

I en artikel i *The Economic Times* den 12 maj jämförs Mayawatis seger med sepyoupproret för 150 år sedan, vars minne högtidlighölls i samma vecka (se **Zac O'Yeahs** artikel i detta nummer av SYD-ASIEN).

Tidningen skriver: "De förtryckta har rest sig igen genom röstsedeln. Sepy-oupprorets framgångar var dock illusoriska – kommer dagens seger på samma sätt att visa sig vara "Maya"? "(Maya är ett sanskritord för just "illusion eller spegling", det vill säga icke verklig.)

Staffan Lindberg

Överraskande vändningar i indiska

Kolkata 19 maj 2007

Det indiska samhället ger ständigt prov på nya överraskningar och nya utmaningar som kullkastar alla förutsägelser, motsäger all logik och gör det till en besvärlig uppgift för var och en som söker finna rationella mönster däri.

Det senaste fallet som är värt att diskutera gäller det nyligen avslutade delstatsvalet i Uttar Pradesh (UP), Indien folkrikaste delstat. Daliternas parti Bahujan Samaj Party bevisade genom att kamma hem en övertygande seger att alla prognosmakare och vallokalsundersökningar varit fullständigt fel ute. Partiet tog hem 206 av 403 platser i delstatsparlamentet (mot bara 98 i föregående val). En av Indiens ledande dagstidningar, The Hindu, karakteriserade det hela i en ledarartikel som en "praktfull uppvisning av de underordnades nya makt".

Därefter har **Mayawati** tagit över posten som chefsminister i UP för fjärde gången. I juni 1995 när hon blev chefsminister första gången beskrevs hon av dåvarande premiärministern, kongresspartiets ledare **P V Narasimha Rao**, som ett demokratins mirakel, en som kommit ur samhällets mest försummade grupper men som nu nått ända fram till att ta över det mäktiga ämbetet som chefsminister.

Valets arena var denna gång fylld av politiska motståndare. Samajwadi Party, lett av **Mulayam Singh Yadav** som var chefsminister i den föregående regeringen, lyckades bara ta hem 97 mandat jämfört med 145 i 2002 års val. Kongresspartiet vann 22 mandat och klarade sig därigenom ännu sämre än man gjorde förra gången då man fick 25. Beträffande det högerinriktade BJP så sjönk dess mandat ner till 51, från 107 för fem år sedan. Övriga småpartier, inklusive vänstern och oberoende kandidater, samlade tillsammans ihop oförändrat 26 mandat.

Daliternas revansch

Historien har sannerligen rört sig ett helt varv runt. I den mytologiska tidsåldern *Satya Yuga*, lät inkarnationen av Gud, självaste Sri Ramachandra, hugga huvudet av den kastlöse *chandalan* (barn av en *shudra* och en brahminkvinna, övers. anm.) Guhaka, för att denne trotsat de heliga skrifternas påbud och ha studerat Vedaskrifterna.

Nu, 2000 år e. Kr. har den nyvalde dalitchefsministern Mayawati i Ramas födelsestad Ayodhya inlett juridiska och administrativa åtgärder för att riva upp den föregående regeringens beslut om landexpropriation – med motiveringen att området i fråga ursprungligen öronmärktes att skapa nya bosättningar för jordlösa daliter.

Mayawatis hämndlystna åtgärder bygger på inneboende och oskiljaktiga inslag i den politiska algebran beträffande kast och klass i hindibältets kärnområde. Och givetvis baseras hennes valframgångar på tvånget att anpassa sig därtill i den regionala politiken. Med det uppsplittrade samhällsmönster som råder i delstaten är det omöjligt för en enskild klass- eller kastidentitet att skapa egen majoritet, och därför måste varje klass/kast försäkra sig om allierade från skilda håll på det politiska schackbrädet, till och med bland grupper som borde utgöra deras svurna fiender.

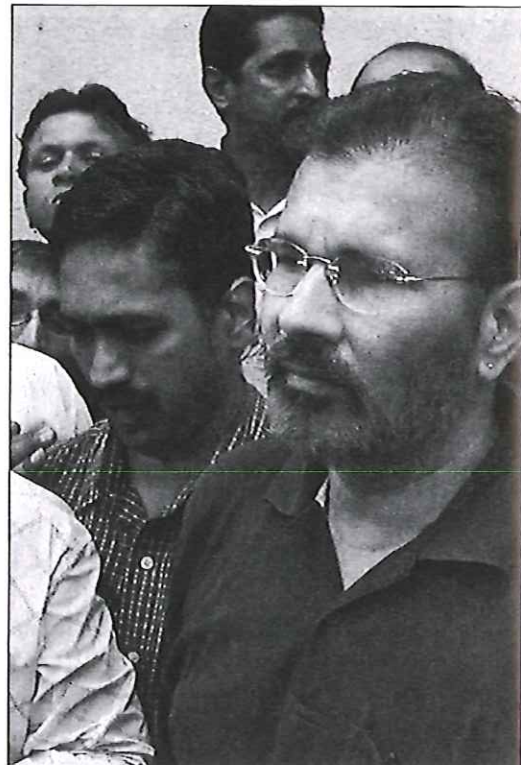
Som den ledande dagstidningen Times of India uttryckte saken i en ledare har Mayawati insett att alla kalkyler om valutgång i UP talar emot hennes intressen och hennes parti om hon enbart förlitar sig till rösterna från daliter som utgör 21 procent av befolkningen i delstaten.

Därför friade hon smart nog också till brahmin-väljare, som trots att dessa kan tyckas befinna sig i den motsatta polen i delstatens kastpolitiska spektrum likväl genomgående kommit att marginaliseras i inflytande på grund av deras låga relativa specifika vikt. Det var ett smart sätt att exploatera kastpolitiken på ett sätt som vänder upp och ner på all kastlogik, och under hela valkampanjen framhävde Mayawati ständigt att på hennes kandidatlista fanns 159 kandidater av höga kaster (*forward castes*), 110 av låga kaster (*other backward castes*, OBCs), 93 stycken daliter (*scheduled castes*) och slutligen 61 muslimer. Denna unika och imponerande bredd på BSP:s valseدلar, som band samman kaster och religioner, gav helt klart utdelning i valresultatet.

Valets stora förlorare, såväl i fråga om mandat som röstandel, blev Bharatiya Janata Party (BJP), och en lycklig utgång av valet i Uttar Pradesh är just fiaskot för detta hindu-sekteristiska och kommunalistiska parti. Det kan vara tecken på en mycket välkommen utveckling, nämligen att väljarkåren tröttnat på politik som bygger på trångsynthet och söndrande identitet. BSP:s valseger har också stärkt en trend som redan är allmänt förekommande i flera delstater i södra, västra och östra Indien, nämligen framväxten av starka regionala partier och att de traditionella partierna alltmer marginaliseras.

Mördande poliser

Även om man i detta fallet kan fira en demokratins triumf skakas dessvärre, till det civila samhällets bestörtning, den indiska demokratins grundvalar gång efter annan. I början av maj publicerades nyheter som smärtsamt chockade hela nationen. Det

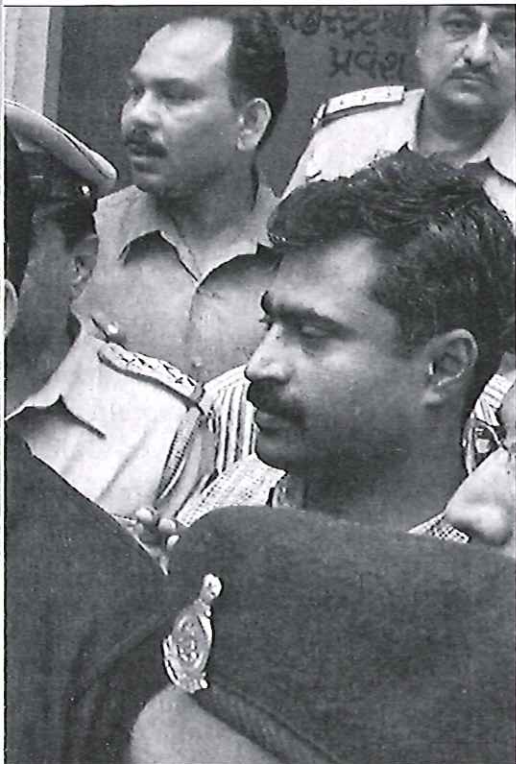
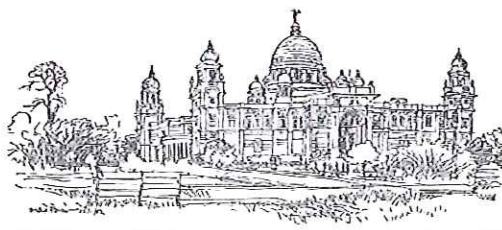

gällde ett fall av så kallat "encounter killing" i vilket ett polisteam på tre medlemmar i Gujarat och Rajasthan sköt ihjäl en så kallad "terrorist". Händelsen ägde rum redan 2005 men avslöjades först nu.

En man vid namn **Sohrabuddin Sheikh**, jämte dennes hustru **Kausarbi** och deras gemensamma vän **Tulsiram Prajapati** greps av detta polisteam på en buss och fördes bort till okänd destination. Sohrabuddin sköts ganska snart kallblodigt ihjäl medan hans hustru dödades två dagar senare och hennes kropp brändes för att undanröja bevis. Prajapati eliminerades några månader senare.

Teamet bestod av det höga polisbefälet **D. G. Vanzara**, *Deputy Inspector General of Police* i Gujarat, samt två poliskonstaplar, och de hävdade att Sohrabuddin var en terrorist ute på uppdrag att mörda **Narendra Modi**, Gujarats chefsminister, och andra politiska ledare i delstaten. Fastän en rutinmässigt gjord redogörelse för händelsen väckte en del tvivel tystades dessa ner ända tills det att Högsta domstolen ingripit efter en vädjan från Sohrabuddins bror.

För närvarande genomför brottsutredningsavdelningen (*Crime Investigation Department*, CID) i Gujarat (under övervakning av domstolen) en utredning av fallet, och de tre inblandade polismännen har häktats. Det har slagits fast att medan Sohrabuddin sägs ha varit en utpressare med kopplingar till Pakistan bestod hustrens och deras väns förseelse blott i att de blivit vittnen till mordet på honom.

De tre polismännen som häktats för mord i Gujarat förs ut ur rättsalen i Ahmedabad den 25 april. FOTO: FRONTLINE

skulle komma att exproprieras i syfte att bereda plats för en särskild ekonomisk frizon (SEZ) och etablering av ett utländskt kemiföretag. (Läs **Kenneth Nielsens** artikel om Nandigram på sidorna 17-19).

Även om delstatsregeringen nu i efterhand utfärdat en formell kungörelse som klart deklarerar att ingen mark ska exproprieras har dess initiativ för att återställa normala förhållanden och vinna tillbaka lokalbefolkningens förtroende inte burit mycket frukt ännu. Dock har oppositionspartierna, framförallt det dominerande Trinamul Congress, till sist gått med på att delta i ett tvärpolitiskt fredsmöte för att arbeta fram en lösning av konflikten.

Medan man naturligtvis beklagar och fördömer att så många människoliv gick till spillo när polisen sköt ner bybor i Nandigram måste man, i ett läge där frågan om ekonomisk utveckling är så nära knuten till industrialisering, inse att jordbruksmark trots allt måste tas i anspråk för att kunna etablera nya industrier. Så var exakt ska man dra gränser?

Omrövning nödvändig

Nandigram har kommit att bli en vattendelare inom indisk utvecklingspolitik och har tvingat ett antal delstatsregeringar, och till och med centralregeringen i Delhi, att helt och hållet se över politiken med ekonomiska frizoner. Så sent som nu i maj togs tre anställda från det sydkoreanska stålkonglomeratet POSCO (med planer på att genomföra Indiens hittills största utländska investeringsprojekt, i den östliga delstaten Orissa) som gisslan av en lokal motståndsgrupp som protesterade mot expropriationsplaner i en by som ingår i projektområdet. Tjänstemännen släpptes fria först sedan bolaget erbjudit sig att avstå från just detta speciella område, trots att det tidigare öronmärkts att ingå.

Och så mitt i alla dessa nyheter om konflikter, motsägelser och konfrontationer har nationen kunnat glädjas åt att Indien nu har anslutit sig till den exklusiva grupp länder som kan yvas över en biljondollars-ekonomi. Med en samlad BNP för budgetåret 2006-07 som uppgår till över 1000 miljarder US-dollar blir Indien därmed det elfte landet i världen att ha en statshushållning som passerat biljonstrecket.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

HD stoppar ökad kvotering av lägre kaster till indiska universitet

Indiens högsta domstol satte i slutet av mars stopp för ett regeringsförslag som syftade till att avsätta en dryg fjärdedel av landets högskoleplatser till landets lägstakastiga, så kallade OBC (*other backward castes*).

Förslaget, som lanserades förra året, syftade till att vika 27 procent av alla statliga högskoleplatser till studenter från landets lägsta kaster, utöver de 22,5 procent som redan är reserverade för daliter och stamfolk (*scheduled castes and tribes*).

Men högsta domstolen avvisar nu förslaget, med hänvisning till att det skulle innebära ett steg bort från meritbaserade platstilläggningar, och få konsekvensen att "ojämlika behandlas som jämlika".

Indiens urgamla kastsystem är uppdelat i fyra huvudgrupper (*varnas*), och det var den lägsta stående gruppen i denna hierarki, *shudras*, som skulle ha gynnats av förslaget. Utanför de fyra huvudgrupperna finns även de så kallade daliterna, som tidigare kallades oberörbara.

Domstolsbeslutet fick inte oväntat ett varmt mottagande av de studentorganisationer som domineras av högkastiga grupper. Lågstakastiga studenter däremot fördömde utslaget eftersom tiotusentals studenter från denna grupp nu inte kommer att få chansen att läsa vid de statliga universiteterna, och de mest prestigefyllda utbildningarna som finns i landet.

Men även många politiska partier och experter dömer ut domstolens beslut.

– Det är ett reaktionärt domslut som slår mot själva principen med positiv särbehandling för de missgynnade, säger **Zoya Hasan**, som är professor i statskunskap och medlem av Nationella minoritetskommissionen.

Domslutet bygger på två argument. Det första gäller att det efter folkräkningen 1931 inte finns några exakta siffror över hur stor andel av den indiska befolkningen som tillhör de lägsta kasterna. Dessutom hävdar HD att kvotering kan leda till att studenter som inte tillhör de lägre kasterna utsätts för diskriminering. Det har också förekommit en diskussion om att de mest välbärgade bland de lägstakastiga (de så kallade "*creamy layers*") borde undantas från den positiva särbehandlingen.

Den indiska kongressparti-ledda regeringen har nu satts under press att antingen överklaga HD:s beslut eller på andra vägar se till att kvoteringssystemet införs. Men än så länge är det osäkert hur man kommer att hantera frågan.

Praful Bidwai/IPS

Den kriminelle fiskeminister

Hans namn är Prem Prakash Singh och hans karriär ledde ända till en ministerpost i Indiens folkrikaste delstat. Att han är en ökad maffiaboss utgjorde inte något hinder utan bildade tvärtom hans språngbräda för att nå makten. Ja, så lyckosam var Prem Prakash Singh att till och med Indiens premiärminister ansåg honom värd att satsa på.

För många år sedan var Prem Prakash Singh en bonde som odlade vete och sockerrör på den nordindiska slätten strax söder om Himalaya. Hans gård ligger utanför ett litet samhälle som heter Shakti Farm i delstaten Uttarakhand, tidigare en del av Uttar Pradesh. Det var inget märkvärdigt med Prem Prakash. Så kom han i bråk med sina grannar om jord; det var inget märkligt med det heller. Jorden är så värdefull och administrationen så korrupt att långvariga och blodiga uppgörelser om jord är vanligt förekommande i byarna.

Prem Prakash, som tillhör *thakur*-kast, samlade några beväpnade män av samma kast runt sig, och grannarna som var säkra gjorde likadant. I eldstriden som följde döddes en person på vardera sida och Prem Prakash sårades, men eftersom grannarna flydde kunde Prem Prakash räkna sig som segrare, utvidga sina ägor och lägga grunden för sitt rykte som en kraftfull och hänsynslös person.

Under de följande åren gjorde sig Prem

Prakash känd som en driftig entreprenör som handlade med grus, köpte lastbilar och ägnade sig åt illegal avverkning i de statliga skogarna i kanten av Himalaya. Med hårda metoder tog han också hem anbud på vägbyggen och samlade på sig mark både här och där.

Hans främsta inkomstkälla var ändå ett storskaligt fiske i några till ytan jättelika dammar i närheten av Shakti Farm. Dammarna dämmer upp floderna från Himalaya så snart de når ner på slätten, och fiskerättigheterna i dem säljs av staten till den som bjuder högst. Prem Prakash tog hem sådana anbud år efter år. Andra vågade inte bjuda över honom för den som gjorde det kunde räkna med problem med sitt fiske och till slut riskera sitt liv. Vid en av dammarna lät Prem Prakash mörda en person, som han hade något otalt med. Även mördaren blev dödad.

Drev ut ockupanterna

Prem Prakash blev med åren en mycket förmögen, mäktig och respekterad person, som människor vände sig till för att få hjälp med både det ena och det andra. Fastighetsägare anlät honom till exempel för att med våld vräka dem som utan någon rätt ockuperade deras egendom; i några fall drev Prem Prakash först ut ockupanterna och behöll sedan fastigheterna för egen del.

När pappersbruket "Century Pulp and Paper" byggdes i trakten anlätades Prem Prakash av företaget för att hjälpa till eftersom han hade goda förbindelser med den statliga administrationen, och senare blev han både rekryteringsagent för arbetarna på bruket och ledare för deras fackförening. Arbetarnas löner är förhållandevis bra, men för att få anställning krävs att de först betalar närmare en årslön till Prem Prakashes underhuggare.

För en del i sin egen *thakur*-kast var Prem Prakash möjligen en hjälte, men vissa säkra och andra räknade honom som sin dödsfiende, och det blev nödvändigt för Prem Prakash att ständigt omge sig med beväpnade livvakter. En av dem som ingick i hans livvakt hette Jovendar Singh.

Han var samtidigt Prem Prakashes högra hand, men beslöt sig för att starta eget, vilket visade sig vara en dålig idé. En kväll bjöds han på middag i en by och sköts där ihjäl av en av Prem Prakashes torpeder.

Innan mördaren lämnade byn ropade han flera gånger med hög röst ut sitt namn, Ashok Srivastava, för att på det sättet göra klart för byborna att han hade mäktigt be-

Budhpal Singh körde buss mellan Kichha och Shakti Farm i hela sitt liv, under en period hade han sin brorson Unesh som "hjälpare" på bussen. Uneshs mamma, som har förlorat två barn i trafikolyckor, motsatte sig Uneshs yrkesval, men trots det har Unesh numera blivit chaufför han också.

ern och andra fula fiskar

Fiskarna kommer från Bihar och tillbringar sin mesta tid i de usla båtarna. De fiskar för Prem Prakashs räkning, från båtar som ägs av honom och fångsten vägs upp av hans underlydande. En ställig fiskeinspektör finns på plats för att hindra att alltför små fiskar fångas, men inspektören är korrupt och släpper mot betalning igenom dem också.

skydd och att det vore en dålig idé att vittna mot honom. Mördaren fick inte heller några problem med polisen. Han bor kvar i trakten men har efter en olyckshändelse förlorat sitt ena ben.

När Prem Prakash efter den första avgörande eldstriden om jord för kanske fyrtio år sedan blödande blev liggande i ett dike, kom bussen som trafikerar sträckan Kichha-Shakti Farm körande förbi.

Vid ratten satt **Budhpal Singh**, som tog upp Prem Prakash i bussen och körde honom till sjukhus, vilket Prem Prakash naturligtvis var tacksam för.

Under åren därefter växlade Budhpal ibland några ord med Prem Prakash och vid ett tillfälle bad han honom ordna ett arbete åt en av sina yngre bröder, vilket ledde till att **Ohm Singh** började köra lastbil med fisk åt Prem Prakash. När Budhpal senare återkom med samma begäran för en annan brors räkning blev det däremot inget resultat.

Av en slump blev denne Budhpal Singh och hans fyra bröder mina vänner för många år sedan. Brödernas hus, som ligger tätt ihop

strax utanför Kichha, har varit som ett hem också för mig, och dit har jag under åren återvänt många gånger.

Lade beslag på huset

Även om jag inte intresserade mig särskilt för Prem Prakash fick jag ändå ibland höra om honom. Ohm Singh berättade till exempel att han ofta körde sin lastbil med fisk till en stad som heter Bareilly och ibland även hade ärenden till en av Prem Prakashs vänner, som ägde ett fint hus i staden. I det huset brukade Prem Prakash bo över när han var på resande fot, men till slut, berättade Ohm Singh, lade Prem Prakash själv beslag på huset.

Ohm Singh kunde också berätta att Prem Prakash var en gudfruktig familjefar som tillbad gudinnan Kali Devi och lät sina barn studera vid förstklassiga internatskolor i Nainital, medan han själv hade mycket dålig utbildning. Han kunde knappt skriva sitt namn, sa Ohm Singh, som kanske överdrev och själv var analfabet.

En kväll för många år sedan satt jag i en vasshydda tillsammans med några av mina

vänner, som drack av den lokala, illegala sprit som tillverkas av traktens *rai*-sikher i nära samverkan med den lokala polisen. De började tala om hur Prem Prakash just de dagarna hade låtit riva några små affärer och testugor framför pappersbruket för att i stället sätta upp sina egna affärer där. Marken tillhör staten, och de tidigare affärsägarna hade ingen rätt att ha affärer där, men det hade inte Prem Prakash heller. Mina vänner, som var av thakur-kast, känner en viss beundran för Prem Prakash, men denna aktion ogillade de eftersom den riktades mot fattiga småhandlare. Allt skedde i maskopi med tjänstemän i administrationen, menade de, och sitt samtal förde de i viskande ton för att ingen utanför hyddan skulle höra dem.

Vid ett annat tillfälle tog jag femton av barnen i min indiska storfamilj i buss till Shakti Farm för att därifrån med häst och vagn göra en utflykt till den djungel som finns strax intill. När jag gick på huvudgatan i Shakti Farm, med alla de förväntansfulla

Ohm Singh körde lastbil med fisk åt Prem Prakash i många år. Han gifte sig med Hirakali från Himalaya och fick två söner med henne, men äktenskapet blev mycket olyckligt.

FORTS.

barnen bärande på frukt och sötsaker, kom Prem Prakash från andra hållet, omgiven av beväpnade livvakter och samhällets stötspelare. Det är enda gången jag har sett honom och jag såg inte mycket.

Prem Prakash fortsatte på den kriminella banan och blev allt mäktigare. Budhpal fortsatte att köra buss mellan Kichha och Shakti Farm ända tills han söp ihjäl sig, och Ohm Singh körde lastbil med fisk ända tills han tog sitt liv på grund av problem i äktenskapet. Även där hade spriten en roll.

Svårt att tro på

Deras barn växte upp och när jag för sju år sedan gjorde ett återbesök i Shakti Farm i sällskap med **Kanchan**, son till Budhpal, kom jag att tänka på Prem Prakash och frågade hur det stod till med honom. Kanchan svarade att Prem Prakash hade blivit minister i delstaten Uttar Pradesh, vilket jag först hade svårt att tro på. Prem Prakash var ju bara en lokal gangster som jag råkade ha hört talas om, och Uttar Pradesh har en befolkning som är tre gånger så stor som Frankrikes. Men uppgifterna från fältet om både Prem Prakaschs ministerpost och kriminalitet visade sig stämma mycket bra med uppgifter på nätet.

Prem Prakash började sin politiska karriär i Kongresspartiet och ställde 1993 upp som kandidat i delstatsvalet i Uttar Pradesh. Han kandiderade i valkretsen Barhaj nära gränsen till Bihar, långt från sin hemtrakt i Shakti Farm. Men Prem Prakash kom först på tredje plats, och det är bara segraren i varje valkrets som blir ledamot i delstatens parlament.

Viktigt karriärsteg

I följande delstatsval år 1996 ställde Prem Prakash upp i Barhaj igen, men nu hade han lämnat Kongresspartiet och gått över till BSP, Bahujan Samaj Party. Prem Prakash vann med knapp marginal. Han fick fyrtiotusen röster, men bara fyra hundra fler än sin närmaste medtävlare. Kanske var det hans pengar och muskler som gjorde skillnaden. Segern var naturligtvis ett mycket viktigt steg i Prem Prakaschs karriär. Från att ha varit en lokal maffialedare blev han med ens en av 425 ledamöter i Vidhan Sabha, delstatens parlament i huvudstaden Lucknow.

BSP företrädare de allra lägsta kasternas intressen. Partiet leds av en kraftfull kvinna som heter **Mayawati** och som själv tillhör en oberörbar kast, men långt ifrån alla partiets kandidater har den bakgrunden. Prem Prakash hade inte det och den misstanken

ligger nära att han hade betalat Mayawati en rejäl summa pengar för att få ställa upp för BSP i Barhaj. När Mayawati vid ett tillfälle blev tillfrågad om sådana transaktioner förekom i hennes parti svarade hon undvikande: "BSP får inte stöd av industriägare och storföretag, och det krävs pengar för att driva ett politiskt parti."

Mayawati hade under några månader 1995 varit chefsminister i Uttar Pradesh, delstatens premiärminister. Hon var trettio år då och den första kvinna från en oberörbar kast som nådde en sådan position, vilket vittnar såväl om hennes egen kompetens och skrupellöshet som om ett politiskt uppvaknande i de lägsta kasterna. Efter hennes avgång hade någon ny regering inte kunnat bildas, utan delstaten hade styrts av guvernören, som utses av centralregeringen i New Delhi. Inte heller när Prem Prakash och de andra ledamöterna från 1996 års val samlades i Lucknow kunde någon regering bildas, och guvernören fortsatte att styra, vilket han gärna gjorde.

Men nu fann två partier varandra. Det ena var BSP, som Prem Prakash tillhörde, och det andra var det betydligt större BJP, Bharatiya Janata Party. De två partierna hade ingenting gemensamt förutom mycket dåliga erfarenheter av tidigare samarbete med varandra, men kom nu ändå överens

Gatubild från Kichha. När delstatsval hölls i Uttaranchal år 2002 var Kongresspartiet och BJP huvudmotståndare. I valkretsen Rudrapur-Kichha segrade Tilak Raj Behad från Kongresspartiet, och han utsågs till minister i den regering som då tillträdde; så långt är ingenting konstigt. Men till saken hör också att Tilak Raj Behad enligt polisen är kriminell och att han så sent som en månad före valet var minister i den BJP-regering som då styrde delstaten.

om att bilda en koalitionsregering genom att tillsätta tjugotvå ministrar vardera och växelvis tillsätta chefsminister för ett halvt år i taget. BSP fick fördelen att tillsätta chefsminister för den första perioden och BJP i gengäld utse parlamentets talman.

I mars 1997 tillträdde så Mayawati som chefsminister i delstaten, och helt enligt överenskommelsen ersattes hon av **Kalyan Singh** från BJP sex månader senare. Men samarbetet mellan de två partierna i regeringskoalitionen var inte alls bra. Mycket av det Mayawati hade bestämt under sina sex månader som chefsminister upphävdes av Kalyan Singh så snart han tillträdde, och efter bara knappt en månad hade Mayawati fått nog och sa upp samarbetet. Guvernören bad då Kalyan Singh att två dagar senare visa att han hade en majoritet av parlamentets ledamöter bakom sig, vilket tycktes vara en helt omöjlig uppgift.

Noga förberedd aktion

Men chefsminister Kalyan Singh var inte alls överraskad av händelseutvecklingen och hade i god tid förhandlat med ledamöter från några andra partier. Resultatet blev att trettiosju ledamöter lämnade sina partier, bildade tre nya partier och lovade att stödja Kalyan Singh med sina röster. Det

var en noga förberedd aktion, eller snarare konspiration, och vad de trettiosju avhopparna fick i utbyte skulle snart visa sig med all önskvärd tydlighet.

Från BSP hoppade tolv ledamöter av, bland dem Prem Prakash. Framför sin tidigare partibeteckning fogade de ordet demokratisk och bildade JBSP, Jantantrik Bahujan Samaj Party, vilket kan översättas med Demokratiska Folkmajoritetens Samhällsparti. Från Kongresspartiet hoppade tjugotvå ledamöter av. Även de tillfogade ordet demokratisk framför sitt förra partinamn men valde ett synonymt ord och bildade LCP, Loktantrik Congress Party. Från det lilla Janata Dal bröt sig tre ledamöter ut och skrev sitt nya partinamn Janata Dal (R).

Avhopp och partisplittningar är mycket vanliga i indisk politik och för att i någon mån få bukt med problemet finns en lag, som kräver att mer än en tredjedel av ett partis ledamöter i samlad tropp hoppar av för att deras nya parti ska kunna erkännas av talmannen. Från Kongresspartiet hade två tredjedelar av ledamöterna hoppat av, vilket var mer än tillräckligt, men från BSP var avhopparna på tok för få för att talmannen skulle kunna godkänna deras nya parti JBSP. Ändå gjorde han det. Han bröt mot

lagen eftersom han tillhörde BJP och ville hjälpa sitt parti att bilda en koalitionsregering, och hans agerande väckte stark förbittring bland många ledamöter.

Absoluta kokpunkten

När förtroendeomröstningen skulle hållas i oktober 1997 var känslorna i plenisalen på absoluta kokpunkten både över chefsministerns fula trick och talmannens partiskhet. En del ledamöter började omedelbart puckla på varandra, medan andra kastade mikrofoner, glas och stolar på sina antagonister. De mer räddhågsna sökte skydd under sina bänkar under det att den inkallade polisstyrkan koncentrerade sina krafter på att skydda talmannen, som var särskilt illa utsatt för de flygande projektilerna. Efter tjugominuters kalabalik tågade så oppositionen ut och chefsminister Kalyan Singh kunde lätt visa sin majoritet. Prem Prakash tillhörde dem som stannade i salen och gav honom sitt fulla stöd.

Men guvernören var missnöjd med händelseutvecklingen och rekommenderade genast centralregeringen i New Delhi att införa guvernörsstyret i delstaten, och följande natt sammanträdde centralregeringen

VÄND!

FORTS.

i många timmar under ledning av Indiens dåvarande premiärminister **Inder Kumar Gujral** för att besluta i frågan. Regeringen beslöt att följa guvernörens rekommendation, men president **Narayanan**, vars underskrift var nödvändig, satte sig på tvären och skickade halv tre på morgonen tillbaka ärendet till regeringen med en begäran att den skulle ompröva sitt beslut. En konstitutionell kris hotade.

Rejäl utvidgning

Nästa morgon anlände de 222 ledamöterna som hade röstat för Kalyan Singh, bland dem Prem Prakash, med inhyrt flyg till New Delhi för att där demonstrera för sin rätt att regera. Under dagen ändrade så centralregeringen sitt tidigare beslut och Kalyan Singh gavs möjligheten att fortsätta styra delstaten.

Kalyan Singhs regering bestod i utgångsläget, han själv inräknad, av tjugotvå ministrar, men nu utvidgades ministären rejält. De trettiosju avhopparna, bland dem Prem Prakash, belönades med ministerposter varenda en, vilket naturligtvis var överenskommet redan innan de övergav sina tidigare partier.

För de tre små och för ändamålet skräddarsydda stödpartierna som ingick i regeringen gällde därmed att samtliga deras ledamöter var ministrar.

Dessutom utnämnde Kalyan Singh ytterligare trettio ministrar bland sina egna ledamöter i BJP och bland några oberoende ledamöter, som också hade stött honom. Han kunde inte vara snål mot sina egna, när han var så generös mot andra. Till slut bestod regeringen av hela nittio ministrar, vilket var den största ministär som hade skådats i en indisk delstat. Bara två var kvinnor.

När Kalyan Singh fick kritiska frågor från pressen om ministärens storlek svarade han: "När allt kommer omkring är vår delstat mycket stor. Människornas drömmar är också stora och det är min önskan att kunna uppfylla dem."

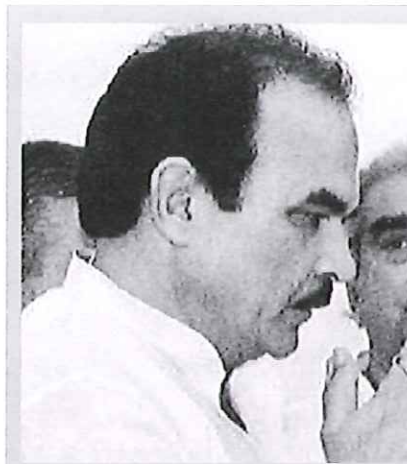
Misstänkta för grova brott

Om metoden att bilda regering var skandalös, så var ministrarna som ingick i den än mer chockerande. Omkring trettio av dem var misstänkta för grova brott och hade rapporter om sig liggande på polisstationer runt om i delstaten.

De kriminella ministrarna kom från regeringens alla fyra partier, och några av de partilösa ministrarna var också kriminella. Ingen av dem hade dömts i domstol, men fyra eller fem hade tidigare suttit inspärrade enligt olika undantagslagar.

Bland JBSP:s ministrar var Prem Prakash, som blev vice textilminister, den kriminellt mest meriterade.

Enligt tidningarna, som refererade polisens uppgifter, var han misstänkt för arton

D P Yadav är en gangster, politiker, och före detta minister i delstaten Uttar Pradesh som smidigt har hoppat mellan de politiska partierna i den takt som bäst gagnat hans politiska karriär. Han har suttit i såväl överhuset som underhuset i Delhi och även bildat sitt alldeles egna politiska parti. Hans son, som kandiderade för det partiet, drogs in i två mycket uppmärksammade mordfall och sitter nu i fängelse efter många om och men. På bilden syns D P Yadav år 2004, samma år som han gick med i BJP. Hans inträde väckte en sådant rabalder att han kastades ut igen efter bara några få dagar.

Nuvarande chefsministern Mayawati leder ett parti som företräder de allra lägsta kasterna. Hon tillhör själv en sådan kast, drivs av ett patos att få ett slut på kastediskrimineringen och har också tidigare under tre korta perioder varit chefsminister i Indiens folkrikaste delstat. För att nå sina mål tillgriper – liksom andra partiledare – Mayawati många dubiösa metoder som att till exempel låta rena förbrytare kandidera för sitt parti.

Premiärminister Vajpayee deltog i januari månad 2002 i ett möte som beslöt att Prem Prakash, gangstern från Shakti Farm, skulle representera BJP i det då stundande delstatsvalet i Uttar Pradesh.

brott i vilka ingick tre mord, två rån och tre mordförsök.

Han var också misstänkt för att ha stulit mark i sina hemtrakter och hade suttit inspärrad enligt "the Goonda Act". Ordinarie textilminister blev hans partikamrat **Sardar Singh**, enligt polisen misstänkt för två rån, två mordförsök och ett mord. **Markandey Chand** från samma parti, minister också han, var misstänkt för tre rån, ett mord och ett mordförsök.

Från LCP kom de kriminellt tyngst belastade ministrarna. **Hari Shankar Tiwari**, en mäktig maffiaboss från östra Uttar Pradesh, hade tjugofem fall registrerade mot sig: nio mord, tio mordförsök, tre rån och tre kidnappningar.

I början av 1980-talet hade han vunnit sitt första val när han satt fängslad enligt "the Terrorist and Disruptive Activities Act", och nu utsågs han till minister för ve-

tenskap och teknologi. Från samma parti kom **Amar Mani Tripathi**, misstänkt i tjugofem fall, däribland tre mord, sju mordförsök och flera kidnappningar och rån. Han blev minister för ungdomens välfärd.

En tredje minister från samma parti var **Shyam Sunder Sharma**, misstänkt för arton fall av upplopp, rån, kidnappning och mordförsök.

Ex-fånge blev fängvårdsminister

Flera av ministrarna från BJP, det stora partiet i koalitionen, hade också ett kriminellt förflutet, till exempel **Shiv Pratap Shukla**, som blev fängvårdsminister, och själv hade suttit inspärrad enligt "the National Security Act". För **Vinay Pandey** och **Ram Sonkar** från samma parti gällde att båda var misstänkta för mordförsök. Den ene blev minister för hemvärnet, den andre för nationell integration.

I den lilla gruppen oberoende ministrar utmärkte sig **Raja Bhaiyya**, misstänkt för tre mordförsök, två mord och flera kidnappningar. Raja Bhaiyya är en ung, välklädd advokat. Han är son till en raja och valdes in från en valkrets, där han härskar oinskränkt som medeltida feodalherre och modern mafioso på en och samma gång.

En annan oberoende minister var spritkungen **Jitendra Jaiswal**, som enligt polisen under valkampanjen hade åkt runt i en lastbil för att dela ut stulna elstolpar till sina potentiella väljare och nu fick ansvaret för kulturen.

De kriminella ministrarna kritiserades från många håll, men BJP:s ordförande i delstaten svarade att indiska armén hade tagit terrorister till sin hjälp för att bekämpa terrorismen, och tycktes med det mena att även kriminella ministrar hade en viktig uppgift att fylla.

Guvernör **Bhandari**, som ledde ceremonin då ministrarna svors in, förklarade senare att han ångrade att han låtit arton av dem göra det. Prem Prakash bör ha tillhört den gruppen.

Gjorde snabbt helt om

Så styckades då departementen och till stora kostnader för delstaten försågs alla ministrar med kontor, assistenter, bilar med blinkljus, livvakter och allt annat som de behövde. Regeringen, bestående av BJP, JBSP, LCP, och JD (R) kunde börja sitt arbete.

Motsättningarna både mellan partierna och inom dem var svåra, men trots flera regeringskriser och en räkka svåra skandaler, som väl rimmade med ministrarnas tidigare förehavanden, lyckades faktiskt den av BJP ledda koalitionsregeringen sitta kvar hela mandatperioden med ett litet undantag för två dagar i februari 1998. Då röstade Prem Prakash och ett antal andra ministrar plötsligt emot regeringen, men gjorde sedan snabbt helt om igen.

Prem Prakash förblev minister hela perioden och vid några tillfällen nämndes han namn i tidningarna. I december 1998 bojkottade de tre små partierna i koalitionen regeringsmötena, eftersom de var missnöjda med chefsministern.

Prem Prakash och några andra ministrar förklarade för pressen att ett möte borde sammankallas så att de fyra partierna i regeringen gemensamt kunde utse en ny chefsminister. Prem Prakash, gangstern från Shakti Farm, ville med andra ord ha sitt ord med i laget när det gällde vem som skulle bli nästa chefsminister i Uttar

Pradesh, en post som nog är den viktigaste i Indien efter premiärministerposten.

Efter att Prem Prakash senare utsågs till minister för fiske och djurhållning inkom ett brev till chefsministern, som protesterade mot Prem Prakashes fiske i de stora dammarna nära hans gård i Shakti Farm. Bakgrunden till brevet var att Uttar Pradesh hade delats i två delstater och att dammarna hade hamnat i den nya delstaten Uttaranchal.

Det var fiskeministern där som hade skrivit brevet, i vilket han protesterade mot Prem Prakashes illegala fiske, som han menade kostade Uttaranchal en halv miljon rupier per dag. Han skrev vidare att Prem Prakashes verksamhet skadade tilltron till Uttar Pradeshs regering, och att han hade fortsatt fiska trots att Högsta domstolen redan hade beordrat ett stopp.

Senare utsågs Prem Prakash till minister för kooperativ, men han var inte nöjd med arbetet i regeringen. En företrädare för tjugo missnöjda ministrar från regeringens små partier, bland dem Prem Prakash, förklarade för pressen att tjänstemännen hade blivit alltför mäktiga och kunde begå karaktärsdåd på ministrarna utan att chefsministern ingrep.

Det mest chockerande, menade företrädaren för gruppen, var att ministrarna saknade möjlighet att få tjänstemän förflyttade, och till det kom att chefsministern hade skurit ner på deras fickpengar och förmåner. De tjugo ministrarna hade därför beslutat att kämpa tills "demokratien var återupprättad".

I maj 2001 invigde, enligt en tidningsuppgift, "den hedervärde ministern Prem Prakash Singh" en nationell sammankomst för kvinnliga poeter i Delhi. I tidningen presenterades en kärleksdikt från konferensen och även en kort vers på urdu, som beskrev tillståndet i landet. I min översättning lyder den:

*"Alla här säljer sig, alla har sitt pris,
varför då göra väsen av att skurken
såldes sig?"*

När nästa delstatsval, som var utsatt till 2002, närmade sig, utbröt stor oro bland de närmare fyrtio ministrarna från de tre små partierna i regeringen. Ju närmare valet kom, ju mindre var deras ministerposter värda och desto viktigare blev det att tillförsäkra sig ett gott liv också efter valet. De allra flesta av dessa ministrar hade valts in i parlamentet som ledamöter för då relativt stora och inflytelserika partier. Sedan hade de så splittrat sina partier, bildat nya parti-

er och som belöning blivit ministrar, men deras nya partier var ju bara en praktisk sammanslutning av några korrupta politiker, som saknade både ideologi, solidaritet och organisation. Utsikten att vinna nästa val med sådana partier i ryggen var dålig.

Bättre då, ansåg många av dem, var att hoppa över till ett större och bland väljarna mer känt parti, men ett absolut krav var att det partiet dessförinnan hade utlovat en valkrets att ställa upp i. Det kallas att få partiets "ticket". Ett parti kan bara ställa upp en enda kandidat i en viss valkrets och har således bara en enda "ticket" att dela ut där, så den gäller det att få. Att hoppa över till ett parti utan att först ha fått löfte om "biljett" betraktas av många politiker som ren dårskap, men efter att ha fått ett sådant löfte är de å andra sidan villiga att hoppa över till väldigt många partier.

Kandidater i hårda bataljer

Konkurrensen om ett partis biljett i en valkrets är många gånger svår. Kandidaterna utkämpar hårda bataljer med varandra, samtidigt som de försöker övertyga partiledningen om att de har goda möjligheter att ta hem segern bara de får biljetten. Om de inte får den, varnar de partiledningen, kommer de ställa upp för ett annat parti, ställa upp som oberoende kandidat, låta sin fru ställa upp eller på något annat sätt anstränga sig till det yttersta för att sabotera partiets utsikter i valkretsen. Så när partiledningen till slut bestämmer vem som ska tilldelas biljetten gäller att den inte bara noga överväger vilken kandidat som har bäst segerchans om han får biljetten, utan också vilken kandidat som vållar värst skada om han blir utan.

Från JBSP, Prem Prakashes parti, tog avhoppen sådan fart att till slut knappt någon blev kvar. Några bildade BRP, andra förenade sig med LJP medan Prem Prakash och ytterligare några bildade KMBP. Även partiledaren i JBSP, den ökände maffiabossen **D P Yadav**, funderade över framtiden. Han hade plats i överhuset i New Delhi, spelade i en högre division än sådana som Prem Prakash och beslöt sig för att bilda sitt alldeles egna parti, Nationella Förändringspartiet, trots att han av polisen betecknas som en "B-class history sheeter", vilket innebär att han själv inte kan förändras till det bättre.

För Prem Prakash var det naturligt att försöka bli invald från Barhaj, samma valkrets som han tidigare vunnit i, men frågan var vilket parti han skulle ställa upp för. Hans eget parti, för tillfället hette det KMBP, hade ingen kraft. Kongresspartiet, som han en gång tillhört men sedan övergivit, hade också en svag ställning.

Ingen idé för Prakash

I förra valet hade Prem Prakash representerat BSP, men också det partiet hade han

*De skulle inte släppas in om de så
gnuggade näsan mot hennes sandaler*

FORTS.

ju övergivit, och dit var han definitivt inte välkommen tillbaka. Partiet hade vind i seglen och flera ministrar som tidigare hade tillhört BSP ville nu återvända dit, om de fick biljett förstås, men partiledaren Mayawati sa att hon betraktade dem som förrädare och inte tänkte släppa in dem, om de så gnuggade sina näsor mot hennes sandaler.

Det var ingen idé för Prem Prakash att argumentera med Mayawati för hon betraktade både honom och de andra avhopparna som partiets lort, som nu hade hamnat i soptunnan.

En bättre möjlighet för Prem Prakash var SP, Samajwadi Party, ett starkt parti som bedömdes ha goda utsikter i valet. Även dit ringlade en lång biljettkö av förhoppningsfulla ministrar från regeringens tre små partier.

När chefsministern utmanade SP genom att säga att partiet inte förmådde iscensätta ett enda avhopp från regeringen, släppte partiet genast in en av de köande ministrarna och försåg honom med en biljett för att på det sättet ge chefsministern ett passande svar. Men fler än så blev inte inläppta.

Ville ha samma biljett

Prem Prakash inriktade i stället sina krafter på att förmå BJP att ge honom en biljett i Barhaj.

Till sin fördel kunde han anföra att han hade ingått i den av BJP ledda koalitionsregeringen i fem år, men hans bästa

argument var ändå att han hade tagit hem segern i Barhaj i det förra valet; visserligen för ett annat parti, men det var inget problem.

Däremot var Durga Prasad Mishra ett problem för honom för denne Mishra ville ha samma biljett. Det var just han som hade ställt upp för BJP i Barhaj i det förra valet och då förlorat så knappt mot Prem Prakash.

Mishra var av brahman-kast medan Prem Prakash var thakur, och i BJP fanns djupa motsättningar mellan de två kasterna. Partiets ordförande ledde brahman-falangen och kritiserade de kriminella thakur-ministrarna för att skada BJP:s utsikter i det kommande valet.

En minister från thakur-falangen svarade honom: "Dessa ministrar, bra eller dåliga, har hjälpt oss med koalitionsregeringen i delstaten under en hel mandatperiod ... och vi är skyldiga att låta dem behålla sina nuvarande valkretsar. Dessutom, om de kallas djävlar i dag, så var de heller inga änglar igår."

Några månader före valet förklarade så Prem Prakash offentligt att han skulle ställa upp för BJP, vilket innebar att han hade vunnit striden om biljetten. Prem Prakash tillhörde därmed sitt femte parti på tio år. Av de fyra största partierna i delstaten hade han tillhört tre.

Det formella beslutet om Prem Prakashs biljett togs i januari 2002 då BJP:s högsta ledning möttes i Delhi för att utse partiets kandidater i merparten av de 403 valkretsar som Uttar Pradesh numera är indelat i. I

valkretsen Barhaj, den har nummer 190 i valkommissionens lista, utsågs Prem Prakash att representera partiet. I mötet deltog bland andra Indiens dåvarande premiärminister Vajpayee och inrikesminister Advani, som både var väl insatta i politikens villkor i delstaten.

Anhängare till de kandidater från BJP som hade nekats biljett demonstrerade och kastade sten utanför BJP:s partihögkvarter i Lucknow två dagar i rad och lämnade platsen först efter att polisen gått lös på dem med sina batonger.

15 procent kriminella

När valet hölls i februari 2002 deltog 54 procent av de hundra miljoner röstberättigade i delstaten. Av de femtusenfemhundra kandidaterna beräknades enligt polisen 15 procent vara kriminella.

För Prem Prakash var det tredje gången han ställde upp i Barhaj och det tredje partiet han kandiderade för där. Denna gång kom han på tredje plats. Segrare blev Durga Prasad Mishra.

När BJP gav biljetten till Prem Prakash i stället för till honom ställde han upp som oberoende kandidat. Han ville inte offra sina möjligheter bara för att BJP nekade honom biljett.

För Prem Prakash betydde valförlusten att de gyllene åren som minister var slut, och att han fick återgå till den kriminella verksamhet som han aldrig lämnade. De pengar han hade investerat i sin politiska karriär hade han troligen fått god avkastning på.

Hans valförlust hängde samman med att BJP gick kraftigt tillbaka i hela delstaten eftersom partiet, trots fagert tal om att vara ett annorlunda parti, tvärt om hade visat sig vara lika ruttet som de andra.

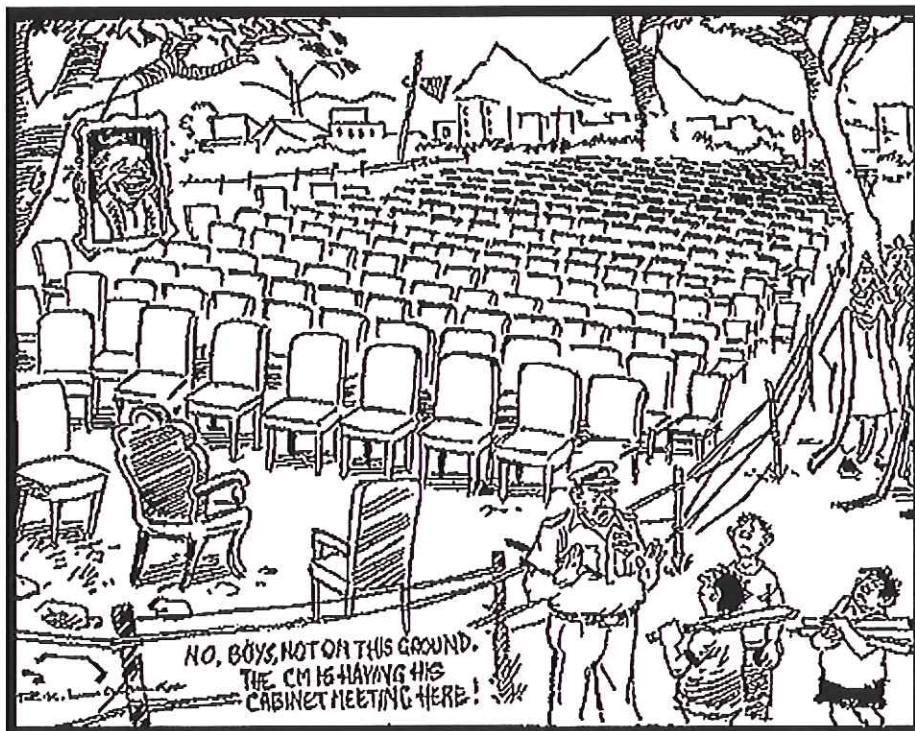
Prem Prakash Singhs lysande karriär och regeringen han satt med i är exempel på en i Indien oroväckande fusion av politik och kriminalitet.

Situationen förvärras undan för undan, även om det nog är svårt att föreställa sig en framtida delstatsregering, som innehåller fler eller grövre förbrytare än den i Uttar Pradesh mellan åren 1997 och 2002.

Det handlar om en symbios mellan mäktiga maffiabossar och skrupelfria politiker, som allvarligt skadar den parlamentariska demokratin.

Partierna drar nytta av förbrytarna, som med rå styrka och stora resurser har kapacitet att ta hem segern i sina valkretsar och på det sättet ge partierna viktiga parlamentsplatser. Och förbrytarna drar nytta av den parlamentariska immuniteten och de statliga livvakterna, i vars skydd de tjänar ännu mer pengar och vinner ännu större respekt.

Kalle Kjellman,
text och foto

The great Lucknow circus. Att regeringen som tillträdde i Uttar Pradesh år 1997 blev så väldigt stor berodde på att chefsministern var tvungen att belöna många av sina egna partikamrater och dessutom alla de trettiosju ledamöter som han hade köpt över från andra partier. Prem Prakash tillhörde den senare gruppen. Satir ur Frontline nr 23, 1997.

Vad betyder Gandhi i dag?

Ramachandra Guha sammanfattar det moderna Indien mellan två pärmar

Ramachandra Guha är Indiens populäraste historieforskare. Nu har han kommit han ut med sitt magnum opus, "India After Gandhi: The History of the World's Largest Democracy" – det moderna Indiens 60-åriga historia berättad för första gången i sin helhet och på nästan niohundra sidor. Zac O'Yeah mötte honom i Bangalore.

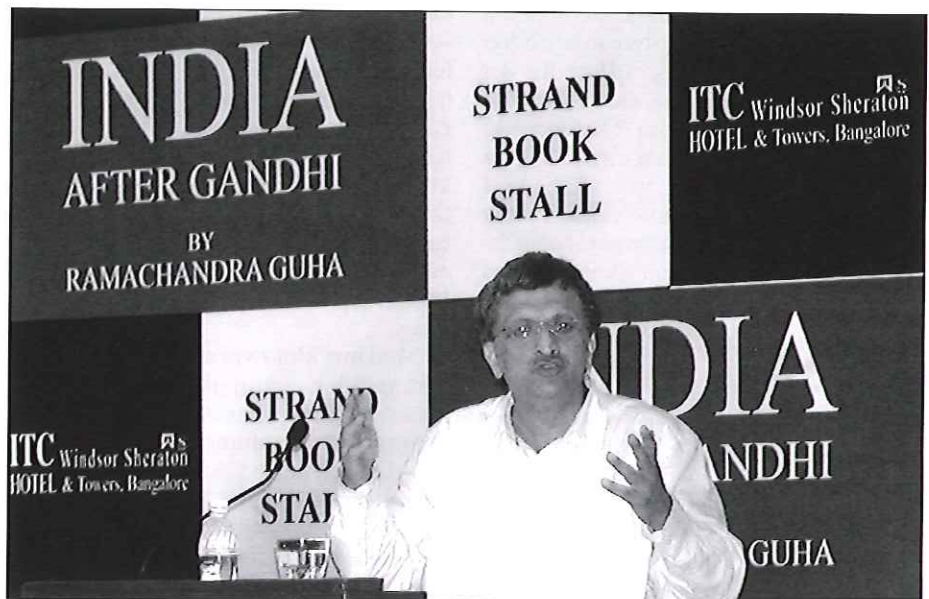
Ramachandra Guha har blivit känd speciellt för att ha myntat ett bevingat uttryck som anses sammanfatta intellektuella av hans generation: "Inuti många av oss finns en gandhian och en marxist som hela tiden kämpar för att komma i överläge."

Den Bangalorebaserade historieforskaren är forskare i sociologi, eminent samhällsvetare och har tidigare skrivit den indiska kricketsportens historia, ett verk som gjorde honom till nationens hjälte. Han har också skrivit den ekologiska rörelsens historia.

Med "India After Gandhi: The History of the World's Largest Democracy" (Macmillan) levererar han den definitiva berättelsen om det moderna Indiens överlevnad, ett land som uppstått mot svåra odds och fortsatt existera som "världens största och osannolikaste demokrati" mot ännu svårare odds, och som enligt professor Guha är det mest enerverande, men alltid mest engagerande, landet på denna planet.

Det moderna Indien har lockat – och frustrerat – fler författare än de flesta andra länder, från Indiens egna Pankaj Mishra, Palagummi Sainath och den indiskättade V S Naipaul, till Aldous Huxley, Bruce Chatwin, Norman Lewis och Tahir Shah, till mer hemvävda skribenter som Artur Lundkvist, Jan Myrdal, Sören Sommelius, Tomas Löfström samt givetvis också kreti och pleti. Men nu visar professor Guha var skåpet ska stå med sin koncisa analys av de faktorer som påverkat landets utveckling, både det som hotat och tryggat dess utveckling.

Vid galan i sydindiska Bangalore där boksläppets ceremonimästare var Nandan

Boken om Indien efter Gandhi är "den största och viktigaste boken" historieforskaren Ramachandra Guha skrivit, förklarade han inför publiken då *The History of the World's Largest Democracy* släpptes i Bangalore.

Nilekani, grundare och huvudägare för ett av Indiens framgångsrikaste mjukvaruföretag Infosys, bekände professor Guha att detta är den "största och viktigaste boken jag kommer att skriva". Han berättade om hur idén hade uppstått för åtta år sedan när han samtalade med en brittisk förläggare som beklagade sig över att ingen tagit sig an att skriva en rejäl bok om det moderna Indiens historia efter 1947 och självständigheten från Storbritannien.

Perioden fram till 1947 har varit föremål för oräkneliga böcker och analyser, men vore det inte dags att perioden därefter också beskrevs? Eftersom förläggaren hade läst en text om kriket under kolonialtiden som Guha hade skrivit i en akademisk tidskrift, var nästa fråga: Skulle Guha kunna tänka sig att skriva den där boken som ännu inte hade skrivits?

Mytisk till en början

I flera år förblev boken en mapp på hans dator – "the mythical history book" – och det dröjde innan han gitte ta bort ordet "mythical". Men efter ett par år började det att se ut som en bok: en bok som byggde på många primära källor, fynd i arkiv av fakta som tidigare varit nästan okända, med hjältar och antihjältar från alla håll och kanter.

Men det intressantaste med det moderna Indiens historia visade sig vara att landet existerar trots alla förutspåelser om motsatsen: från begynnelsen sågs det som ett osannolikt och omöjligt projekt. Indiens framtidsmöjligheter dömdes ut av utländska politiker, analytiker, journalister om och om igen. Men på något sätt motbevisade Indien alla dessa domedagsprofeter: en av

bokens underhållande aspekter är de talrika citaten av kända tänkare som dömer ut Indien och som generellt visar sig ha haft fel!

Churchills springnota

Innan utgivningen tar sig Guha tid till en fika i trädgården utanför sitt skrivrum i en kolonialtida bungalow där han bor i Bangalore, för att prata om vad just Mahatma Gandhi spelat för roll i det moderna Indiens historia – en historia som så att säga börjar med Gandhi. Enligt hans fru bor familjen troligen i samma "palatsliknande bungalow" som Winston Churchill nämnde i sina memoarer och bodde i 1896: "skuggiga verandor och vita pelare, insvept i purpurfärgade bougainvilleor".

Men professor Guha menar att man inte nödvändigtvis ska tro på allt man får höra. Churchill har dock till denna dag en obetald springnota på 16 rupier till kolonialklubben Bangalore Club nämner professor Guha. Skulden efterskänktes formellt när han valdes till brittisk premiärminister. Jag passar också på att fråga om det stämmer som jag läst i tidningen att professor Guha ofta agerat rådgivare åt indiska regeringar: återigen får jag samma svar – att man inte nödvändigtvis ska tro på allt man får höra.

Kanske är det just på grund av sitt sinne för fakta som professor Guha blivit Indiens mest berömda frilansande historiker. Om någon skriver en bok om Indien efter Gandhi, så undrar man ju:

Vad är det Gandhi har tillfört indisk politik egentligen?

FORTS.

– Han skänkte nationalismen en moralisk medvetenhet, svarar professor Guha. Den medvetenheten säger att det brittiska styret är orättvist, så vi måste återupprätta vårt självstyre. Men självstyre måste börja med att vi reformerar oss själva: för det brittiska styret är orättvist, men våra seder och bruk är också orättvisa. Därför måste vi, för att göra oss förtjänta av frihet, göra något åt klyftorna inom vårt samhälle. I mötet med den moderna världen blev många av de här orättvisorna ganska märkbara. Och de klyftorna han siktar in sig på är: högkastig-lågkastig, hindu-muslim och man-kvinna. Eller hur man nu vill ställa upp ordningen.

– Poängen är dock viktig: det är inte en kamp för politisk frihet, utan en kamp för social emancipation och intern samhällsreform för att rätta till fel och orättvisor som existerar i det traditionella samhället. Här har vi något som verkligen utmärker Gandhi från andra politiska aktörer i modern tid och just att han säger att vi måste vara värdiga att styra vårt eget land gör honom stor i förhållande till Mandela, Churchill, de Gaulle eller Mao.

Andlighet med hinduiskt idiom

Tror ni att han kan ha gjort skada på indisk politik genom att blanda ihop religion och politik på det sättet som han gjorde?

– Inte direkt, men indirekt eftersom hans påtagliga andlighet hade ett så hinduiskt idiom. Låt mig uttrycka det så här, Zac: det här är en väldigt komplicerad fråga som kräver viss eftertänksamhet. På ett vis härstammar det påtagligt andliga i gandhiansk politik från hans hinduiska bakgrund: så han använde sig av uttryck och pratade om gestalter ur den religiösa litteraturen. Det här störde både de muslimska intellektuella såväl som den sekulariserade och vetenskapligt lagda klassen. Så det är en variant.

– Men faktum är att Gandhis tankar om religion är ytterst sofistikerade och inte jämförbara med hur en religiös chauvinist resonerar. Han var en hindu som såg hinduismens problem, till exempel hur oberörbara behandlades. Han var en hindu som aldrig uppfattade hinduismen som överlägsen andra trosåskådningar. Den var hans religion, han hade fötts inom den och ville förbättra den.

– Samtidigt var han en pionjär när det gäller dialog mellan religionerna. Du förstår, saken är den att medan Gandhi levde fanns det progressiva tänkare som menade att religionen tids nog kommer att försvinna ur det offentliga livet och allting blir mer och mer sekulariserat, ateistiskt, rationellt, vetenskapligt... men det var en förväntning som inte alls infriades. Vad vi begriper i dag är att religionen aldrig kan försvinna, eftersom tro och andlighet uppfyller vissa ytterst grundläggande mänskliga behov. Vi

har ju sett hur ateistiska stater som Sovjetunionen inte lyckades radera ut religionen. Sedan kan det ta sig våldsamma uttryck, sammandrabbningar som den mellan islam och kristendomen i dag, eller så kan man ägna sig åt dialog och samförstånd – sistnämnda är den gandhianska modellen. Så Gandhis idéer om samförstånd i religionsfrågor är ju väldigt framsynta och något vi borde försöka ta i bruk. Även om hans hinduism haft vissa negativa konsekvenser på det kortsiktiga planet, återstår faktum att han uppfattade andligheten som central för den mänskliga erfarenheten och att han försökte nå ut till andra religioner, förstå sig på andra, vilket är högst relevant i dag.

Men hur klokt var det att blanda ihop just religion och politik? Man kan ju konstatera att religion i dag missbrukas i många sammanhang.

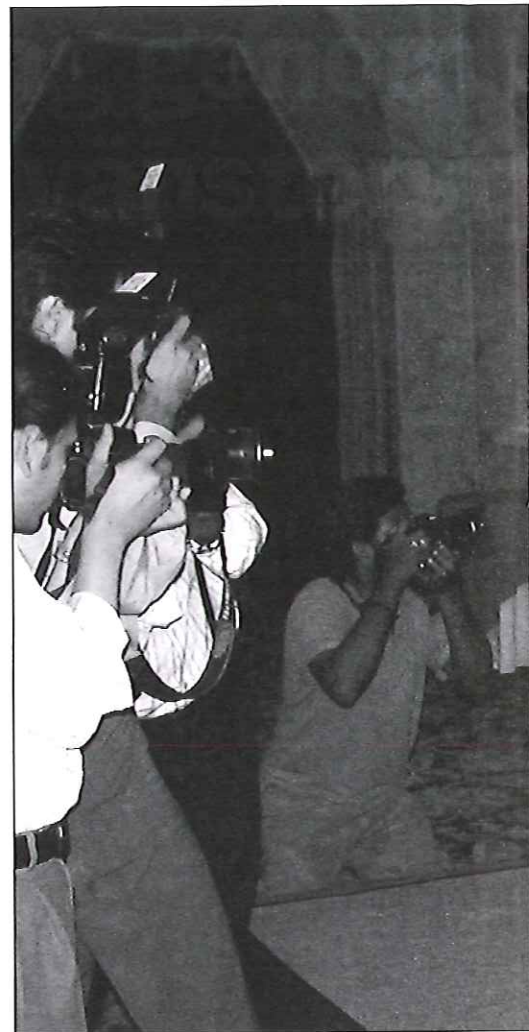
– Jag har tänkt väldigt mycket på den här saken och i dagens Indien har vi haft en långvarig debatt bland intellektuella om just Nehru kontra Gandhi och deras inställningar till religion. Nehru menade att staten måste hålla sig absolut neutral i religionsfrågor, men att administrationen måste reagera snabbt på alla sorters våldsamheter mellan olika grupperingar.

– Gandhi säger å andra sidan att medan Zac var född inom en kristen tradition, och Ramachandra föddes inom den hinduiska traditionen, så kan vi ändå ägna oss åt en vänskaplig dialog och debatt. Som han säger: min uppgift är inte att konvertera Zac till hinduismen, min uppgift är att göra honom till en bättre kristen. Han måste motverka kristendomens våldstendenser och framhäva det goda inom sin tro, och göra sina medkristna till bättre människor. Likaså ska Zac inte försöka konvertera mig, utan bara se till att jag blir en bättre hindu. Det är en väldigt intressant inställning och som enligt mig är relevant nu. Den nehruvianska synen är relevant för staten; den gandhianska är relevant för samhället. Så om vi i dagens Indien vill uppnå samförstånd mellan de olika grupperna behövs två ting. Staten måste hålla sig neutral i religionsfrågor och vi kan inte tala om en hinduisk nation. Och polisen måste rycka ut snabbt om hinduer eller muslimer provocerar varandra. Okej, dessutom behövs något ute i samhället – i Bombay har de startat grannskapskommittéer för att främja dialog och samarbete i samhället, som ett stöd åt staten. Vi behöver alltså både den nehruvianska och den gandhianska modellen.

Tydligt arv inom miljörelsen

Om vi tar Indiens självständighet som slutligen kom 1947: vad kan man se som de viktigaste influenserna från Gandhi?

– Det finns givetvis många tydliga arv som miljörelsen, men jag tror att den indiska demokratin står i en större tacksamhetsskuld till Gandhi än vad vi inser, även

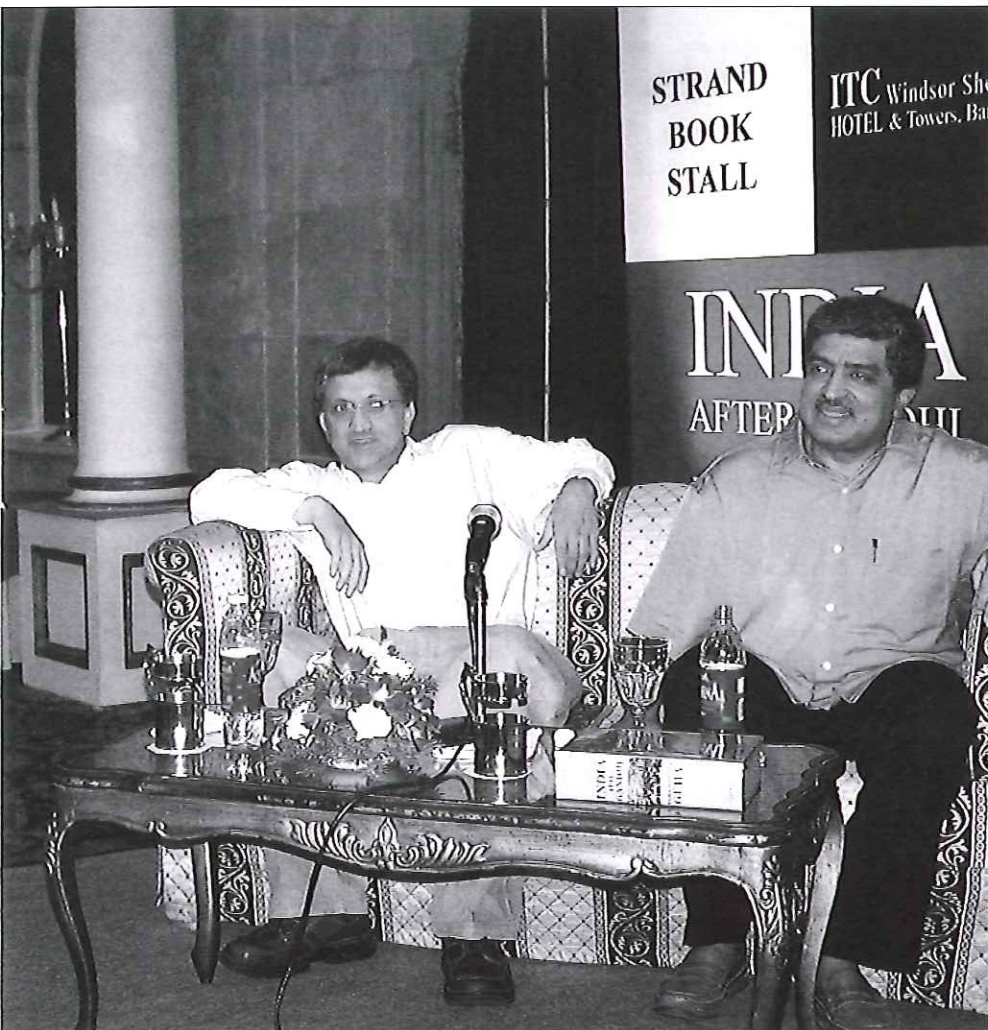
om Nehru var den egentliga uppfinnaren av indisk demokrati. Främjandet av debatt, kompromisslösningar och respekten för indiska språk: se bara på hur vårt Indien är det enda landet i världen med så många olika språk och vi lever i samförstånd – du kan tala på vilket som helst av dessa språk och du är ändå indier.

Överallt i hela världen fanns en utbredd rädsla för att språk skulle bli basen för nationalidentiteter och därmed grunden för separatistiska rörelser. Titta på vårt grannland Sri Lanka, där tamilerna trängts undan på grund av sitt språk. Se på Bangladesh: när pakistanska staten ville tvinga Östpakistan att börja tala urdu gjorde sig Bangladesh självständigt.

– Ett annat område där vi ser Gandhis inflytande är religiös tolerans: antalet upplopp kanske ökar eftersom fundamentalismen sprider sig i bägge lägren, men staten står ändå för demokrati och yttrandefrihet. Gandhi har utövat en omfattande påverkan på staten.

På sitt eget ofullkomliga vis fortlever den indiska demokratin – det är ju mirakulöst att detta fattiga och kluvna land sextio år efter självständigheten håller fast vid sin demokrati, medan de flesta före detta kolo-

Intresset var stort när Ramachandra Guha (t v) gav ut sin megabok. Utsläppet leddes av Nandan Nilekani, grundare och huvudägare för ett av Indiens framgångsrikaste mjukvaruföretag, Infosys.

nier blivit diktaturer. Jag är helt bestämt av uppfattningen att Gandhi och Nehru förtjänar ett tack, på den punkten.

Ofta stöter man på påståenden om att Indien efter självständigheten rört sig bort från Gandhi...

– Det tror jag är en missuppfattning. Inom vissa områden som ekonomi, ja. När jag var yngre trodde jag som du, men ju mer jag lär mig och tänker, desto mer inser jag att Nehru på många vis var en god gandhian. Han godtar inte den gandhianska ekonomiska politiken, men å andra sidan är det många som opponerar sig mot den. Jag har dessutom fått det bekräftat i mina undersökningar att det var Gandhi som insisterade på att Ambedkar skulle ingå i den första regeringen och att Ambedkar måste vara med när författningen skrevs, där det läggs stor vikt vid de missgynnades rättigheter: daliter, kvinnor.

– Du vet att i Indien fick kvinnorna rösträtt så fort vi blev självständiga, medan i Schweiz fick kvinnorna rösträtt först 1971. I vartenda västerländskt land pågick kampen i årtionden. Här måste vi återigen tacka Gandhi till viss del, för det var han som ledde ut kvinnorna i det offentliga livet i vårt hierarkiska och patriarkaliska

land. Så även om den indiska demokratin har sina svagheter, måste man erkänna att styrkan i dess infrastruktur har vi Gandhi att tacka för.

På tal om det, ett av programmen han drev hårt under sina sista år var utveckling på bynivån. Det har ju ni skrivit mycket om?

– Ju mer jag lär mig, desto mer invecklad inser jag att den frågan är. Både Nehru och Ambedkar opponerade sig mot det programmet, eftersom de såg det som att kastväsendet kommer att frodas i byarna. Det är möjligt att delar av det gandhianska programmet – att inte exploatera byarna, att vara mer inriktad på ekologiska alternativ – hade kunnat integreras i den stora planen, men det är verkligen inte lätt att föreställa sig hur ett Indien bestående av byarepubliker skulle fungera på det viset Gandhi ville ha det. Det kan ha stupat på sin politiska och ekonomiska omöjlighet.

Så idén var alldeles för romantiserande?

– Ja, helt enkelt.

Zac O'Yeah,
text och foto

Förändringar i klimatet ger svåra följder i Bangladesh

Enligt FN:s senaste rapport från klimatpanelen är det de fattigaste länderna som kommer att drabbas hårdast av klimatförändringarna.

Stigande temperaturer på grund av ökade utsläpp av växthusgaser gör att havsnivåerna ökar och att glaciärer smälter. Fattiga länder i södra Asien, Afrika och Latinamerika kommer att drabbas av torka eller att försvinna.

Många länder som redan har stora problem med svält och brist på regn och gröda kommer att plågas av ytterligare torka, jorden eroderar och ingenting kan växa.

Bangladesh till exempel kommer att förlora stora områden när havsytan ökar, miljontals kommer att bli hemlösa, vart ska de ta vägen? Stora delar av megastaden huvudstaden Dhaka kommer att försvinna under vatten.

Landet är redan hårt drabbat av årligen återkommande naturkatastrofer. Mycket vatten passerar Bangladesh från Indien, när glaciärerna smälter till följd av stigande temperaturer och skogarna avvercats, detta ger svåra översvämningar. Floderna Ganges och Brahmaputra blir grunda genom den stora mängd sediment de för med sig och breder ut sig över vida områden utanför flodfåran och drar med sig stora landområden.

Jordar, odlingsmöjligheter och utkomst försvinner för de fattiga bönderna och daglönearbetarna.

De fattiga länderna som inte själva har bidragit till den ökade uppvärmningen kommer att drabbas mycket hårt av något som åstadkommit av de rika länderna i världen.

Detta är helt oacceptabelt och vi måste omgående ändra våra vanor, skaffa oss kunskap och genom internationella tvingande åtgärder göra något åt de globala klimatförändringarna.

Mohammad Sabur

Gatuprotester mot dödandet

Koalitionsstyrkorna anklagas för "massakrer" mot civila afghaner

Tusentals afghanska demonstranter anklagade i slutet av april koalitionsstyrkorna för att ha dödat många vanliga medborgare i sina strider mot talibaner.

Den 30 april deltog tusentals människor i Herat-provinsen i demonstrationer mot vad de beskrev som koalitionsstruppernas "kallblodiga massakrer" mot civila.

Dagen innan blockerade demonstranter i provinsen Nangarhar en väg.

Orsaken var enligt deltagarna att amerikanska soldater i samband med ett tillslag dödat sex personer, varav två kvinnor, efter misstankar om att gruppen förberedde flera självmordsattentat.

Den USA-ledda koalitionen hävdar dock att de 136 personer som dödade av amerikanska och afghanska soldater under tre

dagars strider i närheten av Herat alla var talibaner.

Många i lokalbefolkningen hävdar dock att detta inte är sant.

– Ett stort antal civila har dödade i striderna och i de efterföljande flyganfallen, sa en av demonstranterna till Pajhwok Afghan News.

"Inga väpnade grupper"

Enligt Abdul Ghafour, som bor i Shindand, flydde många familjer undan striderna i området, som varade i flera timmar. Han hävdar att det inte finns några väpnade rebellgrupper i området och att koalitionsstyrkorna dödade helt vanliga medborgare.

Talibanernas språkrör **Qari Yousaf Ahmadi** hävdar att rebellerna dödade minst 28 utländska och afghanska regerings soldater under striderna.

Koalitionsstyrkorna hävdar att man attackerade talibaner i Zerkoh-dalen efter att

man fått information om att rebellerna samlat styrkor där.

Stridsflyg ska ha använts i striderna, enligt ett pressmeddelande från koalitionsstyrkorna.

Striderna föregicks enligt koalitionen av en attack med en gemensam amerikansk och afghansk styrka i området, där en amerikansk soldat ska ha dödade.

– Vi kommer att intensifiera våra aktioner för att få bort alla talibaner och utländska rebeller som skadar oskyldiga afghanska civila och hotar Afghanistans regering, sa koalitionsens språkrör, major **Chris Belcher**.

Belcher hävdade samtidigt att talibanstyrkorna inte är "någon match" för den afghanska regeringsarmén och koalitionsstyrkorna.

**Abdul Samad Rohani
S. Mudassir Ali Shah/IPS**

Våra aktioner kommer att intensifieras för att få bort alla talibaner

Svår kamp mot rekordstor opium

Närmare 90 procent av det heroin som säljs i Västeuropa härstammar från afghanska opiumodlingar. Kampen mot narkotikan har förblivit en av de viktigaste frågorna för dem som har till uppgift att sköta EU:s utvecklingsbistånd till Afghanistan.

Eu:s tidigare utrikeskommissionär **Chris Patten** har skrivit om den frustration han upplevde efter att han 2003 meddelat att EU skulle bidra med motsvarande en miljard euro de kommande fem åren i Afghanistan. I sin bok *"Not Quite The Diplomat"*, påpekar Patten att de afghanska knarkbaronernas inkomster var större än det internationella stödet till en återuppbyggnad av landet efter talibanerna.

Situationen tycks inte ha förändrats sedan dess. Enligt en färsk FN-rapport ser inte årets opiumskördar ut att bli mindre

än under fjolåret, då skörden var rekordstor.

EU har utlovat 600 miljoner euro i utvecklingsbistånd till Afghanistan mellan 2007 och fram till 2010.

I ett dokument beskriver EU-kommisionen den afghanska narkotikahandeln som det "främsta hotet mot en stabil politisk utveckling", och påpekar att det finns en risk för att de statliga institutionerna blir narkotikahandlarnas fångar.

EU säger sig arbeta för att försöka hitta alternativa inkomstkällor för Afghanistans fattiga bönder, men påpekar samtidigt att det inte går att få igång några alternativa system så länge det inte finns ett fungerande rättssystem.

Och det är skälet till att EU finansierar både utvecklingsprogram på landsbygden och en internationell fond för att stödja kampen mot narkotikan i Afghanistan.

Samtidigt ifrågasätter en del icke-statliga organisationer att EU finansierar förstörelsen av opiumodlingar. Regeringen i Kabul har gett de lokala myndigheterna, som är beroende av utländskt bistånd, i

uppgift att förstöra opiumfält.

– EU bör hålla sig borta från det, säger **Tom Kramer** från Transnational Institute i Nederländerna, en organisation som granskar internationell narkotikapolitik.

Kramer menar att förstörelsen av opiumodlingar innebär ett hot mot böndernas levebröd så länge de inte erbjuds några alternativa grödor.

– Där man har förstört fälten har det drabbat de fattigaste bönderna. Det finns inga snabba lösningar, produktionen kan inte stoppas på två eller tre år. Det kommer att krävas upp till 20 år.

Svår torka

Närmare 85 procent av Afghanistans 28 miljoner invånare livnär sig på jordbruk, men svåra torkor har gjort att de bara har ett fåtal grödor att välja på. De provinser som traditionellt producerat en stor del av landets livsmedel har drabbats av så svår torka att skördarna snabbt minskat.

Det är känt att USA överväger möjligheterna att förstöra opiumodlingarna i landet med hjälp av gifter, på samma sätt

Ökning av civila dödsoffer

Politikerna i Washington har förblivit fokuserade på situationen i Irak. Samtidigt börjar konflikten i Afghanistan förvandlas till en kamp för att se till att hålla ihop landet.

Afghanistan är en av hörnstenarna i USA:s "krig mot terrorismen". Men nyhetsrapporter talar nu om att striderna i landet eskalerat till en nivå som man inte bevittnat sedan talibanerna störtades 2001.

Talibanerna, som styrde Afghanistan från 1996 till 2001, har åter börjat få en stark ställning i delar av landet.

I takt med att striderna intensifierats har också antalet civila dödsoffer snabbt börjat stiga.

Människorättsorganisationen Human Rights Watch rapporterade under våren att fler än 900 vanliga afghaner dödades under förra året.

Under årets första månader har den kritiska situationen fortsatt, och nästan 100 civila har rapporterats dödade bara under de två första veckorna i maj.

Den 9 maj rapporterades att 21 civila och en soldat från koalitionsstyrkorna dödats i samband med strider i den sydliga

Helmand-provinsen, efter att amerikanska styrkor begärt flygunderstöd i samband med strider mot rebeller.

Dagen innan hade en arméchef bett om ursäkt till de anhöriga till 69 personer som dödades eller skadades i samband med strider i landets östra delar.

Och veckan dessförinnan rapporterades om att närmare 40 civila dödats, däribland kvinnor och barn, i samband med att koalitionsstyrkorna utfört flygattacker.

Den dramatiska ökningen av antalet civila dödsoffer under det senaste året hänger samman med den taktik som talibaner och koalitionsstyrkor använder i kampen om makten.

Stor risk för vanliga afghaner

Enligt Human Rights Watch utfördes 136 självmordsattentat i Afghanistan under förra året, vilket är en mångdubbling av antalet föregående år.

I sin rapport skriver HRW att rebellerna regelbundet anfaller civilbefolkningen och mål där risken är mycket stor att vanliga afghaner ska komma till skada.

Men också koalitionsstyrkorna har bidragit till att antalet civila dödsoffer stigit. I slutet av förra året begärde Nato att dess medlemsländer skulle skicka fler soldater

till Afghanistan för att kunna bemöta det tilltagande våldet. Men i stället försöker många av medlemsländerna att kalla hem sina trupper.

Bristen på soldater på marken har fått USA:s styrkor att i högre utsträckning utnyttja flygvapnet i kampen mot rebellerna. Mellan juni och november förra året släpptes 987 amerikanska bomber över landet. Det är en krigföring som lett till fler civila dödsoffer.

Trots att koalitionsstyrkorna och regeringstrupperna är en klar övermakt rent militärt står man inför flera svåra problem i landet.

Ett av dessa är att det ökande antalet civila dödsoffer lett till ett minskat stöd för koalitionsstyrkorna bland allmänheten. Nyhetsrapporter talar om omfattande demonstrationer på gatorna där befolkningen skriker anti-amerikanska slagord i protest mot dödande av civila.

Enligt en opinionsundersökning från Asia Foundation genomförd 2006 svarade bara 44 procent av befolkningen att de anser att landet är på rätt väg. Två år tidigare var andelen 64 procent.

Ellen Massey/IPS

produktion

som man bekämpat kokaodlingar i Colombia.

Men samtidigt som EU-alesmän kritiserat denna metod i Colombia – som skadat människor och miljö snarare än minskat kokaodlingarna – så menar Kramer att det finns vissa tecken på att en del EU-länder kan komma att stödja en liknande taktik i Afghanistan.

Finansiering av brottsbekämpning, däribland kampen mot narkotika, ingår inte i den internationellt överenskomna definitionen av utvecklingsbistånd.

Angela Haynes vid det brittiska nätverket för ickestatliga biståndsorganisationer, Bond, menar att om EU ska finansiera åtgärder mot narkotika, så bör det ske vid sidan av det officiella utvecklingsbiståndet.

– Vi menar att EU:s biståndspengar bör vara helt inriktade på insatser mot fattigdomen, säger Haynes.

David Cronin/IPS

Talibaner avrättade journalist

Den unge afghanske journalisten Ajmal Naqshbandi, som i början av mars tillfångatogs av talibaner, avrättades i början av april, uppger talibanledare.

Ajmal Naqshbandi kidnappades tillsammans med den italienske journalisten Danielle Mastrogiacomo som frigavs efter ett omtvistat utbyte mot fängslade talibaner.

Den afghanska regeringen förhandlade med talibanerna om att även få Ajmal Naqshbandi fri men journalisten mördades innan tidsfristen löpte ut.

Ajmal Naqshbandi dödades den 8 april, sa talibanledaren Mulla Dadullah till den oberoende afghanska nyhetsbyrån Pajhwok Afghan News i en telefonintervju. Senare på kvällen hölls en presskonferens i Kabul där afghansk säkerhetstjänst bekräftade att Naqshbandi dödats samtidigt som man anklagade talibanerna för att ha brutit mot ingångna förhandlingar.

Italienaren Mastrogiacomo arbetar för den italienska dagstidningen La Repubblica. Han och hans afghanska kol-

leger skulle intervjua högt uppsatta talibanledare i södra Afghanistan när de tillfångatogs. Talibanerna anklagade dem för att spionera för de brittiska Natostyrkorna i regionen.

Den italienske journalisten frigavs enligt uppgifter i utbyte mot fem fängslade talibaner. Alla detaljer kring utbytet är inte offentliggjorda. Landets utrikesminister Rangin Dadfar Spanta sa under en konferens i Kabul den 29 mars att han "aldrig skulle ha gått med på att förhandla med talibanerna om att frige fängslade terrorister". Konferensen handlade om medierna och det civila samhället i Afghanistan och arrangerades av Inter Press Service och The Killid Group.

Den 3 april kidnappade talibanerna ytterligare fem personer – två franska hjälparbetare och deras tre afghanska kolleger i Afghanistan. Nyhetsbyrån AFP rapporterar att Mulla Dadullah några dagar senare sa att denna gisslans framtid kommer att avgöras sedan Ajmal Naqshbandis öde är beseglat.

Daud Khan
Samad Rohani/IPS

Lycka viktigare än materiell välfärd

Bhutan försöker leva upp till FN:s millenniemål på sitt eget vis

Vi hade längtat länge efter att komma iväg. Äntligen stod vi samlade på Arlanda, en grupp på femton svenska elever och två lärare, pålästa till bredden och ivriga att komma iväg. Äntligen skulle vi få se detta mystiska land, Bhutan, som vi hört så mycket om.

Mycket av den information om landet jag själv tagit del av handlar om deras utvecklingsstrategi *Gross National Happiness* (GNH), och hur den ligger som grund för all utveckling i landet.

Idén med GNH formulerades 1972 av Bhutans förutvarande kung, **Jigme Khesar Namgyal Wangchuck**, och han sade att "*Gross National Happiness is more important than Gross National Product*"¹⁾ (= "Bruttonationallycka är viktigare än bruttonationalprodukt").

Detta citat kan tolkas som att livskvalitet är viktigare än ekonomisk tillväxt. GNH är anpassad för ett sådant land som Bhutan, där de buddhistiska idéerna genomsyrar hela landet, och där väldigt lite pengar finns i omlopp. GNH kan definieras som en ideologi som är starkt bunden till tankarna inom *mahayana*-buddhismen. GNH tvingar däremot ingen att vara buddhist eller försöka nå en religiös insikt, utan försöker istället att eliminera de faktorer som kan stå i vägen för de individer som väljer att leva enligt buddhismens tankar.

Enligt GNH är statens främsta skyldighet att skapa ett samhälle där varje individs framsteg mot insikt inte hindras av onödigt lidande, varken fysiskt eller psykiskt. Staten arbetar därför för att minimera materiella betingelser och alltför höga inkomster hos folket, eftersom detta kan bli störande för individens väg mot insikt. Genom detta, att inte bara ta hänsyn till materiellt välstånd utan även andligt välbefinnande, ska GNH vara en modell som ska ge en utveckling som blir hållbar genom att själslig och materiell utveckling sker i takt och därför kompletterar varandra.

Efter 48 timmars resa från ett kallt och snöigt Sverige klev vi äntligen av planet på

den lilla flygplatsen i Paro, Bhutan. Vädet var vackert, gräset grönt, och vi elever hoppade runt som kalvar på sommarbete. Vi fick träffa våra guider för resan, och var snart på väg in till Paro för att starta det program som skulle uppta hela vår dag. Det som slog mig främst under denna första dag i Bhutan var faktiskt, hur klyschigt det än må låta, hur lyckliga folk verkade vara. Trots mycket låg materiell standard på många håll, verkade folk inte sjuka eller undernärda på något sätt.

Till och med gatuhundarna som sprang runt överallt verkade välmående, något som vi senare fick veta beror på att den mat som under ceremonier offras till gudarna till slut hamnar i hundarnas magar. Under hela min tid i Bhutan träffade jag inte heller en enda tiggare, något som kan jämföras med en vanlig dag i Stockholm där det är mer regel än undantag.

Under vår tid i Bhutan besökte vi även Choki Han Traditional Art School, en skola som vi har ett samarbete med, och fick se hur en skoldag för elever i Bhutan kan se ut. På just denna skola utbildades och bodde föräldrarlösa barn. Här lärdes förutom engelska främst bhutanesiskt hantverk ut. Eleverna spenderade sina sju år på skolan åt antingen snideri eller måleri, och var sedan färdigutbildade och började sitt arbete med att smycka landets kloster och andra officiella byggnader. Denna situation fick mig att tänka på det faktum att GNH faktiskt verkar ha gjort det möjligt att utveckla landet, samtidigt som landets gamla traditioner har bevarats.

Det faktum att ungdomar i min ålder lärs upp till religiösa utsmyckare tyder på att landet lyckats hålla fast vid den kultur de haft kär så länge. Det är inte många länder i världen där en av de vanligare utbildningarna lär ut religiös konst, och där hela läroplanen för skolan genomsyras av gamla traditioner och värderingar.

Krock mellan gammalt och nytt

Vår resa fortsatte och ofta såg man tydliga tecken på den krock mellan modernitet och gamla traditioner som präglar landet. Små barn springer runt i den traditionella mansdräkten *ghoo*, och under denna skymtar en t-shirt med tryck på en känd västerländsk wrestlingstjärna. På radion spelas 90-talshits, och nationalspråket *dzongkha* blandas med ivriga och ibland lyckade försök till att prata engelska. På gatorna syns en blandning av de små, gamla och busslikande bilarna och de nya, supermoderna fyrhjulsdrivna jeeparna. Det är just denna ut-

veckling som Bhutan med hjälp av GNH vill kontrollera. GNH ska vara en metod som låter det positiva med denna utveckling ske, samtidigt som den kontrollerar att de gamla traditionerna inte glöms bort.

Dock prisas konceptet *Bruttonationallycka* inte av alla, det finns även de som ifrågasätter om metoden GNH verkligen ger något resultat. Många hävdar att GNH enbart består av subjektiva mått, och att det därför är ett problem att utveckling inte går att mäta. Kritik som säger att Bhutan valt att använda sig av denna metod enbart för att den framställer landet i ett bra ljus har även framkommit.

Metoden ska enligt dessa källor göra det möjligt för regeringen att dölja händelser som till exempel skulle ha påverkat landets BNP men som alltså inte påverkar GNH. En av dessa händelser är den då Bhutan i början av 1990-talet utvisade över 100 000 nepaleser från södra delen av landet, på grund av att dessa var hinduer och Bhutans buddhistiska regering såg det som ett hot att antalet hinduer i landet ökade så snabbt.

När man ser den vackra miljön och hur bra de flesta människor har det, kan man lätt blunda för det faktum att landet inte är perfekt. Men under min sista dag i Bhutan märkte även jag av en del skönhetsfläckar, som faktiskt finns i landet. På vår väg med buss från Thimphu till Paro för att flyga hem åkte vi på en väg där det pågår stora vägarbeten. Längs med vägen var det dam-

Två flickor från Paro på väg hem från skolan.

migt och avgasen låg tät i luften. Allt arbete sker för hand, stenar hackas till rätt form och bärs på plats. Här arbetar hundratals fattiga indier som befinner sig i landet enbart för att utföra det arbete bhutaneserna själva inte vill göra, för extremt låga löner.

Alla jobbar, man som kvinna, och spädbarnen hänger på ryggen på mamman medan de lite äldre barnen leker farligt nära vägen. Familjerna bor i tillfälligt uppsatta bostäder som ställts upp längs med vägen, utan tillgång till vare sig ström eller rinnande vatten. Plötsligt gick det upp för mig att all kritik mot GNH kanske inte är så obefogad, för vem kan inte vara lycklig om man kan anlita andra att göra det man själv inte vill göra?

Fungerar det – egentligen?

Det var på grund av kritiken mot GNH som jag valt att ägna mitt projektarbete i trean på gymnasiet åt att undersöka metoden, hur och om den verkligen fungerar. För att göra detta valde jag att undersöka hur Bhutan använder sig av GNH i sitt arbete för att uppnå FN:s millenniemål, som de skrev på i september 2000. Målen består av de viktigaste åtagandena för världens utveckling som det separat beslutats om under tidigare internationella konferenser. Alla dessa mål mäts enligt internationell standard, och det är därför intressant att se hur GNH fungerar som metod för att uppnå dessa mål.

Det första konstaterandet är att det är

svårt att säga hur mycket av Bhutans utveckling som beror på just GNH. Eftersom det är det verktyg som man i landet säger sig använda i all utveckling kan det dock antas ha ett relativt stort inflytande på denna. I min undersökning valde jag att fokusera på utbildningen, något som prioriteras högt inom GNH och anses vara en av de pelare som GNH bygger på. Utbildningen anses vara både en rättighet och en nödvändighet för att uppnå de sociala, kulturella och ekonomiska mål som Bhutan strävar mot. Bhutan satsar även stora resurser på utbildning; faktum är att de med sina 7,15 procent av landets totala BNP placerar sig högt på listan gällande utbildning i förhållande till BNP.²⁾

I sin utbildning väljer Bhutan att lägga stor vikt vid att lära ut landets värderingar, traditioner och moral, eftersom målet med hela utbildningen är att den ska genomsyras med de värderingar som GNH bygger på. På grund av denna prioritering har Bhutan upptäckt att det ofta läggs ner för lite kraft på andra viktiga kunskaper, såsom läs- och skrivkunighet, vilka är nödvändiga för en fortsatt utbildning. Bhutan uppmärksammar själva detta problem i sin senaste rapport om utbildningens utveckling, och formulerar det som att problemet ligger i att finna en balans mellan de viktiga baskunskaperna och värderingarna från GNH; en balans mellan det nya och det gamla.

Påståendet att GNH är en bra metod för att uppnå FN:s millenniemål styrks av det faktum att landet är på god väg att uppnå målen, förmodligen ännu tidigare än 2015, då målen egentligen skall vara uppnådda. De faktorer som det tas hänsyn till inom millenniemålen för just utbildning är andelen inskrivna elever till grundskolan, antal elever som slutför klass 5 samt andelen läs- och skrivkunniga i vuxen ålder. Det sista målet har Bhutan dock, av okänd anledning, valt att inte ta upp i sin rapport. Möjligtvis beror detta på att Bhutan, enligt andra källor, ligger relativt dåligt till inom detta mål. Inom de övriga målen ligger Bhutan som sagt bra till, med resultat över 84 procent³⁾ på båda målen.

En jämförelse mellan GNH och FN:s millenniemål visar att metoderna till synes är väldigt olika; GNH innehåller ingen metod för att mäta utveckling utan är snarare en modell för hur utvecklingen bör gå till. Millenniemålen däremot är en samling indikatorer baserade på olika organisationers metoder och är enbart till för att mätas. Men trots detta har GNH och FN:s millenniemål en stor del av sina viktigaste mål gemensamt. Båda metoderna prioriterar till exempel utbildningen som ett mycket viktigt mål och som en nödvändig grund för vidare utveckling. Även miljön prioriteras högt; det är en av pelarna i GNH och har ett eget mål inom millenniemålen.

Mina upplevelser i Bhutan kan sammanfattas som mycket positiva. Inte bara på grund av den otroligt vackra naturen, det intressanta folket och alla sevärdheter, utan även på grund av att det verkligen väckte mina tankar om utveckling och välfärd. Huruvida det är rätt att använda GNH som utvecklingsteori i Bhutans fall, kan bara tiden visa. Tvingas den materiella välfärden stå tillbaka för det andliga välbefinnandet, eller är det just kombinationen mellan dessa två som kommer garantera Bhutans framtida välfärd?

Linnea Danielsson,
text och foto

Fotnot:

1) På www.gpiatlantic.org/conference/ kan man läsa mer om bruttonationallycka, GNH, i en rapport från en internationell konferens i ämnet som hölls i Thimphu i juni 2005.

2) Uppgifterna om utbildningsnivån jämfört med BNP är hämtade från Department of Planning, Ministry of Finance, Royal Government of Bhutan. (2005) Millennium Development Goals, Progress Report 2005, Bhutan.

3) Department of Planning, Ministry of Finance, Royal Government of Bhutan. (2005) Millennium Development Goals, Progress Report 2005, Bhutan.

Biblioteket blev till aska

De brända böckerna i Jaffna sågs som ett mordförsök på tamilsk kultur

Det har liknats vid ett kunskapens tempel och besökarna till Jaffnas bibliotek måste följaktligen ta av sig skorna innan de går in. Men det tamilska nationalbiblioteket har en dramatisk historia, tätt förknippat med oroligheterna i Sri Lanka. Anders Sjöbohm berättar om bibliotekets historia och natten då 97 000 böcker förstördes.

Under några dagar och nätter i månads-skiftet maj-juni 1981 löper en mobb på ett par hundra personer amok i staden Jaffna i norra Sri Lanka. Ingen försöker hejda dess framfart utan mobben får i stället hjälp av reguljära armésoldater. När lugnet sent omsider återställts kan terrorn summeras i hundratals utbrända bostadshus, bilar, affärer och restauranger och i tempel med krossade gudabilder. Statyer är slagna i stycken och stadens marknadsplats ödelagd. På dagstidningen Eelanadu har kontoret förstörts tillsammans med tryckpressar och de anställdas fordon och Jaffnas valde parlamentsledamot har måst fly hals över huvud från sitt brinnande hus. Fyra människor är döda, flera arresterade.

Tidigt på morgonen den 2 juni ligger dessutom ett av Sydasiens finaste bibliotek, med omkring 97 000 volymer i sin ägo, i ruiner. Det ryker ännu om byggnaden och golven är täckta av en matta av halvbrända boksidor som fladdrar i vinden genom de krossade fönstren.

Inte vilken mobb som helst

Det är inte vilken mobb som helst som terroriserar Jaffna. Staden ligger i ett område som helt domineras av Sri Lankas tamilska befolkningsminoritet och mobben består av specialinkallade reservpoliser, nästan allesammans ur den singalesiska majoriteten. Somliga bär uniform, andra är civilklädda. Poliserna har följt med två ministrar ur landets singalesdominerade regering från huvudstaden Colombo – allt för att övervaka valet till det lokala distriktsrådet.

Sedan det högerorienterade UNP:s jordskredsseger i valet fyra år tidigare har det redan spända förhållandet mellan

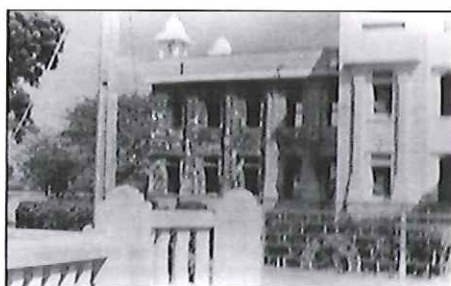
singaleser och tamiler försämrats ytterligare. UNP:s löften om att förbättra tamilernas ställning har inte förhindrat våld och förföljelse mot minoriteten.

Presidenten Junius Jayewardenes egna rådgivare bland Colombos tamiler har bestämt avrätt från att låta UNP ställa upp i distriktsvalen norröver. Det kommer att uppfattas som en ren provokation, hävdar de. I norr dominerar nämligen det tamilska partiet TULF, landets största oppositionsparti totalt.

TULF verkar för ett självständigt "Tamil Eelam", omfattande Sri Lankas norra och östra delar. Fler och fler tamiler, främst bland ungdomarna, börjar dock bli missnöjda med partiets icke-våldslinje. Många beväpnar sig, militanta grupper bildas. Bland dem finns LTTE, "tigrarna", som snart låter höra tala om sig som en hänsynslöst slagkraftig gerillaarmé.

Avslutande valmöte

När TULF under polisbevakning håller sitt avslutande valmöte i Jaffna dyker medlemmar ur en militant tamilsk organisation upp och börjar skjuta. Två poliser, en singales och en tamil, dödas och två skadas. En halvtimme senare anländer vagnslaster med rasande poliser till platsen och terrorn tar sin början. För singalesiska nationalisterna ter sig talet om ett självständigt (eller för den delen självstyrande) Tamil Eelam som något av en mardröm. De övervägande buddhistiska singaleserna betraktar ön som odelbar och ett hem för Buddhas lära – medan flertalet tamiler utgörs av hinduer.

Jaffnas förstörda bibliotek.

Men tamilerna utgör ingalunda någon enhetlig grupp, inte ens inom Sri Lanka – där dessutom merparten av landets muslimer talar tamil, utan att för dens skull räkna sig som tamiler.

Frågan om samspelet mellan det tamilska Sydindien och det tamilska Sri Lanka är också komplicerad. Traditionellt har Chennai, onekligen fungerat som ett kulturellt centrum.

Förbindelserna mellan Tamil Nadu och Sri Lanka har periodvis varit täta och betydelsefulla; författare och lärde har fritt kun-

nat resa mellan Jaffna och Madras, liksom pilgrimer och handelsmän. Men det har också funnits tider då förbindelserna varit obefintliga och det exempelvis rätt importförbud för litteratur från Tamil Nadu. För lankesiska tamiler har sådana perioder av avspärning inte nödvändigtvis varit av ondo: den egna kulturen har tvärtom kunnat frigöra sig från den sydindiska dominansen.

Ödesdigra konsekvenser

Men tillbaka till Jaffnas bibliotek. Brandens konsekvenser blir ödesdigra, militanta krafter får friare spelrum och även moderata tamiler rasar mot regeringen. I Sri Lankas parlament blir debatten stormig och hätsk och uppe i Jaffna råder chocktillstånd.

Nyheten om branden sprids först muntligen, via telefonsamtal, men efter att en Jaffnatidning trotsat risken för repressalier och skrivit om händelsen når nyheten omvärlden. Vad är det då för bibliotek som lagts i aska?

För att kunna svara på den frågan måste vi först gå tillbaka i tiden. 1815 lyckas britterna lägga under sig hela Sri Lanka och inte bara kustprovinserna som portugiserna och holländarna före dem. Härigenom hamnar singaleser och tamiler under ett och samma styre. Men mot århundradets slut börjar båda folkgrupperna vända sig mot den underordning kolonialismen tvingat dem in i.

Gemensam måltavla för båda folkgrupperna är den kristna missionen, vars skolor dominerar öns utbildningssystem och därigenom hotar de inhemska religionerna – för singalesernas del buddhismen, för tamilernas hinduismen.

Portalfiguren bland tamilska reformatorer, Arumuga Navalar (1822-1879), är en fruktad och ytterst bibelkunnig polemiker som gör allt för att vinna sitt folk tillbaka till den traditionella religionen, med dyrkan av guden Shiva som högsta gudomlighet.

Han författar antikristna pamfletter, redigerar och låter publicera heliga skrifter, ger sig in i politiken och organiserar nödhjälp under svältår. I hans efterföljd bildas sällskap för bevarande av den rätta tron, hinduiska högskolor såväl som tamilska akademier.

Alltfler tamilspråkiga tidningar ser dagens ljus, betydelsefulla kulturtidskrifter grundas och de första moderna romanerna på tamil ges ut. Det är medelklassen, tamilernas bildade elit, som styr utvecklingen. För den är det viktigt att slå vakt om ett kultiverat språk – den tamil som talas i Jaffna, heter det, är den "renaste" och den som mest liknar klassikernas! Man satsar även

1981 stod biblioteket i Jaffna i ruiner. 1999 påbörjades en renovering och fem år senare öppnades det nya biblioteket.

hårt på att bevara den traditionella musiken och dansen.

Bygger på kristen mission

Snart börjar emellertid den tamilska kulturrörelsen ändra karaktär. Arumuga Navalar verkar knappt ha varit fullt medveten om i hur hög grad hans eget arbete faktiskt bygger på de kristna missionärernas. Missionens skolor gör en stor utbildningsinsats men därtill har flera präster, bland dem en biskop, bedrivit banbrytande forskning i det tamilska språket. De har publicerat lexikon och grammatiker och därigenom manat fram konturerna av en storslagen tamilska historia.

Så småningom viker kulturrörelsen också av från sin kristendomsfientliga kurs. Kristna tamiler kommer med i rörelsen och sluter tillsammans med hinduerna upp kring språket som gemensam arvedel.

En viktig händelse är återupptäckten av de halvt bortglömda diktantologierna från århundradena kring vår tideräknings början. Tack vare dem börjar tamilska litteraturhistoria inte längre med innerliga hymner till guden Shiva utan tvärtom med en sekulariserad poesi om krig och kärlek, författad av män och kvinnor från Indien och Sri Lanka och genomsyrad av ett bildspråk som hämtats från naturen. Litteraturen på tamil får nu status som en av Indiens allra äldsta och mest omfattande.

Det dröjer innan något bibliotek kommer in i bilden. Läskunnigheten är begränsad och de heliga skrifter som tecknats ned på olablad, det vill säga palmblad (se fotnot 1) är förbehållna templen. Med kolonialismen följer tryckpressar, papper, tidningar, böcker och arkiv. Bland kolonialisterna finns dessutom vetenskapsmän som samlar och katalogiserar skrifter av intresse för de-

ras forskning i den "orientaliska" kulturen. Över hela Sri Lanka grundar européer egna bibliotek, både privata och offentliga – i Jaffna redan under 1830- och 1840-talen. Med tiden växer imponerande bibliotek upp runt såväl missionärers som hinduiska reformgruppers bildningsverksamhet. Visserligen är de tillgängliga endast för de egna studenterna men fungerar samtidigt som inspirationskälla.

För Jaffnahalvönens tamiler har läsning och kunskaper en alldeles särskild innebörd. Utbildning, med sikte på tjänster inom förvaltning och fria yrken, blir målet för generationer av tamiler; i det patriarkaliska och kastmedvetna Jaffna är det först och främst sönernas studier som familjerna ställer sig bakom.

Under britternas tid är tamilerna överrepresenterade inom förvaltningen – medan självständighetens singalesdominerade regeringar gång efter annan kvoterar in singaleser till högre utbildningar, oundvikligen på tamilska bekostnad. 1931 får både män och kvinnor på Sri Lanka rösträtt men singaleser och tamiler kan inte enas i frågan om representationen i de politiska organen. 1948 blir landet självständigt, utan att något skydd för befolkningsminoriteterna skrivits in i författningen.

Invigdes 1959

Men åter tillbaka till Jaffnas bibliotek. 1933 bestämmer sig en bildningsentusiast vid Jaffnas domstolsväsen, **K M Chellapah**, för att ställa sina egna böcker till förfogande för intresserade. Snart bildas också en bibliotekskommitté, med Chellapah som sekreterare och en högt uppsatt domare som ordförande. Biblioteket börjar vandra runt från den ena adressen till den andra och tas under resans

gång över av Jaffna stad. Inledningsvis äger det visserligen inte mer än 844 böcker och ett trettiotal tidningar och tidskrifter. Merparten har donerats av handelsmän och andra ledande Jaffnabor såväl som av bibelsällskap i Madras, muslimer i Colombo med flera. Men dessutom börjar biblioteket på egen hand förvärva värdefull litteratur, ett arbete som med tiden kommer att få anmärkningsvärda resultat.

Till att börja med fungerar Jaffnas bibliotek enbart som lärum men bord och stolar vill inte räcka till för alla intresserade. Snart kan därför den som satsar en mindre summa i årsavgift få börja låna. Trångboddheten följer emellertid biblioteket i alla dess skepnader och först mot början av femtiotalet tar man på allvar upp frågan om ett

nytt biblioteksbygge. Man anordnar en karneval – med allt från basarer och lotteriförsäljning till uppträdanden av indiska akrobater, musik och dans. På det sättet får man in pengar och 1953 kan en bibliotekskommitté bildas.

Som en av dess mest tongivande medlemmar framträder fader **JMF Long**, rektor för S:t Patricks college i Jaffna och alltsedan 1930-talet engagerad i biblioteksfrågorna. (En staty av honom reses senare utanför det färdiga biblioteket. Men fader Longs liv får ett tragiskt slut: vid nyheten om branden 1981 drabbas han av hjärtattack och dör.) Samma år läggs grundstenen, i närvaro av besökare från hela Sri Lanka såväl som från Indien, Storbritannien och USA. 1959 kan biblioteket invigas under högtidliga former.

Biblioteket har ett program för "social utbildning" i UNESCO:s anda. 1967 får det en barnavdelning och fyra år senare en hörsal för föredrag, teater- och musikuppträdanden. Samtidigt fortsätter biblioteket att förvärva rariteter, många flera hundra år gamla.

Hit kommer det enda existerande exemplaret av *Yalpanam Vaipavama*, en historik som bland mycket annat berättar om hur Jaffna fått sitt namn på tamil, Yalpanam (=Den gyllene lyran). Hit kommer arbeten om filosofi, religion, ayurvedisk medicin, arkitekturhistoria och folklig kultur. Allesammans skrivna på palmblad och på biblioteket förvarade i lådor av sandel- och behållare av kamferträ.

Dessutom förvärvar man miniatyrrupplagor av det fornindiska eposet Ramayana, gamla årgångar av tidningar och missionärstidskrifter, mikrofilmer av dokument

FORTS.

samt författarmanuskript.

Hit kommer till exempel arkivet efter **Ananda Coomaraswamy** (1877-1947), författare till banbrytande kulturfilosofiska arbeten som *Medieval Sinhalese art* och *The dance of Shiva*. Till allt utom namnet fungerar Jaffnas bibliotek som ett tamilskt nationalbibliotek. När så biblioteket bränns till aska 1981 uppfattas dådet som ett rent mordförsök på tamilernas kultur och bildningssträvanden. Ett ögonvittne från själva branden ger uttryck för att förlusten faktiskt inte bara är tamilernas:

"Fast det utgjorde tamilernas kulturella stolthet, ägde biblioteket sällsynta manuskript, skrivna på palmblad, på såväl singalesiska som tamil.

*Under mer än ett halvt århundrade hade det varit en gemensam helgedom för studier och forskning av singaleser, tamiler och muslimer. Det var sålunda en grundläggande symbol för den interetniska sammanjämknings som funnits förut. Innanför dess murar levde den singalesisk-buddhistiska extremisten **Anagarika Dharmapala** och den tamilske reformatorn **Arumuga Navalar** sida vid sida i harmoni – tack vare sina skrifter.*

På de prydligt ordnade teakhyllorna vilade många författare, politiker, religiösa väckelseledare och lagstiftare, tamilska federalister och singalesiska nationalisterna, dessa som under sin livstid varit invecklade i bittra ordstrider, tillsammans i upphöjd ro. Nu och med dem reducerades hoppet om någon som helst harmonisk samexistens till aska " (se fotnot 2)

Likafullt försöker man sätta biblioteket i stånd igen, om så bara provisoriskt. Regeringen tar inga initiativ men redan 1982 samlas stora mängder pengar och böcker in under en biblioteksvecka i Colombo. Senare samma år reser en av Sri Lankas ledande biblioteksmän, **H A I Goonetilleke** (se fotnot 3), på borgmästarens inbjudan till Jaffna och presenterar där ett interimförslag. Snart fungerar en provisorisk låneavdelning. 1984 är biblioteket delvis återställt, tusentals insamlade böcker på plats och man har lyckats öppna bland annat ett tidsningsrum och en barnavdelning.

Glädjen varar dock inte så länge. Under åren närmast efter branden hårdnar motsättningarna mellan singaleser och tamiler ytterligare. Väpnade strider mellan armé och gerilla, där LTTE snart utkristalliserar sig som den starkaste gruppen, blir ständigt vanligare. I juli 1983 dödas uppemot 2 000 tamiler och närmare 100 000 blir hemlösa i blodiga, delvis regeringsinspirerade förföljelser. Med inbördeskriget förvandlas de offentliga byggnaderna i Jaffnas centrum

Vis av skadan från 1981 har man börjat decentralisera bokbeståndet

till ett slagfält. En vårdag 1985 uppmärksammar en bibliotekarie att en rebellgrupp från bibliotekets omedelbara närhet ger eld mot en arméförläggning. Efter ett telefonsamtal till förläggningen lyckas bibliotekarien utverka fri lejd för bibliotekets personal och besökare. Men när hon väl lämnat sin arbetsplats ser hon soldater skynda sig in i låneavdelningen och börjar ana oråd. Flera timmar senare, efter att utgångsförbudet börjat råda – hon bor bara några kvarter från biblioteket – hör hon explosioner. Det visar sig att någon – armén? – sprängt bomber inne i biblioteket och att böckerna har trasats sönder till strimlor. Efter detta tvingas Jaffnaborna åse hur biblioteksbyggnaden degraderas till bunker, sandsäckar staplas runt lånedisken och fönstren i tidskriftsavdelningen används till att skjuta från. Allteftersom tiden går gör eldgivningen att byggnadens tak blåses av. Det som återstår av biblioteket är snart ärrat av kulhål och granatsplinter, på fader Longs staty är huvudet bortskjutet medan vishetsgudinnan Saraswati ännu sitter förhållandevis oskadd i sin lotusställning framför bibliotekets ingång.

Ömsesidig brutalitet

Men i hela Sri Lanka ökar nu krigströttheten. Kriget förs inte längre enbart i provinser med talrik tamilsk befolkning. Brutaliteten på ömse sidor är stor och drabbar alla folkgrupper och någon fredlig lösning på konflikten tycks inte i sikte. Bomber sprängs nere i Colombo, en president och flera ledande politiker faller offer för olika attentat. Våldsamma inbördes uppgörelser blir också vanliga. Såväl 1994 som 2001 leder löften om fredsförhandlingar till maktskifte i samband med val av president och till parlamentet. 1994 kommer en partikoalition, **People's Alliance**, till makten och med den äntligen ett centralt initiativ till återuppbyggnad av Jaffnas bibliotek. En kommitté tillsätts av president **Chandrika Kumaratunga** och

Jaffnahalvön.

1999 börjar man renovera. De många minnorna längs Sri Lankas vägar gör det nödvändigt att frakta det mesta av byggnadsmaterialet till Jaffna med båt.

Äntligen återuppbyggnad

2001 står i alla fall en ny byggnad klar. Men vid det laget är PA-regeringen tillbaka i inbördeskriget. I stället återkommer UNP, nu i förhandlingsvänlig skepnad, till makten. 2002 lyckas den nya regeringen få till stånd vapenvila och fredssamtal med gerillan. Därmed ter sig läget för bibliotekets del gynnsammare än på länge.

Böcker och pengar till bokinköp samlas in både inom Sri Lanka och utanför. Exiltamiler skänker och bistånd kommer från Ford Foundation, British Council, Book Aid International, universitetet i Sussex, Kyrkornas världsråd och många fler. Samtidigt försöker man driva biblioteksverksamhet så gott det går. Bokbeståndet förvaras på olika filialbibliotek.

I början av 1998 öppnas ett provisoriskt bibliotek. Allteftersom den nya biblioteksbyggnaden tar form, konstaterar man att det saknas lämplig personal. Stora grupper av välutbildade tamiler har emigrerat och sedan 1980-talets mitt kan Jaffnas universitet inte längre erbjuda någon utbildning av bibliotekarier. FN-organet UNESCO rycker in och Sri Lanka Library Association anordnar kurser. Att det finns brister i datakunskaper innebär också bekymmer eftersom det nya biblioteket utrustas med datorer, somliga med Internetuppkoppling. Likaså satsar man på luftkonditionering, hissar, rökdetektorer och handikappanpassning – välbehövligt inte minst för de många krigsinvaliderna.

Genom att låta bygga upp biblioteket på nytt vill Sri Lankas singalesiska politiker distansera sig från det förflutnas förbrytelser. Själva öppnandet av biblioteket dröjer emellertid. Även LTTE har synpunkter och kräver i det längsta att ruinerna efter den gamla byggnaden ska stå kvar, som ett minnesmärke över singalesisk terror. I februari 2003 ska biblioteket invigas i närvaro av såväl regeringsmedlemmar som tamilska politiker från TULF. Men efter hot från LTTE tvingas man uppskjuta det hela; ett tjugotal medlemmar ur Jaffnas stadsstyrelse avgår gemensamt i protest mot påtryckningarna. När biblioteket drygt ett år senare, i april 2004, till sist ändå öppnas är det helt utan högtidligheter. Men öppet är det i alla fall. Den vackra vita byggnaden i centrala Jaffna kan ses vida omkring. I ett reportage liknas biblioteket vid ett kunska-pens tempel – och som i ett hinduiskt eller

buddhistiskt tempel får besökaren lämna sina skor på en hylla vid ingången. Hela personalen arbetar barfota!

Vapenvilan består några år, fast gerillan redan 2003 lämnar förhandlingarna. Sakta men säkert ökar dock motsättningarna mellan parterna. Vid årsskiftet 2004-2005 inträffar en katastrof: tsunamin dödar närmare 40 000 invånare från Sri Lanka – utan att göra någon skillnad på folkgrupperna. (I förbifarten dränker den åtskilliga bibliotek, dock inte Jaffnas.) Frågan om fördelningen av utlandsbidraget till tsunamins offer är en av många bidragande orsaker till att klyftan mellan LTTE och regeringen inte längre går att överbrygga. Så bryter vapenvilan samman och kriget, som sedan åttiotalets början krävt drygt 70 000 dödsoffer, är i gång igen. Med flyngrepp och sprängladdningar, med ömsesidiga beskyllningar för övergrepp mot civila, nya dödsoffer och flyktingströmmar. Enbart på Jaffnahalvön finns nu mer än 22 000 änkor efter män som dödats i våldshandlingar eller försvunnit.

När detta skrivs är Jaffna en avspärrad stad – med hotande undernäring och brist på mediciner som följd. Stora delar av staden ligger i ruiner. Hur ska det då gå för Jaffnas bibliotek? I en intervju från 2006 berättar bibliotekschefen **Sabaratham Thanabalasingam** att biblioteket äger omkring 75 000 böcker, varav 30 000 på tamil, och att antalet anställda uppgår till ett fyrtiotal. Dyrgriparna som förstörts i branden har visat sig oersättliga, men det nya biblioteket strävar efter att bygga upp samlingar inom bland annat naturvetenskap, medicin och filosofi. Vis av skadan från 1981 har man redan börjat decentralisera bokbeståndet.

Anders Sjöbohm

Fotnot:

1) Enligt Piyadasa rullas palmladen samman i lösa rullar som kokas under tre-fyra timmar. De placeras sedan att torka, i inte alltför skarpt solsken, under några dagar. De torkade bladen får så vädras under ett par-tre nätter. Med denna metod blir bladen mjuka och smidiga, starka och hållbara.

2) Citatet är hämtat från Wilsons bok, noga räknat från A J V Chandrakanthans slutkapitel. Anagarika Dharmapala (1864-1933) var en framträdande singalesisk-buddhistisk nationalist.

3) Flera vetenskapliga bibliotek i Sverige äger Goonetillekes fembandsbibliografi *A bibliography of Ceylon: a systematic guide to the literature on the land, people, history and culture published in Western languages from the sixteenth century to the present day (1970-1983)*.

Klimatförändringar kan drabba hårdare än inbördeskriget

20-30 procent mindre risskörd under de närmaste 20 till 30 åren

Tamilska rebeller och regeringsstyrkor slåss om mark som riskerar att försvinna på grund av stigande havsnivåer. Det säger Mohan Munasinghe, lankes och biträdande ordförande för FN:s klimatpanel.

Jaffna, där rebeller slåss för oberoende för Sri Lankas tamilska minoritet, ligger på den nordligaste delen av Sri Lanka. Öns norra och östra kustområden är mer sårbara för stigande vattennivåer än andra delar av landet eftersom de är plattare.

– En stor del av Jaffna och andra nordliga delar av Sri Lanka kommer att stå under vatten när vattenståndet i haven stiger. Det innebär att människor slåss och dör för områden som kanske snart är borta, säger professor Mohan Munasinghe.

Dessa områdens sårbarhet blev tydliga när tsunamin slog till den 26 december 2004 då de drabbades hårdast av jättevågorna.

Allvarliga proportioner

Munasinghe säger att klimatförändringarna i Sri Lanka kommer att få svåra följder för vattentillgången, jordbruket, kustområdena och folkhälsan.

– Här syns redan tidiga tecken som kan ha antagit allvarliga proportioner år 2025. Men olycklig nog är det inte mycket Sri Lanka kan göra om inte i-länderna gör mer för att mildra problemet, säger han.

FN:s klimatpanel IPCC släppte sin fjärde utvärderingsrapport i Bangkok i början av maj.

Den första rapporten släpptes 1990 och studierna har studerats av beslutsfattare runt om i världen men åtgärdena mot utsläppen av koldioxid och växthusgaser som anses bidra till den globala uppvärmningen har gått långsamt.

De med mest ansvar för utsläppen – och för att minska dem – är USA och Europa som släpper ut mest och där befolkningens livsstil påverkar miljön mest negativt.

Munasinghe sade inför lanseringen av studien att ett av dess viktigaste budskap är behovet av omedelbar handling för att minska utsläppen av växthusgaser och ta fram miljövänligare teknik och metoder.

– Industriländerna bör leda vägen eftersom de är de största nedsmutsarna, säger Munasinghe.

Han är frustrerad över den generella apati som råder inför klimatförändringarna trots att några av de bästa experterna i världen har genomfört studier om den globala uppvärmningen.

– Ingen tar det på allvar eftersom det inte är något som kommer att hända i dag eller i morgon, säger han.

Kommer från rika länder

Klimatpanelens tredje rapport kom 2001 och den fokuserade på sårbarhet och lösningar. Även om inga fler utsläpp gjordes skulle det som redan finns i atmosfären leda till fortsatt global uppvärmning som påverkar främst världens tropiska länder, och därmed mest fattiga regioner, enligt rapporten.

Över 80 procent av de utsläpp som orsakar klimatförändringar kommer från rika länder.

Per capita är utsläppen från exempelvis Indien och Kina fortfarande bara 1/30-del eller 1/40-del av det som släpps ut i USA eller Europa.

I Sri Lanka räknar experterna med att havsnivån kommer att stiga med en halv meter under de kommande 20 åren, torra områden väntas bli torrare och våta våtare.

IPCC:s ordförande **Rajendra Pachauri** sa i slutet av april vid en presskonferens i New Delhi att upp emot 60 miljoner människor som lever vid kusten i lågliggande oråden i Sydasiens riskerar att bli tvungna att flytta på grund av klimatförändringar före utgången av 2000-talet.

Särskilt sårbara är de stora indiska metropolerna Mumbai och Kolkata, sa Pachauri.

Ett av de mest skrämmande scenarierna för Sri Lanka handlar om jordbruket.

– Vi har gjort studier som visar högre temperaturer och mindre vatten, säger Munasinghe.

– Det kommer att resultera i att odlingarna på risfälten ger 20-30 procent mindre under de närmaste 20 till 30 åren. Skördarna kommer att börja minska gradvis de närmaste åren, säger han.

Feizal Samath/IPS

Indiens lesbiska klämda me

Men trots intolerans och hatbrott blir queersamhället alltmer kaxigt

I trettonmiljonerstaden Mumbai organiserar sig det queera samhället och lyckas ta plats i staden trots förbud och ständiga hot. Georgina Maddox är medlem i aktivistgruppen LABIA (Lesbians and Bisexuals in Action). Hon berättar hur det är att leva som lesbisk i ett land där kvinnor sällan har möjlighet att själva välja hur de vill leva sina liv.

Jag och några kompisar fick höra om en queer klubbkväll på nattklubben Velocity ("Populär") i stan. Ryktet lovade "Lesbians and Bisexuals in Action".

När vi kom upp till entrén var det tydligt att vakterna antog att vi höll på att begå ett stort misstag när vi försökte betala inträdet. De förstod uppenbarligen inte alls vad vi skulle där inne att göra och vi fick förklara om och om igen att vi visste vad vi gav oss in på. Väl inne fick vi med ens djupare förståelse för entrékontrollanternas reaktioner. Det var kö vid baren och dansgolvet var absolut proppfullt. Av män.

Egentligen borde jag kanske inte ha blivit så chockad. Det offentliga rummet i Mumbai är liksom resten av Indiens offentliga utrymmen kraftigt dominerade av män men jag trodde, lite naivt kanske, att det skulle vara annorlunda här, att de queera arenorna och mötesplatserna skulle vara tillgängliga för fler. Nattklubben utgjorde en fantastisk fristad för homosexuella eller bisexuella män, men det är ett utrymme som uppenbarligen inte finns tillgängligt för lesbiska eller bisexuella kvinnor.

Två dagar senare träffar jag Georgina Maddox på ett café i stadsdelen Colaba i södra Mumbai för att prata om lesbiskas situation och om hur det queera communityt organiserar sig i staden. Georgina är medlem i aktivistgruppen LABIA (Lesbians and Bisexuals in Action) som för tillfället har 15 medlemmar. Gruppen arbetar dels med att skapa en trygg gemenskap där lesbiska och bisexuella kvinnor kan mötas utan att vara rädda att utsättas för hot och dels arbetar man utåt genom att arrangera protestaktioner för att synliggöra den heterosexism som drabbar individer och grupper som positionerar sig mot det heterosexuella idealet.

Georgina förklarar att det finns en konflikt mellan dessa båda projekt inom det queera communityt i Mumbai och Indien. Medan vissa, med rätta, hävdar synlighet som nödvändigt för att man ska kunna kräva rättigheter och försvara sin rätt att existera har andra lärt sig att leva dubbelt och erfarit hur deras möjligheter breddas då de döljer sin sexuella läggning. Det innebär en enorm risk att leva öppet i Indien och alla är naturligtvis inte beredda att bli officiellt utskämda inför sina familjer, riskera rättegång och kanske till och med fängelsestraff.

– Många är nöjda med att leva dolt, det ger dem tillgång till samhället; De blir accepterade på jobbet, deras familjer är nöjda, de behöver inte oroa sig för att bli utsatta för heterosexistiskt våld och så vidare. Andra vill ha rätt att synas. Vi försöker hitta någon mellanväg för att inte stöta bort någon ur rörelsen.

"Befinner oss i en blind fläck"

LABIA:s projekt är framför allt feministiskt och queeraktivistiskt, men också anti-rasistiskt och antikapitalistiskt. Medlemmarna har reagerat på hur det indiska samhället, format av sexism, heterosexism, rasism och kapitalism privilegierar vissa grupper medan andra diskrimineras eller helt nekas existens. Framför allt strävar man efter att lyfta fram behovet av att förstå hur sexism och heterosexism samverkar för att kunna förstå lesbiskas specifika situation.

– Många av oss upplever att vi befinner oss i en slags blind fläck mellan den heterocentrerade kvinnorörelsen och den manscentrerade gayrörelsen. Vi känner igen båda analyserna, men vi inser också att båda behöver kompletteras för att kunna förklara vår position.

I Indien ser situationen för lesbiska och bisexuella kvinnor på många sätt väldigt annorlunda ut jämfört med hur den ser ut för homosexuella och bisexuella män.

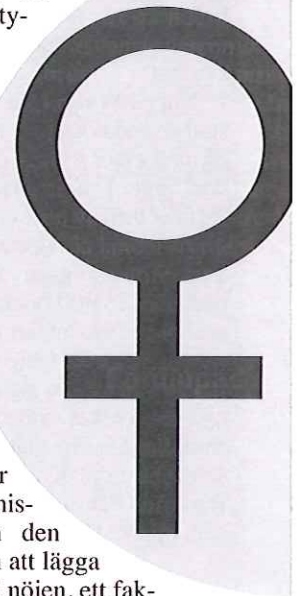
– Män har lättare att få jobb och är friare att bestämma hur de vill leva sina liv. Homosexuella män har också organiserat sig längre än lesbiska och eftersom de är mer synliga har de lättare att kräva plats och rättigheter.

Väldigt få kvinnor i Indien får utbilda sig och särskilt för utbildade är det svårt att få jobb med så pass hög lön att man kan bli självförsörjande. För kvinnor från de lägre klasserna blir det heterosexuella äktenskapet därför ofta den enda möjliga vägen till ekonomisk trygghet. Kvinnor har också ofta mindre att säga till om gentemot familjen än män och även många som kanske inte är beroende av en make för försörjning tvingas ändå in i heterosexuella

äktenskap av hedersskäl. Skulle man slippa gifta sig måste man istället konfronteras med att det i många delar av landet är väldigt riskfyllt att leva utan make eftersom man då inte anses som respektabel och löper stor risk att bli utnyttjad. Bristen på socialt skydd är ett stort problem för lesbiska vars familjer vägrar acceptera dem. Utan uppbackning av familjen är man i det indiska samhället väldigt ensam eftersom familjen förväntas fungera som socialt skyddsnet. Georgina förklarar att många flyr från andra delar av landet till Mumbai, dels eftersom det är en stor stad med större möjligheter till jobb och anonymitet, men också för att det queera communityt är större och mer synligt. Hon konstaterar dock att det queera communityt tyvärr kan vara ganska svårtillgängligt för människor utan pengar. Att komma in på en queer nattklubb kostar ofta flera hundra rupies och det är summor som bara en bråkdel av Mumbais invånare kan hosta upp. Framför allt är det väldigt få kvinnor som har den ekonomiska standarden och den ekonomiska friheten att lägga så mycket pengar på nöjen, ett faktum som åtminstone delvis kan förklara den manliga dominansen på klubbarna.

Viktigt att det är gratis

Mot denna bakgrund förklarar Georgina att det är viktigt med gratisarrangemang. För att ge utrymme åt frågor som rör lesbiska och bisexuella kvinnors specifika situation är det också viktigt med queera arrangemang som riktar sig specifikt till lesbiska och bisexuella kvinnor. Detta med kvinno-separatistiska klubbar och möten har diskuterats mycket inom LABIA. Samtidigt som man anser att det är nödvändigt med separatistiska evenemang för att kvinnor ska få utrymme upplever man att separatismen innebär att andra grupper utesluts. Man skulle kunna säga att LABIA positionerar sig och verkar mitt i konflikten mellan å ena sidan behovet av att se kön som kategori för att kunna förstå ur människor tilldelas olika positioner i samhället och för att kunna protestera mot denna hierarki, och å andra sidan förståelsen för hur kön i sig är en konstruktion och reproduktionen

lan gay- och kvinnorörelsen

av kön som utgångspunkt för kategorisering ett återskapande av förtryckande kategorier. Georgina berättar att LABIA insett hur de kvinnoseparatistiska sammankomsterna verkar uteslutande och att uteslutningen framför allt drabbar Female to Male-personer, transpersoner som går från att vara biologiska kvinnor till att bli biologiska män.

– En viktig anledning till att vi inriktat oss mer på transpersoners situation är att en av våra vänner genomgick en operation. Det var genom hennes/hans övergång som vi alla började känna för transfrågor. Många kvinnor inom det feministiska communityt hade svårt att acceptera honom

efter övergången.

Skägget gjorde honom oigenkännbar och folk

blev chockade över att se honom på kvinnoseparatistiska mötesplatser. Några protesterade öppet

och sa att de inte kände sig bekväma med att han deltog i separatistiska möten. Vi kämpade emot, men var inte särskilt framgångsrika till

en början och han slutade i princip att gå på de större mötena, även om han fortfarande absolut var en del av vårt kollektiv. På kvinnokonferensen i Kolkata stod vi upp och krävde att F to Ms skulle få delta. Vårt krav accepterades och det ser vi som en stor triumf.

Lesbiskt sex "finns inte"

När jag ber Georgina beskriva vilka som är LABIA: s viktigaste strider just nu svarar hon utan att tveka att den absolut viktigaste frågan är avskaffandet av brottsbalkens paragraf 377, förbudet mot homosexuellt umgänge. I lagen står att; "var och en som frivilligt har köttsligt sexuellt umgänge som är mot naturens lagar med man, kvinna eller djur, skall straffas med livstids fängelse". Lagen praktiseras framförallt mot homosexuella och bisexuella män eftersom lesbiskt sex i princip uppfattas som någonting obefintligt. Då det är ovanligt att polisen kommer på homosexuella i själva sexakten används lagen framför allt som ett redskap för att hota invånare som på olika sätt stör det heterosexuella idealet eller anses uppmuntra till lagbrott genom att till exempel arrangera queera mötesplatser el-

ler undervisa om hälsofrågor som rör homosexuella. Det finns också berättelser om hur korrumperade poliser förföljt personer från queera arrangemang och pressat dem på pengar genom att hota om att de blir arresterade om de inte betalar.

Diskriminering och hatbrott är ett utbrett fenomen som det indiska rättsväsendet snarare uppmuntrar än motarbetar. Även om man blir utsatt för någonting som enligt lagen betraktas som brott är det riskfyllt för lesbiska och homosexuella män att anmäla då det innebär att deras sexuella praktik med största säkerhet kommer avslöjas och därmed kommer de själva att betraktas som brottslingar. Georgina berättar att hon och de andra medlemmarna i LABIA ofta är anonyma vid aktioner och vid intervjuer.

– Det känns inte riktigt bra att gömma sig, men så länge vi inte har någon trygghet så måste vi vara anonyma för att kunna uttrycka oss. Vi kan inte riskera att bli arresterade varenda gång vi protesterar.

Högerhinduistisk gayrörelse

För att bekämpa lagen och för att kräva utrymme och rättigheter krävs en enad queer front. Georgina berättar att samarbete med andra queera grupper är väldigt viktigt och någonting man arbetar för att bli bättre på, men hon förklarar också att samarbete inte alltid är okomplicerat.

– Stora delar av gayrörelsen är väldigt högerhinduistisk och negativt inställd till muslimer.

Vissa grupper vinner positioner genom att följa högerinriktade, anti-muslimska strömningar. Denna positionering gör naturligtvis att det blir viktigt för vänsterorienterade grupper och för grupper med muslimska medlemmar att avskärma sig och visa sitt avstånd snarare än att försöka samarbeta.

Lagen gör inte bara livet surt för ickeheterosexuella individer utan drabbar också queera gruppers möjligheter att mötas och uttrycka sig. Det är svårt att få tag i lokaler för klubbar och möten eftersom det innebär en självklar risk för en klubbägare att tillåta ett queert arrangemang. På nattklubben jag besökte hade man på flera ställen i lokalen satt upp skyltar som förbjöd samlag. Skyltarna gör det svårare för polisen att ingripa mot arrangörerna och klubbägarna. Georgina tror att det kommer att dröja länge innan lesbiska och homosexuella män i Indien får de rättigheter som finns lagstadgade i Sverige, men hon ser ändå att utrymmet att prata om sexualitet är större nu än tidigare. Medieuppmärksamheten har betytt oerhört mycket för queerrörelsens möjligheter att samla sig i Mumbai.

– Även om många publikationer och

röster är heterosexistiska och starkt homofientliga så visar mängden inlägg att ämnet är aktuellt; folk pratar om det och därmed blir vi också mer synliga. Medieuppmärksamheten hjälper oss på det sätt att kommunicera med folk utanför rörelsen.

I en tidningsartikel som beskriver homosexualitet som ett oindiskt och ohinduistiskt fenomen som en grupp omoraliska individer importerat från väst står också de queera argumenten ofrånkomligen skrivna mellan raderna. Georgina förklarar att medieuppmärksamheten också på sätt och vis underlättat kommunikationen inom queerrörelsen och styrkt känslan av enighet och framtidstro. Skriverier om queera möten och demonstrationer behöver inte läsas som uppmaningar till hårdare tag mot omoralen, även om det kanske var det skribenten eftersträvade när artikeln formulerades. Beskrivningar av ett samhälle på gränsen till förfall behöver inte nödvändigtvis läsas som skildringar av ett samhälle som håller på att försämrans. Delar av queersamhället läses istället dessa artiklar som uppmunrande framgångshistorier då de synliggör aktioner som uppenbarligen lyckats röra om i grytan.

Att fler och fler har tillgång till Internet är också en viktig faktor som gjort det möjligt att kommunicera och samlas trots förbudet och alla risker. Genom mailinglistor kan man komma runt motståndarnas strategier för att hindra queera arrangemang, man kan snabbt nå ut till många och när man väl lyckats samla mycket folk blir det svårare för motståndarna att agera. I september 2001 fick Mumbai för första gången erfara queerrörelsens storlek och styrka då stadens första stora demonstration mot paragraf 377 arrangerades. Över 600 personer samlades som reaktion på att fyra aidsarbetare från organisationerna Naz Foundation International och Bharosa Trust knappt två månader tidigare arresterats då de delade ut gratis kondomer.

Protesten samlade alla queerförgreningar; lesbiska, homosexuella män och bisexuella, transpersoner, mänskliga rättighetsaktivister och advokater. Medierna var på plats och rapporterade och mängden demonstranter gjorde det omöjligt för polisen att gripa in.

I dagsläget finns ett queert samhälle i Mumbai som växer sig allt kaxigare och som allt starkare hävdar sin rätt att existera i staden. Aktioner och möten arrangeras, olika grupper hyr lokaler och arrangerar klubbkvällar och man skulle kunna säga att motståndarna får allt svårare att försvara den geografiska ytan.

Lisa Olofsson

Träd som räddar liv

Tsunamin visade mangroveskogens betydelse

Förmågan att skydda människor och bebyggelse efter tsunamin 2004 riktade uppmärksamheten på mangroveskogens betydelse. Humanekologerna Eva Wramner och Jeanette Schlaucher åkte till Tamil Nadu för att studera återplantering av mangrove.

Mangrove är salttolerant skog längs tropiska och subtropiska kuster. För många blev nyttan uppenbar när tsunamin slog till 2004. Byar där det växte mangrove skyddades av skogen som fördelade vattnets rörelseenergi bland sina rötter. Vattnet tappade därmed kraft och mangroven sparade på så sätt många liv och orsakade mindre förödelse än vid andra skoglösa och drabbade kuster.

Att värna mangroven är också en långsiktig lösning att skapa ett rikare fiske för kustbefolkningen. Rötterna i mangroven fungerar som en nödvändig yngelplats för fisk, krabbor och andra smådjur. Skogen ger i vanlig ordning också virke och innehåller viktiga medicinalväxter samt är ur flera aspekter viktig ur ekologisk synpunkt. Den långsiktiga ekonomiska betydelsen av skogen är stor.

Trots det har ungefär hälften av världens mangrove försvunnit, ofta till förmån för kortsiktiga intressen men ibland också av ren okunnighet.

Koloniala vanor

I Indien har denna ekologiskt rika skog decimerats i rasande takt på grund av skogsbruk med koloniala anor och ständiga nyetableringar av räkodlingar.

Men nu inser man alltmer vikten av bevarande och återplantering. Skogen är också oerhört viktig för fisket och därmed för kustbefolkningens möjligheter till försörjning.

Indiens regering och dess skogsdepartement riktade uppmärksamhet mot bevarande och återplantering av mangroven efter tsunamin.

De största mangroveskogarna i Tamil Nadu finns runt Pichavaram i Cuddalore-distriktet samt i området kring Muthupet.

Längs den 250 mil långa indiska östkusten har yrkesfiskare och fattiga kustbe-

folkningar som daliter och ursprungsfolk sin försörjning.

Studiebesöket tog oss till sex små byar vid Tamil Nadus kust. Vi besökte byar vid Pulicat Lake norr om Chennai, Mirakkanam norr om Pondicherry samt Pichavaram norr om Chidambaram. Syftet var att studera hur man arbetar med att plantera mangrove i samarbete med byborna. Arbetet med mangroveplantering ger inkomster för byborna samtidigt som den nya skogen också förbättrar miljön.

På nära håll kunde vi studera de olika arter av träd och buskar som ingår i mangroveskog och som planteras i Tamil Nadu. Genom besöken i byarna träffade vi dem som arbetar praktiskt med planteringen. Vi besökte två organisationer som båda sen länge arbetar tillsammans med befolkningarna i byar längs kusten för återplantering av mangrove. COPDANET (Coastal Poor Development Network) är en liten Chennaibaserad frivilligorganisation medan den betydligt större och mer kända MSSRF (M.S. Swaminathan Research Foundation), som också har stora forskningsresurser, driver projekt i flera indiska delstater.

Projekt i 33 byar

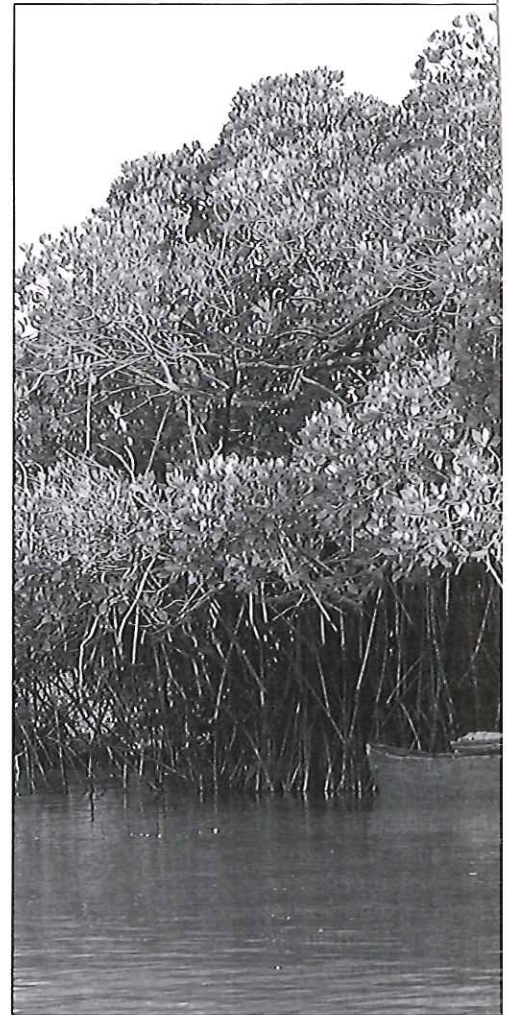
Dr. Selvam vid MSSRF fann år 1992 att mangroven i Tamil Nadu var i ett bedrövligt skick. Han startade ett projekt för att rädda skogen och såg samtidigt möjligheter för byarna att utvecklas.

Strax därpå påbörjades projektet med att utarbeta tekniker för att restaurera och återplantera mangrove utanför byn Pichavaram och i dag bedriver man projekt i 33 byar med mer än 5 000 deltagande familjer.

Indiska miljödepartementet har utvärderat arbetet med återplantering av mangrove och kommit fram till att MSSRF:s metod att engagera byinvånarna i arbetet ger bäst resultat även för skogen. Dr. Selvam förklarar varför skogen var i ett sådant bedrövligt skick.

– Engelsmännen införde något som kallas "couping". De ville införa ett effektivt skogsbruk och högg ner mangroven enligt ett visst schema. Efter ett antal år när skogen växt till sig skulle den huggas igen.

Den här metoden ledde till skövling men indiska skogsdepartementet fortsatte med

Mangroveskogen är nyttig på många sätt. Här växer bland annat medicinalväxter.

samma metod. Nu arbetar vi med att utbilda de lokala tjänstemännen vid departementet.

Att Pichavaram klarade sig när tsunamin kom medan närliggande byar led stora förluster drog uppmärksamhet till återplanteringsprojekten, ryktet spred sig att mangroven kan rädda människoliv genom att fungera som ett biologiskt skydd.

Intresset för att rädda mangroven är nu väldigt stort både bland byar och på skogsdepartementet. Nationella och regionala program har tagits fram för återplantering av mangrove.

För många människor längs Indiens sydkust kan livet delas in i före och efter tsunamin. Många dog och människors hela livsprojekt slogs till spillror.

Har tsunamin bidragit till en ökad medvetenhet om mangrovens betydelse? frågar vi Dr. Selvam.

– Faktum är att arbetet med mangrove blev mycket lättare efter tsunamin, eftersom folks inställning till mangrove ändrades en hel del efter tsunamin. Före tsunamin var det ingen som trodde att mangroven skulle skydda dem från en sådan katastrof.

Dr. Selvam menar att medvetenheten numera finns ändå upp till parlamentet.

Dr. Sugirtharaj leder COPDANET.

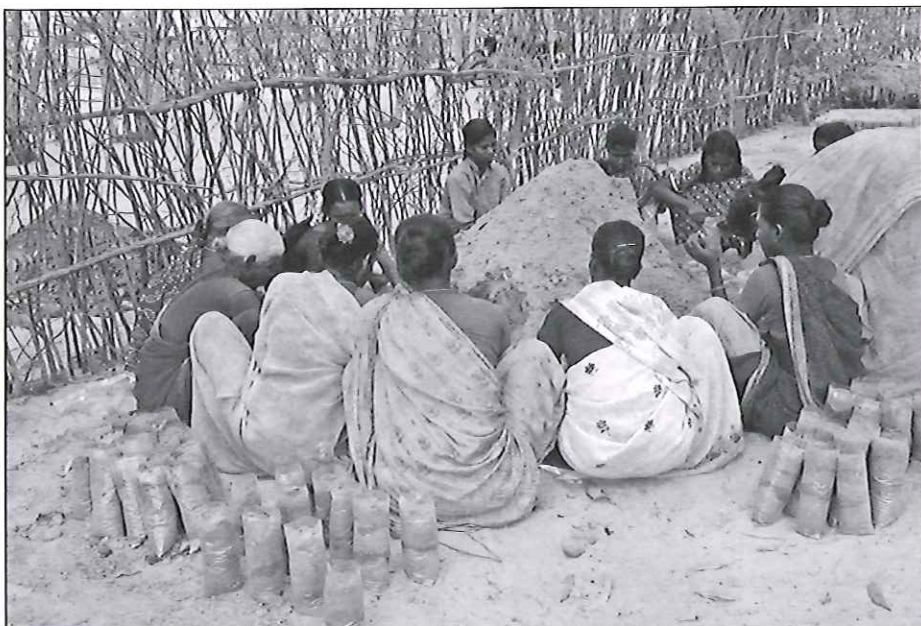

En man fiskar i ett mangroveträsk utanför Pichavaram i Tamil Nadu.

Han har en bakgrund som dalit och har vikt sitt liv åt att bygga upp kunskap och självförtroende hos den fattiga fiskebefolkningen i Tamil Nadu.

Organisationen har ägnat många års arbete att på olika sätt förbättra villkoren för befolkningen vid Pulicat Lake. Här bor

mer än 90 000 fattiga människor med svårighet att försörja sig på fisket. Pulicat Lake är en lagun och COPDANET insåg att det långt tidigare hade växt mangrove här. Man började med att undervisa om mangrovens betydelse, visade bilder och gjorde studiebesök i mangroveskog.

Kvinnor vid Pulicat Lake arbetar med mangroveplantor.

När fiskebefolkningen med egna ögon såg rikligheten av fisk bland mangrovens rötter blev de övertygade.

Nu bedriver man lyckade projekt i lagunen där framförallt kvinnorna ges möjlighet till inkomster av planteringsarbetet.

Men det finns en hel del hinder menar Dr. Sugirtharaj. Enligt honom är korrumpierade myndigheter ett stort problem i sammanhanget. Dr. Sugirtharaj sparar inte på kritiken när han talar om skogsdepartementet på lokal nivå och kallar dem för "miljöns fiender". COPDANET:s arbetsmetoder rymmer både demonstrationer och hungerstrejker och kritiken de levererar är mycket vass.

Enligt Dr. Sugirtharaj litar sig de lokala tjänstemännen med rika entreprenörer och låter sig mutas så att skyddad skog kan fällas och räkodlingar få tillträde till marken.

Däremot får inte ursprungsbefolkningar tillträde, trots att de inte gör någon större skada och bara samlar ihop små grenar till bränsle.

Enligt Dr. Sugirtharaj är tusentals människor inblandade i ett nätverk med multinationella företag i stort behov av jätteräkor för export till Europa, Amerika och Japan.

Dessutom finns ett stort antal företag som producerar kemiska bekämpningsmedel som används i räkodlingarna. Världsbanken har gett lån till räkodlingarna och är på så sätt också en del av problemet.

Problem med jätteräkor

Vid ett besök i Pichavaram med MSSRF talade vi med byinvånarna och stötte även där på problemet med jätteräkor. De höll på med en namninsamling som skulle lämnas till områdets *District Collector*.

Problemen med läckande gifter från räkodlingarna hade fått byinvånarna att tappa tålamodet. "Räkodlingarna förstör vårt dricksvatten och läcker ut gifter till våra fiskevatten".

Som väntat ger **Dr. Singh** vid skogsdepartementet i Chennai en annan version än Dr. Sugirtharaj.

Hans problembeskrivning är fjärran både den hos MSSRF och COPDANET och kan sammanfattas ungefär med:

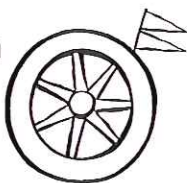
"Vi har haft problem med att de fattiga går in i skogen och fäller träd men det är numera löst genom att de erbjuds andra bränslen som till exempel fotogen och gas".

Det är nog klokt att organisationer som MSSRF och COPDANET intresserar sig för mangroveskogen – även i fortsättningen.

**Eva Wramner och
Jeanette Schlaucher,**
text och foto

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>
och anmäl dig till
vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för
Sydasienstudier i Sverige

Staffan Lindberg
Lars Eklund

Ambitiöst – och nödvändigt

**SUDHIR &
KATHARINA KAKAR**
"The Indians:
Portrait of a
People"

Viking – Penguin 2007

Senaste numret av SYDASIEN (1/07) kunde man i Kenneth Hermeles anmälan av Amartya Sens senaste bok höra Sen tala emot uppfattningen att människan kan reduceras till en enkel identitet.

Författarna till "The Indians: Portrait of a People", det äkta paret Sudhir och Katharina Kakar,

är knappast oeniga med Sen om detta. Men deras bok är trots detta väsensskild från Sens. Öppningsraden lyder kort och gott "Vår bok handlar om indisk identitet". Så var det med det.

"Kulturalisering"

Till grund för sin analys lägger författarna en annan uppfattning om identitet än vad Sen gör.

För makarna Kakar är identitet något man lär in under uppväxten under påverkan av "kulturalisering-
en".

En stor del av våra per-

sonliga identiteter är alltså formade redan i slutet av barndomen och därför finns ganska stora begränsningar i vuxenlivets möjligheter att leka med och välja identitet.

"Identitet är inget tygstycke vi kan ta eller på beroende på vilket väder det är för dagen", säger de i inledningen. Och det är just därför som makarna Kakar menar att det är möjligt att prata om indisk identitet som en slags "kulturell genpool" som är gemensam för de flesta indier

Och för att ytterligare trampa Amartya Sen på tår-

Mobil till Utland

Äntligen kan du ringa billiga samtal till utlandet från din mobil för samma låga priser som från din fasta telefon

Fungerar även för Comhem och Bredbandsbolagets kunder!

Beställ utan kostnad:

www.teleman.se

020-140 00 46

Personligt hållen och riklig bok om Buddha

PANKAJ MISHRA
Buddha i världen
Ordfront 2007

Berättelsen om Siddharta Gautama Buddhas liv och väg till upplysning är allmängods, fylld av myter och legender. Men vem var egentligen den historiske personen som gav upphov till en ny och på sin tid revolutionerande religion på 500-talet f Kr? Det har indiske journalisten Pankaj Mishra sökt finna svaret på.

Denna biografi bygger på omfattande litteraturstudier samt resor i Buddhas fotspår i norra Indien (där paradoxalt nog inte mycket återstår av religionen i dag) men också till västerlandet där buddhismen kommit att få stor betydelse inom modern litteratur och filosofi. Läran beskrivs som allmängiltig psykologisk kunskap.

Boken är ytterst personligt hållen och skildrar lika mycket författarens intellektuella utveckling under de 12 år det tagit att skriva boken. Pankaj Mishra föddes för övrigt 1969 i en by nära gränsen till Nepal, inte så långt från den plats där Buddha föddes.

Tankegångarna bakom Buddhas lära och deras relevans i nutiden lyckas han därmed klargöra på ett utmärkt sätt.

Boken har förtjänstfullt översatts av Zac O'Yeah som också skrivit ett förord. I en fyllig notapparat ges hänvisningar till det rikliga källmaterial som författaren nyttjat.

Lars Eklund

porträtt av det indiska folket

na hävdar de också att det är den hinduiska civilisationen som har gett det största bidraget till denna pool. Väl bekomme!

Med ett sådant synsätt kan man lätt hamna snett och man kan lätt beskyllas för att vara essentialist, determinist eller något ännu värre. Vad ännu värre är, man kan bidra till att på ett ytligt sätt bidra till de mest stereotypa uppfattningarna om vad indier är för ett slags folk. Därför var det med viss nervositet jag började läsa bokens första kapitel med titeln "Den hierarkiska människan". Är kanske inte detta en av de mest allmänt utbredda och äldsta stereotyperna om indisk mentalitet?

Snyggt hanterad

Trots den vanskliga uppgift paret Kakar ger sig i kast med så hanterar de den snyggt. Sudhir Kakar är psykoanalytiker och Katharina Kakar är antropolog och med denna kombination kan de ge oss inblick i både hur indisk kultur fungerar

och hur den påverkar människors psyken.

Vi introduceras till storfamiljen och till kastsystemet både som praktik och teori. Särskilt illustrerande blir det när Kakars påpekar att även om till exempel storfamiljen blir mindre vanlig i Indien så lever den vidare i folks medvetande som en idealmodell för hur en indisk familj bör leva och för hur närhet och lojalitet bör känneteckna nära familjetraditioner.

Lustfylld sexualitet

De följande kapitlen om indiska kvinnor, sexualitet, hälsa, sjukdom och död kretsar sig kring förhållandet mellan tradition och modernitet.

Vi introduceras till traditionella könsroller och till den moderna karriärkvinnan i storstaden, till den lustfyllda sexualitet som beskrivs i *Kamasutra* och till dagens tabubelagda sexdebatt, till ayurvedisk människouppfattning och medicin, och till tankar om liv, död och reinkarnation.

Boken innehåller dessutom en längre analys av konflikter mellan hinduer och muslimer och man märker att Sudhir Kakar, som också skrivit boken "The Colors of Violence" på samma tema, är en kapacitet på detta område.

Paret Kakar lyckas på det hela taget så väl i sitt försök att presentera "en helhetsbild" av indisk identitet att man förlåter paret de gånger man lyckas mindre bra.

Som något så ambitiöst som ett porträtt av det indiska folket är boken läsvärd och grundlig.

Som komplement till mer gängse – och stundtals mera lättförståeliga – analyser av identitet som något flyktigt och förvandlingsbart är boken absolut nödvändig.

Kenneth Nielsen

Översättning: Katarina Sandström Blyme

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se
Webb-sida: <http://www.sydasien.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer:
Katarina Sandström Blyme och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska
Prenumerantregister:
Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,
ekonomitjanst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl. fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 320 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 400 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 450 kr.

Lösnummerpris: 80 kr
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
Nästa nummer utkommer i september.

Manusstopp: 10 augusti 2007
Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

BSVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

**Avsändare: SYDASIEN,
Box 1142, 221 05 LUND****Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

Svenske John Senewiratnes fotbollskarriär i Sri Lanka var kort men intensiv. Hans lag Ratnam SC vann allt under förra säsongen: lankesiska ligan, två cuper och dessutom kvalificerade man sig för den asiatiska motsvarigheten till UEFA-cupen. Här firar han (mitten) framgångarna tillsammans med lagkamraterna "Chuti" (vänster) och Ismirly vid en TV-sänd gala i Colombo.

Ratnam SC består av hälften tamiler, nästan lika många muslimer, några singhaleser – och halvsinghalesen John Senewiratne. Ovan gör han ett inhopps på bortaplan mot Colombolaget Young.

**Foto:
Matilda Olausson**

John tog **guld** i Sri Lanka

Journalisten John Senewiratne som ofta medverkar i SYDASIEN blev i början av året ligamästare med fotbollslaget Ratnam SC i Sri Lanka.

Vad gjorde du i Sri Lanka?

– Jag och min sambo Matilda Olausson bodde fem månader utanför Colombo. Hon hade sabbatsår från sitt pluggande och jag frilansade. Kände också att jag ville träna så jag skickade iväg ett brev till landets fotbollsförbund och blev rekommenderad Colombolaget Ratnam SC, landets blivande ligamästare...

Var det inte svårt att hoppa in?

– Absolut. I Sverige har jag spelat division

5 och 6 så det var en stor omställning både till det snabba tempot och till värmen. Men på slutet kände jag att jag hängde med bra, **Är fotboll en populär sport i Sri Lanka?**

– Jag brukar säga så här: Efter cricket kommer inget, sedan kommer inget, sedan kommer...Sen kommer fotboll och rugby.

Hur är nivån på fotbollen?

– Det finns ingen bredd, inte så många divisioner och bara 150 registrerade lag. Men i toppen finns spelare som skulle kunna platsa i allsvenskan.

Vilka spelar i högsta serien?

– Lagen är koncentrerade till en tredjedel av landet. Colombo har fyra lag. I norr finns inga serielag trots att fotboll är mycket populärare där än hos de crickettökiga singhaleserna. Ratnam blev i vintras upp-

bjudna till Jaffna för stt spela mot ett av tigrarnas lag. Det togs inte så väl emot av alla men förhoppningsvis kan det bidra till försoning. Det vore roligt om fotbollen fick den rollen.

Har du kontakt med lagkamrater?

– Oh, ja. Har man väl en gång kommit med i den så kallade Ratmanfamiljen blir man kvar där. Vi hade en jökla sammanhållning.

Spelar du fotboll nu?

– Nej, jag är inte så motiverad att börja spela division 5 igen. Upplevelserna i Sri Lanka är svårslagna. Men i snart ska jag spela med korplaget på Dagens Nyheter där jag ska jobba i sommar.

Katarina Sandström Blyme